na Dumitrescu
hilia Zarescu

CULEGERE DE EXERCIȚII GRAMATICALE

pentru clasele

II-IV

Scanned with OKEN Scanner

Ana Dumitrescu
prof. gr. I

Emilia Zarescu
înv. gr. I

Iași — 1977.

CULEGERE DE EXERCIȚII GRAMATICALE

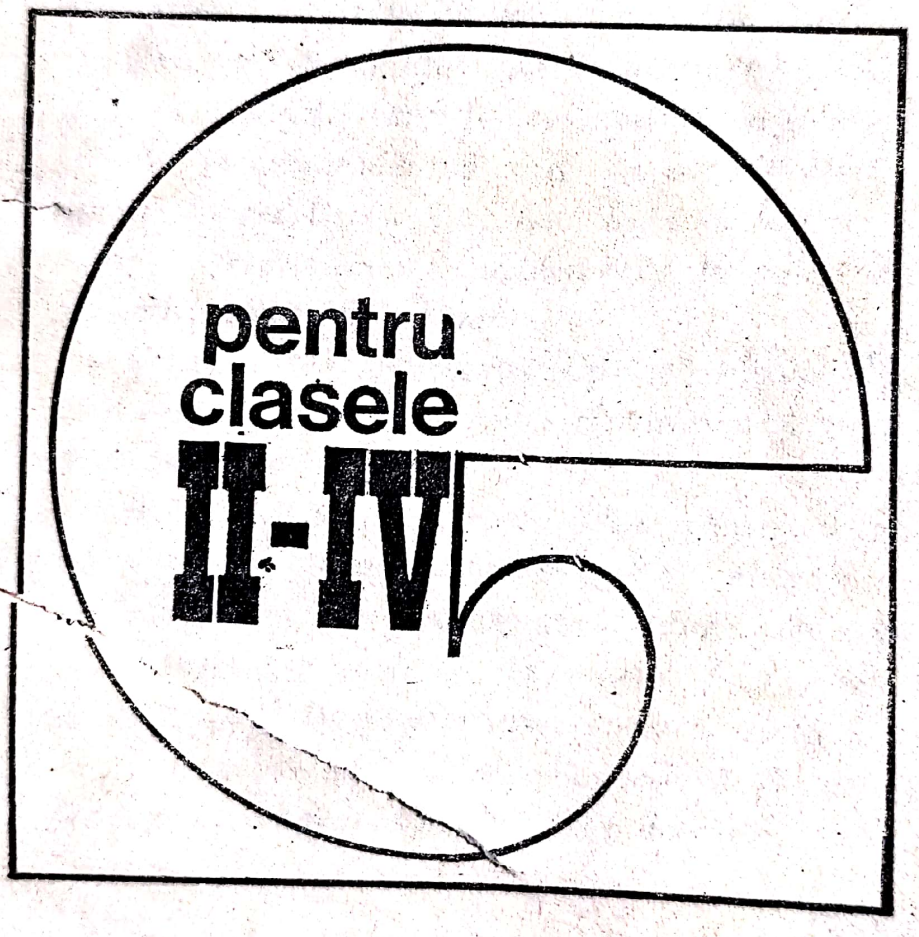

Editura didactică și pedagogică — București

Scanned with OKEN Scanner

Referenți:

VICTORIA PIEPTAN
GEORGE BELDESCU
EUGEN BLIDEANU

Redactor: BEATRICE-ANA GRIGORESCU
Tehnoredactor: A. DANIEL
Coperta: A. FRANCISC

Scanned with OKEN Scanner

Cuvînt înainte

Dragi elevi,

Am încercat ca prin culegerea de față să vă punem la dispoziție un material bogat, folositor activității voastre în clasă și acasă. Exercițiile propuse verifică și consolidează cunoștințele primite de voi în orele de curs.

Fiindcă materialul este împărțit pe clase, voi veți avea grijă să alegeți exerciții corespunzătoare pregătirii voastre.

Vă recomandăm să citiți cu atenție cerințele și apoi să treceți la rezolvarea lor. Este bine să porniți de la exerciții simple (recunoașteri, sublinieri) la cele complexe (construcții, analize, scheme).

Dacă unele exerciții nu le puteți rezolva, căutați în manualul vostru capitolul respectiv și însușiți-vă temeinic cunoștințele teoretice necesare.

Am dorit ca prin textele alese pentru activitatea voastră să vă oferim posibilitatea de a vă îmbogăți vocabularul cu noi cuvinte și noi sensuri ale acestora. De aceea vă sfătuim să rețineți cuvintele și expresiile frumoase pe care apoi să le folosiți în exprimarea voastră orală și scrisă.

Sperăm că materialul culegerii să fie un îndreptar prețios în activitatea voastră și vi-l dedicăm cu toată dragostea.

Autoarele

Scanned with OKEN Scanner

Lista de abrevieri

A.	— atribut
adj.	— adjectiv
art.	— articol
C.	— complement
c.	— comun
f.	— feminin
hot.	— hotărît
m.	— masculin
n.	— neutru
nehot.	— nehotărît
P.	— predicat
pers.	— personal
pl.	— plural
pron. pers.	— pronume personal
S.	— subiect
s.	— substantiv
sg.	— singular
vb.	— verb

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a II-a

Capitolul I

Fonetica

A. Sunet, literă (consoane și vocale)

1. Care sînt sunetele din următoarele cuvinte: elev, casă, școală, învățător, pionier?
2. Găsiți cîte cinci cuvinte care să fie formate din 1, 2, 3, 4 și 5 sunete.
   Treceți-le în coloane după numărul sunetelor.
3. Găsiți cuvinte compuse numai din patru litere pe care să le scrieți în caiete.
4. Citiți următoarele cuvinte și arătați oral cîte sunete și cîte litere au:
   Exemplu: ninge — cinci litere, patru sunete. De ce?
   a) Marcel, Angela, geantă, carte, citește, Alexandru, geam, caiet.
   b) Zece, trece, sparge, mixandră, pereche, rochie, bancă, sapă, unchi, ghindă.
   c) Creion, sunet, gheață, ciorapi, literă, gimnastică, vocală, face, trage, consoană, cheamă, ureche, Roxana, examen.
5. Citiți textul și precizați numărul sunetelor și literelor care alcătuiesc cuvintele:

„Peste fagi cu vîrfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furișată prin pădure..."

(G. Topîrceanu — *Acceleratul*)

Scanned with OKEN Scanner

6. Spuneți cîte sunete și cîte litere au cuvintele din versurile următoare:

— „Cine-i?... Ce-i?... Ce-a fost pe-aici?...
Ciripesc cu glasuri mici
Cinteze și pitulici“

(G. Topîrceanu — *Acceleratul*)

7. Completați spațiile punctate cu cuvintele din paranteză (lupii, cheamă, unchiul, pereche, rochie), astfel ca propozițiile să aibă înțeles:
   a) Eu merg la ..... Vasile.
   b) Ionel cumpără o ..... de ciorapi.
   c) Pe pisica noastră o ..... Pufi.
   d) Pădurarul a văzut .....
   e) Rodica are o ..... nouă.
8. Schimbați sunetul înlocuit cu liniuță astfel încît să formați cuvinte noi:

ca^{p}–	sa^{r}–	ro^{d}–	^{m}asă	–^{c}ar
ca-	sa-	ro-	-asă	-ar
ca-	sa-	ro-	-asă	-ar

9. Înlocuiți literele subliniate cu altele; explicați noul sens al cuvîntului astfel obținut:
   a) b*a*t, can*ă*, *m*ac, j*i*r, lad*ă*, scar*ă*, *ț*ară, *t*eacă.
   b) *c*arte, *l*at, *ș*ină, *t*emă, ca*ș*, *c*asă, *b*ei.
   Exemplu: bat, ban, bal, bas, bar, bac etc.
10. Subliniați vocalele existente în cuvintele din strofa următoare:

„Au sărit în iarbă-azi-noapte
Cîteva caise coapte.
Roadele neprețuite,
Printre frunze-au stat pitite“.

(Violeta Zamfirescu — *Caisele*)

Citiți textul și subliniați vocalele:

„Bate vînt de primăvară
Eu cînt doina pe afară,

Scanned with OKEN Scanner

De mă-ngîn cu florile
Și privighetorile“

(Folclor)

11. Găsiți consoanele din textul următor:

„Doină, doină, cîntec dulce,
Cînd te-aud nu m-aș mai duce.
Doină, doină, viers cu foc!
Cînd răsuni eu stau pe loc“.

(Poezie populară)

12. Aflați consoanele din strofa următoare:

„Îmi place ploaia
Privesc din casă,
Piaptănă părul
De iarbă grasă“.

(Violeta Zamfirescu — *Ploua*)

13. Găsiți zece cuvinte care să înceapă cu o vocală și zece cuvinte care să înceapă cu o consoană.
14. Subliniați cu o linie vocalele și cu două linii consoanele din cuvintele versurilor următoare·

„Pe-un fir subțire, auriu,
Se leagănă sub o glicină
Un mic păianjen străveziu“

(Otilia Cazimir — *Vară*)

15. Subliniați consoanele din rîndurile de mai jos:

Omul muncitor
de pîine nu duce dor.

16. Subliniați cu o linie vocalele și cu două linii consoanele din proverbele de mai jos:

Lucrul lungește viața,
iar lenea o scurtează.
Munca ne scapă de trei mari rele:
de urît, de fapte rele și neavere.

17. Despărțiți corect în silabe cuvintele de mai jos:
„E așa dulce să te gîndești!...

Scanned with OKEN Scanner

Eşti aici şi oriunde vrei — în clipa asta şi-n orice timp. Eşti singur în mulţime şi eşti cu cine-ţi place în singurătate".

(I. Agîrbiceanu, *File rupte din cartea naturii*)

18. Subliniaţi vocalele din rîndurile de mai jos:

„Mult e dulce şi frumoasă
Limba ce vorbim,
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim".

(G. Sion)

19. Scrieţi două ghicitori şi subliniaţi vocalele din cuvintele care le compun.

20. Daţi exemple de cuvinte în care să aveţi 2, 3, 4, 5 vocale. Subliniaţi vocalele.
Exemplu: *copil*, *iarnă*, *primăvară*, *cutezătorul*.
Din cuvintele cuprinse în textul de mai jos alcătuiţi două coloane. În prima coloană aşezaţi cuvintele care încep cu o vocală, iar în a doua coloană pe cele care încep cu o consoană.

În ţara noastră iarna este aspră. Spre sfîrşitul verii păsările se pregătesc de plecare. Gîzele se ascund sau mor.

21. Scrieţi pe două coloane cuvintele din rîndurile de mai jos. Treceţi în prima coloană pe cele care se termină cu o vocală, iar în a doua pe cele care se termină cu o consoană:

„Stoluri iuţi de rîndunele
Trec spre miazăzi uşoare;
Iar un ciocîrlan moţat
S-a suit pe-un măr uscat
Şi se uită după ele."

(O. Cazimir — *Ciocîrlanul*)

22. Găsiţi şi scrieţi în caiete şapte cuvinte care să înceapă cu consoane.

23. Scrieţi în caietele voastre şapte cuvinte care să înceapă cu vocale.

Scanned with OKEN Scanner

B. Grupurile de literă *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi*

1. Daţi şase exemple de cuvinte în care să aveţi grupul de litere **ce** şi **ci.**
   Formaţi şase propoziţii căutînd ca în fiecare să existe cîte unul din aceste cuvinte.
2. Găsiţi cîte patru cuvinte care să cuprindă grupul de litere **ge** şi **gi** şi apoi formaţi patru scurte propoziţii care să conţină cîte unul din aceste cuvinte.
3. Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte: Gelu, Gina, Gicu, Geta, cireşe, cercul, cerc, ceaţă, geantă, cenuşă, copaci, dulce, treceam, mergeam, cinema, cineva, ceva, fragi, furnici.
4. Scrieţi opt propoziţii în care să aveţi cuvinte conţinînd grupurile de litere **ce, ci, ge, gi.**
5. Formaţi patru coloane de cuvinte şi treceţi în fiecare coloană cîte cinci cuvinte conţinînd grupurile de litere **che, chi, ghe, ghi.**
6. Formaţi propoziţii cu următoarele cuvinte: ciorapi, ceaţă, genunchi, gimnastică, ceas, ghete, ghirlandă.
7. Scrieţi cîte trei propoziţii pentru grupurile de litere **ghe** şi **ghi.**
8. Stabiliţi în scris cîte sunete şi cîte litere sînt în cuvintele următoare: cireşe, ochelari, cercei, Gheorghiţă, ghem, gheaţă, ciocolată, gheată.
9. Subliniaţi din rîndurile de mai jos grupurile de litere:
   Afară ninge cu fulgi mari. Noi fugim fericiţi pe străzile largi. Vom merge şi pe derdeluş şi vom face un om de zăpadă.
10. Scrieţi cîte trei propoziţii în care să se afle cuvinte ce conţin grupurile de litere **che** şi **chi.**
11. Subliniaţi grupurile de litere din cuvintele propoziţiilor de mai jos:
    Gheorghiţă, Gina, Gelu şi Chiriac au plecat la pădure. La marginea pădurii au găsit un arici şi multe ciuperci. Privighetorile înveseleau întreaga pădure. Copiii au cules ciuperci, fragi şi s-au jucat cu mingea.

Geta, Gelu - pădure - margine - ciuperci, fragi.
margini, mingea

Scanned with OKEN Scanner

12. Scrieţi zece cuvinte în care numărul sunetelor să nu fie acelaşi cu numărul literelor.
13. Subliniaţi grupurile de litere din textul următor:
Astă-vară mergeam prin pădure şi culegeam ciuperci. Deodată a apărut un arici. Era ca un ghem de ace. Copiii au început să strige:

Rici, Rici, măi arici
Vin cu noi aici!

14. Completaţi cuvintele de mai jos cu grupurile de litere **ce** şi **ci**: tre--, mun--tor, --reşe, pa--, se--ră, coa--, --ripeşte, --teşte, re--.
15. Copiaţi rîndurile următoare şi completaţi cu grupurile potrivite acolo unde acestea lipsesc. Scrieţi corect numele de persoană.
Afară nin-- . --ta şi --că sînt în casă. --ta stă la --am. --că dre-- un avion.
16. Din rîndurile de mai jos subliniaţi grupurile de litere:
E seară. Mătuşa Chira ia un chibrit şi aprinde focul. Apoi îşi pune ochelarii. Ea împleteşte o pereche de ciorapi pentru Cecilia. Gigel îi citeşte nişte ghicitori.
17. Completaţi cuvintele de mai jos cu grupurile de litere **che** sau **chi**:
---ie, pere---, în---de, des---de, ure---, Ena---, o---lari, ---brit, ---mir, ---rie.
18. Cuvintele de mai jos copiaţi-le în două coloane: în prima coloană pe cele cu **ghe** şi în cea de-a doua pe cele cu **ghi**: gheată, ghindă, gheaţă, ghimpe, ghiveci, îngheţat, Gheorghe, Anghel, gherghef, ghemuit, ghicitoare, lighean, unghie, ghiocel, Ghiţă, ghiozdan, ghirlandă, ghem, neghină.
19. Subliniaţi grupurile de litere din textul de mai jos:
Chiriac se joacă cu cercul. Gică şi Cecilia sar coarda. Gheorghiţă aruncă mingea lui Costache. Gherghina şi Geta îmbracă o păpuşă cu rochie nouă. Apoi o culcă.
Păpuşa închide ochii.
Mama o cheamă pe Geta. Ceilalţi copii pleacă acasă. Toţi sînt voioşi.

Scanned with OKEN Scanner

C. Silaba, despărțirea în silabe

1. Găsiți cinci cuvinte care nu se despart în silabe. De ce nu se pot despărți?

2. Găsiți cuvinte formate din două silabe.

3. Spuneți cuvinte formate din mai multe silabe.

4. Spuneți din cîte silabe sînt formate cuvintele următoare: oi, tablă, minge, ambalaj, metode, seceriș, primăvăratic, posibilități, capcană, coloană, machetă.

5. Citiți cuvintele următoare și gîndiți-vă cîte silabe au fiecare: om, rac, lac, gamă, lamă, rachetă, învățător, portocale, arătător, cascador, cinematecă, bibliotecă.

6. Grupați cuvintele următoare în funcție de numărul silabelor:
a) masă, apartament, om, olimpiadă, mașină, magnetofon, ou, linie, casă, automobil, însămînțare, calendar, ac, ușă, bibliotecă;
b) cor, mitralieră, carte, pisică, elefant, televizor, gumă, ceas, întinerire, profesiune, leopard, pisc, înăbușire, creion, calorifer, vapor, ceai, înlocuire, crocodil;
c) fulg, milițian, vază, înmugurire, cireșe, bec, gladiolă, popice, roată, casetă, lanț, copertă, cîine, disciplină, demonstrație.

7. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte:
vară, toamnă, cerneală, tablou, fluture, copac, baie, fereastră.

8. Citiți versurile următoare și împărțiți cuvintele în silabe:

— „Codrule cu rîuri line,
Vremea trece, vremea vine,
Tu din tînăr precum ești
Tot mereu întinerești.“

(Mihai Eminescu — *Revedere*)

Scanned with OKEN Scanner

9. Completați silabele date cu silabe potrivite pentru a forma cuvinte noi:

ca	să	pa	letă	moa	le
	leaşcă		.....	.....	
	.....		.....	.....	
	.....		.....	.....	
	.....		.....	.....	

10. Formați cuvinte noi adăugînd silabe diferite silabei date:

tre		pasăre		blă		clu	
.....	ce	.....	le	cîm	ta	lar	so
.....		.....		.....		.....	
.....		.....		.....		.....	
.....		.....		.....		.....	

11. Împărțiți în silabe cuvintele următoare precizînd consoanele, vocalele, numărul literelor și al sunetelor:
excelent, echilibru, elev, examen, deschide, mixandră, gard, ieri, gramatică, cinematograf, gherghef, grîu, ceară, cicoare.
12. Despărțiți în silabe cuvintele de mai jos, așa cum ar trebui să le despărțiți la sfîrșit de rînd.
Soarele a început să încălzească pămîntul. Un vînt călduț suflă. Copiii aleargă fericiți. În frunziș ciripesc păsărelele.
13. Copiați textul următor despărțit în silabe:
În vacanța de vară, Mircea a fost în tabără la mare. Acolo și-a făcut mulți prieteni. Împreună s-au scăldat în apa mării.
14. Din textul de mai jos subliniați numai cuvintele formate dintr-o singură silabă.
Gina, Sanda și Dan merg la școală. Ei sînt elevi silitori. Tata le aduce multe cărți. În timpul liber, ei citesc mult.
15. În rîndurile de mai jos subliniați cu o linie cuvintele formate dintr-o silabă și cu două linii pe cele formate din două silabe:

Scanned with OKEN Scanner

Pe cîmp munca e în toi. Cooperatorii strîng recolta de porumb şi floarea-soarelui. Camioanele încărcate pornesc spre sediul cooperativei agricole de producţie. Este o recoltă bogată.

16. Subliniaţi cuvintele din textul de mai jos, cu atîtea linii cîte silabe au fiecare:
Toamna a venit. Tractoriştii ară ogoarele. Cooperatorii seamănă. Grîul va răsări în curînd. Ogoarele vor înverzi. Va cădea zăpada. Ea va apăra semănăturile de ger.

17. Folosind silabele date, găsiţi alte silabe potrivite pentru a forma cuvinte:

Ma { .... } re { .... }

18. Din cuvintele de mai jos copiaţi cu roşu cuvintele formate dintr-o silabă şi cu albastru pe cele formate din două silabe:
fus, raţă, moş, masă, drum, coş, tractor, ladă, fum, peşte, pescar, plasă, var, sare, caş.

19. Copiaţi cuvintele de mai jos despărţindu-le în silabe:
împlinesc, împletesc, împodobesc, înveselesc, îngrijesc, îndeplinesc, pîine, mîine, îmbrăcat, îmblănit, îmblînzit.

20. Din cuvintele de mai jos copiaţi, despărţindu-le în silabe, numai cuvintele compuse din trei silabe:
gerul, noaptea, zăpada, viscolul, furtuna, livada, toporul, pădurea, omul, barca, vaporul, trenul, ogorul, sapa.

21. Învăţaţi poezia următoare şi despărţiţi cuvintele în silabe:

„Ce te legeni codrule,
Fără ploaie, fără vînt
Cu crengile la pămînt?
De ce nu m-aş legăna

Scanned with OKEN Scanner

Dacă trece vremea mea?
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește."

(Mihai Eminescu — *Ce te legeni...*)

22. Formați cuvinte din silabele:

pa			ța		ru		
ra	ră	ra	mă	că	su	ță	
ga			nă		pi		
so			ză		ni		

23. Adăugați la silabele următoare alte silabe potrivite, pentru a forma șase cuvinte din două silabe:

ca ____	ra ____	na ____
ma ____	la ____	nă ____

24. În locul liniuței adăugați silaba potrivită pentru a forma cuvinte:

____ te	____ ră	coa ____	____ pil
____ să	____ tă	gu ____	____ tar

25. Găsiți silabele necesare pentru a forma cuvinte cu înțeles:

----re	flo------	--va--
co--lul	gră----	--ra----
	-po--	zi----

26. Grupați pe număr de silabe cuvintele de mai jos și treceți-le în schemă: cui, masă, toc, foc, lumină, seară, frunte, apartament, mașină, zi, tinerețe, mamă, lac, conductor, limbă, literă, ață, copilașul, păsări, undiță.

Scanned with OKEN Scanner

O silabă	Două silabe	Trei silabe	Patru silabe

27. Găsiţi cinci cuvinte formate dintr-o silabă şi cinci cuvinte formate din două silabe.
Scrieţi-le în caiete, despărţind corect în silabe pe fiecare.

28. Căutaţi zece cuvinte formate din cinci şi şase silabe şi scrieţi-le în caiete despărţindu-le corect în silabe.

29. Formaţi cuvinte din silabele de mai jos:

co	pac	ta		ta	va
	joc	fa	ta		blă
	coş	man			van

în	ce	tat	u	şa	
	drep			liul	
	nop			lei	
				măr	
				mor	

30. Copiaţi versurile de mai jos, despărţind în silabe cuvintele lor:

„Nu mai sînt pe luncă flori
Văile-s deşarte
Ţipă cîrduri de cocori
Pribegind departe.“

(Şt. O. Iosif)

31. Despărţiţi în cuvinte propoziţiile de mai jos şi apoi cuvintele în silabe.
E toamnă. Elevii merg la şcoală. Păsările călătoare pleacă în ţările calde. Cooperatorii strîng recolta.

Scanned with OKEN Scanner

32. Treceţi în fiecare coloană cîte patru cuvinte după numărul de silabe.

Nr. crt.	Trei silabe	Patru silabe	Cinci silabe	Şase silabe
1.				
2.				
3.				
4.				

33. Formaţi patru propoziţii alcătuite din 3—4 cuvinte şi apoi grupaţi cuvintele după numărul de silabe.

34. Despărţiţi în silabe cuvintele din versurile şi textul de mai jos:

a) „Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele —
Noapte bună!“

(M. Eminescu — *Somnoroase păsărele*)

b) „Călăuzi pe cele două animale spre o încăpere lungă, ce părea jumătate dormitor, jumătate pod“.

(Kenneth Grahame — *Vîntul prin sălcii*)

c) „La mijloc de codru des
Toate păsările ies,
Din hugeag de aluniş
La voiosul luminiş...“

(M. Eminescu — *La mijloc de codru*)

d) „Mai tîrziu o coţofană
Fără ocupaţie
A adus o veste-n goană
Şi-a făcut senzaţie:“

(G. Topîrceanu — *Rapsodii de toamnă*)

Scanned with OKEN Scanner

e) „Cerînd împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pe vătaful curții, și i-a dat poruncă ca să-i deschidă toate tronurile cu haine spre a-și alege fiul său pe acelea care îi va plăcea."

(Petre Ispirescu — *Tinerețe fără bătrînețe și viață fără moarte*)

D. Consoană dublă *n*; scrierea lui *m* înainte de *b* și *p*; scrierea lui *â*

1. Dați cîteva exemple de cuvinte scrise cu **n** și **nn.** Găsiți apoi cuvintele de la care s-au format cele scrise cu **nn.**
   Exemplu: nod — înnoda în + nod
   nor — înnora în + nor
   Găsiți și explicați asemenea cuvinte în textul următor: Pe cînd umbrele serii se lăsau peste mare și prinse a se înnopta, el își rupse lanțurile și sări în apă, începînd să înoate. Marinarii încercară să-l prindă cu plasele, însă el avusese grijă să le înnoade înainte de a evada în necunoscut.
2. Formați cuvinte cu **nn** de la cuvintele:
   nebun, nou, noapte, nămol, noroi, nor, nobil.
3. Formați propoziții cu cuvintele:
   înnoptare, înnegurat, a se înnora, înnămoliți, a înnegri, înnodat, a înnădi.
4. Formați propoziții cu următoarele cuvinte: înnăscut, înnoit, înnegura, înnorat, înnegrit.
5. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți cuvinte cu consoana dublă **n** și cu consoana simplă **n.** Subliniați-le pe primele cu albastru și pe celelalte cu verde.
6. Formați singuri un mic text în care să folosiți cuvintele: înnădit, înnodat, înnămolit, înnorat. Subliniați-le.
7. Subliniați cuvintele scrise cu doi „n":
   1. Geta înnoadă o panglică.
   2. Cerul s-a înnorat.
   3. Mioara s-a înnoit cu o rochie.
   4. Afară s-a înnoptat.

Scanned with OKEN Scanner

8. Din cuvintele de mai jos, copiați-le numai pe acelea care sînt scrise cu doi de **n**:
înoată, înnoadă, înnădi, îndoi, înnămoli, înecă, înnegri, înalt, înainte, înnoi.
9. Scrieți toate cuvintele despre care ați aflat că se scriu cu doi de **n.**
10. Citiți corect următoarele cuvinte:
a îmboboci, a îmbolnăvi, a îmbăia, a îmbăta, a îmboldi, a împrospăta, a împodobi, a împăia, a împacheta, a împărți.
11. Scrieți după dictare cuvintele următoare și precizați ce literă apare înaintea literelor **b, p**:
limbă, sîmbure, schimb, umbră, se îmbulzește, a zîmbi, îmblînzitor, a schimba, împrejur, simplu, simpatic, strîmb.
12. Dați cinci exemple de cuvinte care se scriu cu **m** înainte de **b, p.** Formați cu ele propoziții.
13. Formați cîte o propoziție cu următoarele cuvinte și subliniați litera **m** înainte de **b** și **p**:
plimbă, îmbracă, împietrit, îmbăiat, împarte, împrăștie, bomboane.
14. Alcătuiți cinci propoziții scurte cu cuvinte care să conțină consoana **m** înainte de **p, b.** Subliniați grupurile **mp** și **mb.**
15. Subliniați cuvintele în care găsiți pe **m** înainte de **b** și **p**:
Mircea și Adrian s-au împrietenit. Ei își fac lecțiile, se plimbă și se joacă împreună. Ieri au fost la pădure. Acolo, la umbra copacilor, au găsit multe ciuperci. Au umplut coșulețele și le-au dus acasă. Au umblat mult prin pădure. Ce îmbujorați erau!
16. Copiați cuvintele de mai jos în două coloane: în prima treceți-le pe cele care au pus pe **m** înainte de **b** și în a doua pe acelea care au pe **m** înainte de **p**:
umbrelă, împușcă, îmbelșugat, împăcat, îmbolnăvit, îmbunat, împărțire, împletește, îmbobocește, limbă, cumpără.
17. Scrieți în caiete cinci cuvinte cu **m** înainte de **b** și cinci cu **m** înainte de **p.**
18. Scrieți corect cuvintele de mai jos: adăugînd în locul linioarei

Scanned with OKEN Scanner

litera care lipsește: u-plut, î-blînzit, î-pînzit, î-pădurit, u-bră, î-păcat, î-plinit, î-păiat, î-pușcat.

19. Citiți cuvintele:
românesc, român, româncă, românește, neromân, România, Partidul Comunist Român.

20. Formați propoziții cu cuvintele de mai sus.

21. Găsiți trei cuvinte care se scriu cu **â** și trei cu **î**. Formați cu ele propoziții.

22. Observați cuvintele scrise cu **â** și **î**. Alcătuiți cu ele și alte propoziții.
România e o țară înfloritoare. Este țara unde pîinea e întotdeauna caldă, unde cîmpiile sînt mănoase, unde grîul crește înalt și cu spic bogat, căci românul e harnic din fire.

23. Corectați greșelile de scriere din textul următor:
Limba romînească este limba poporului romîn. Acest popor este harnic, viteaz și înțelept. A vorbi și a scrie corect romînește este o dovadă de respect și dragoste pentru Romînia și neamul romînesc.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul II

Propoziția

A. Recunoaștere, punctuație

1. Scrieți trei propoziții în care să existe, pe rînd, cuvintele: mama, școlarul, vara, păsările.
2. Scrieți propoziții din două cuvinte în care să se vorbească despre: Maria, rîndunica, un elev, tata.
3. Formați șase propoziții alcătuite din cîte două cuvinte (despre un băiat, despre o fată, despre o floare).
4. Alcătuiți propoziții prin care să comunicați ceva despre: toamnă, păsări, elevi, animale.
5. Folosiți-vă de propoziții pentru a comunica mamei ceva despre: lecții, școală, niște colegi.
6. Scrieți un text alcătuit din cinci propoziții despre colegii voștri.
7. Scrieți cinci propoziții formate din trei cuvinte în care să se vorbească despre ce doriți voi, avînd o continuitate între ele.
8. Care sînt cuvintele din propozițiile de mai jos?
   Mariamergelaşcoală. Eaesteoelevăbună.
   Tovarășaînvățătoareolaudă. Părinţiieisebucură.
9. Stabiliți cuvintele din rîndurile de mai jos:
   a) Asosittoamna.
   b) Esteanotimpulcelmaibogat.
   c) Pomiisîntîncărcațidefructe.
10. Alcătuiți cinci propoziții despre animalele domestice.
11. Alcătuiți șase propoziții despre obiectele pe care le aveți în clasă.

Scanned with OKEN Scanner

12. Scrieți în caietele voastre cinci propoziții despre animalele și păsările care trăiesc în pădure.
13. Alcătuiți șase propoziții despre obiectele din camera voastră.
14. Alcătuiți propoziții cu cuvintele de mai jos:
tablă, Vasile, iepure, tractor, școală.
15. Scrieți cîte o propoziție în care să se vorbească despre:
frunze, păsări, cooperatori, zile.
16. Scrieți corect propozițiile următoare:
a început școala elevii s-au adunat în curtea școlii sună clopoțelul ei intră în clasă.
17. Puneți, la sfîrșitul fiecărei propoziții, semnele de punctuație corespunzătoare:
Maria o întreabă pe Elena
Unde ai fost în vacanță
Eu am fost la mare Ce frumos a fost acolo
18. Folosiți semnele de punctuație corespunzătoare:
E primăvară Copiii au venit în pădure să culeagă flori
Ionel strigă vesel
Am găsit un ghiocel
Marioara îi arată lîngă un copac o floricică albastră spunînd
Uite ce viorea frumoasă
19. Citiți textul de mai jos. Copiați-l apoi corect, folosind semnele de punctuație necesare.
Ce tare a înghețat lacul
Marine mergi la patinaj
Eu am fost ieri
E adevărat că Matei a căzut în apă
Vai ce rău m-a speriat
20. Scrieți corect textul de mai jos:
Unde este bine dimineața
dimineața este bine în pădure soarele luminează se găsesc flori și îți vine să strigi și să cînți te salut soare și frumoasă dimineață
21. Cu ajutorul cuvintelor de mai jos alcătuiți propoziții pe care le veți scrie în caiete, alcătuind un text:

Scanned with OKEN Scanner

cad, frunzele, păsările, au plecat, cooperatorii, fructele, culese, ogoarele, tractoriștii, ară, copiii, școală, merg, la.

22. Înlocuiți punctele cu unul din cuvintele potrivite din paranteză și formați propoziții:
1. ..... cîntă (cartea, ghiocelul, privighetoarea).
2. ..... sare (broasca, steaua, casa).
3. ..... ară (luna, munca, tractorul).
4. Băiatul ..... (zboară, oraș, se joacă).
5. Soarele ..... (casă, învață, răsare).
6. Pioniera..... (tablou, curge, citește).

23. Descurcați textul următor, punînd propozițiile în ordine: Învățătorul îi laudă. Școlarii intră în clasă. Elevii sînt atenți. Lecția începe. Clopoțelul sună.

24. Alcătuiți cîte o propoziție pentru fiecare din cuvintele următoare: fluturii, noaptea, peștii, tractorul, trenul, vîntul.

25. Puneți după fiecare propoziție semnele de punctuație corespunzătoare. Scrieți propozițiile corect:
Nicușor îl întreabă pe George
Ai terminat de scris
Nu
De ce N-ai înțeles problema
Vin să te ajut
Nu îți mulțumesc O rezolv singur

26. Citind rîndurile de mai jos, stabiliți propozițiile și scrieți-le corect în caiet:
E primăvară soarele strălucește din ce în ce mai puternic bate un vînt călduț copacii se leagănă florile înfloresc vin păsările călătoare

27. Recunoașteți propozițiile și scrieți-le corect:
a) dimineața ne sculăm pornim spre școală cu drag toți sîntem prezenți încep orele.
b) pămîntul este umed au început arăturile tractoarele duduie puternic ele taie brazda peste haturi

28. Puneți semnele de punctuație corespunzătoare:
Mama vine din oraș
Ionel o întreabă

Ce ai în pachet
Ți-am cumpărat o carte
Ionel se bucură
Ce carte frumoasă

29. Folosiți litera mare și punctul acolo unde trebuie:
ploaia a încetat vîntul nu mai bate tunetul se mai aude în depărtare pe cîmpii munca e în toi.

30. Puneți punctul la sfîrșit de propoziții și la început scrieți cu literă mare.
o vulpe flămîndă căuta de mîncare îi veni miros de pește auzi un car venind pe drum se lungi la marginea drumului se prefăcu moartă țăranul bucuros o luă o aruncă peste pește pe drum vulpea aruncă peștele jos din căruță la urmă sări și ea vulpea cea șireată l-a păcălit pe țăran

31. Scrieți un text format din șase propoziții despre anotimpul vostru preferat.

32. Copiați din cartea voastră de citire un text scurt, în care să aveți numai punctul și virgula.

33. Copiați din cartea de citire un text în care să aveți toate semnele de punctuație.

34. Alcătuiți propoziții din 3—4 cuvinte, folosindu-le și pe cele de mai jos: aleargă, culege, citește, gîndește, intră.

35. Alcătuiți o scurtă compunere despre toamnă cu propoziții formate din 3—4 cuvinte.

36. Alcătuiți o scurtă compunere despre iarnă din propoziții formate din 5—6 cuvinte.

B. Părțile principale de propoziție

2.1. Cuvinte care arată despre cine se vorbește în propoziție

1. Formați propoziții cu înțeles, folosindu-vă de cuvintele din cele două coloane:

Scanned with OKEN Scanner

Păsările	înverzește
Vîntul	ciripesc
Pomii	a sosit
Primăvara	înfloresc
Lunca	adie

2. Alegeți și așezați cuvintele în așa fel încît să formați propoziții cu înțeles:
o veveriță, într-o, trăia, scorbură.
eu, o poveste, de, I. Creangă, am, citit.
pionierii, la, Palatul, Pionierilor, cîntînd, merg.
rîndunica, cuib, și-a, făcut, sub, streașină.

3. Cu cuvintele de mai jos, alcătuiți o compunere cu titlul „S-a rătăcit". Scrieți corect propozițiile:
în, copiii, după, pădure, s-au dus, ciuperci, a rămas, în urmă, Ancuța, prietenilor, ei, ea, în, s-a rătăcit, pădure, Vasilică, să, o, caute, pe, Ancuța, s-a dus, în, Vasilică, pădure, pe, Ancuța, a găsit-o, toți, acasă, copiii, au venit.

4. Puneți în locul punctelor cuvintele potrivite:
1. ..... desenează o hartă.
2. ..... aleargă prin cîmpie.
3. ..... îl laudă pe pionierul harnic.
4. ..... lucrează pe ogoare.
5. ..... scrie temele.

5. Alegeți cuvintele potrivite din paranteze (elevul, bradul, frunzele, vîntul, păsările), ca împreună cu cele de mai jos să formați propoziții:
crește, cad, ciripesc, învață, bate.

6. Scrieți cinci propoziții despre: un copil, o uzină, steagul, Ionel, muncitorul.

7. Alcătuiți propoziții, potrivind, după înțeles, cuvintele din cele două coloane:

1. Rîndunelele	bate
2. Vîntul	se apropie
3. Cerul	au plecat
4. Iarna	se înnorează

Scanned with OKEN Scanner

8. Subliniați cuvintele care arată despre cine se vorbește în propoziție:
Ziua s-a mărit.
Răsare soarele mai devreme.
Turmele merg la munte.
Cooperatorii strîng recolta.

9. Găsiți cuvinte potrivite și alcătuiți propoziții:
1. ..... este silitor.
2. ..... scrie frumos.
3. ..... coase o rochie.
4. ..... muncesc în livadă.

10. Copiați textul următor. Subliniați cuvintele despre care se vorbește în propoziție:
În sobă arde focul. Tata adapă vitele. Păsările caută mîncare. Iarna a sosit.

11. Scrieți șase propoziții despre animale și păsări domestice, subliniind cuvintele despre care se vorbește în propoziție.

12. Alcătuiți cinci propoziții în care cuvintele care arată despre cine se vorbește în ele să nu se afle la începutul propoziției.

13. Subliniați cuvintele care arată despre cine se vorbește în propozițiile de mai jos:
1. Noaptea se lasă încet.
2. Veverița intră în scorbură.
3. Strălucesc stelele.
4. Lupul a ieșit după pradă.
5. Vulpea a ajuns la cotețul găinilor.
6. În tufișuri, păsările au adormit de mult.

14. În locul punctelor puneți cuvintele potrivite, precizînd ce arată ele.
1. În livadă înfloresc .....
2. ..... zboară din floare în floare.
3. ..... se joacă pe afară.
4. Pe cîmpie, ... pasc iarbă verde.
5. ..... se întorc din țările calde.

Scanned with OKEN Scanner

15. Alcătuiți 6 propoziții în care să fie introdus cîte unul din cuvintele de mai jos:
Lenuța, pionier, avion, pădure, ghiocel, muncitor.

16. Găsiți cuvintele potrivite pentru propozițiile de mai jos și scrieți-le în locul punctelor:
1. ..... răsare devreme.
2. ..... s-au deschis.
3. În aer bîzîie ..... harnice.
4. ..... ciripesc vesele.

17. Subliniați subiectele din rîndurile de mai jos:
Ploaia a stat. Norii de pe cer s-au împrăștiat. Pomii s-au înviorat. A încolțit iarba. Cîmpiile au înverzit. Mieii au ieșit la păscut. Păsările ciripesc. Gospodinele au deschis ferestrele.

18. Stabiliți care sînt subiectele din rîndurile de mai jos și subliniați-le.
Pionierii și-au așezat tabăra lîngă rîu. De departe se văd corturile. Acum, ei sînt în grădina de zarzavat. Lucrează împreună cu grădinarii. Munca lor este rodnică.

19. Subliniați subiectele din textul de mai jos:
Veverița este un animal sălbatic. Corpul ei este acoperit cu blană. El este zvelt. Ea sare din creangă în creangă.

20. Formulați două propoziții în care subiectul să fie pe locul I și două în care să fie pe locul al II-lea.

21. Scrieți propoziții despre: soare, școlar, un tractor, niște covoare.
Subliniați subiectele.

22. Formulați propoziții cu ajutorul cuvintelor date:
cooperatorii, secerătoarea, carele, seara, vîntul.

23. Ce arată cuvintele subliniate mai jos:
Elena și *Gina* se joacă.
Ionel, *Mihai* și *Sandu* învață.
Găina, *rața*, *gîsca*. *curcanul* sînt păsări domestice.
Au înflorit *merii*, *perii*, *caișii*.

24. Subliniați subiectele din propozițiile de mai jos:
Noaptea a trecut. Roua strălucește pe flori. Soarele se ridică pe cer. Ziua e frumoasă. Oamenii pleacă la muncă.

Scanned with OKEN Scanner

25. Găsiți subiectele din propozițiile de mai jos și subliniați-le:
Băiatul și fata desenează.
Bunicul și bunica ascultă radio.
Cade o ploaie măruntă.
A sosit toamna.

26. Treceți la locul potrivit cuvintele următoare: primăvara, cooperatorii, mugurii, ei, natura, luncile, muncile, dealurile.
În luna martie vine ..... Pe crengile copacilor apar ..... Pe cîmp încep ..... de primăvară. Ziua întreagă ..... muncesc cu hărnicie. Pretutindeni ..... reînvie. Cîmpiile, ... și ..... se acoperă cu un covor de flori.

27. Scrieți cinci propoziții în care subiectele să fie formate din mai multe cuvinte.

28. Subliniați subiectele din fiecare propoziție:
Viscolul bate cu putere. Zăpada a acoperit pămîntul. Animalele sălbatice caută hrană. Sub tufe stă ascuns un iepure. Eu mă dau cu săniuța.

29. Subliniați subiectele din textul de mai jos:
Zăpada scîrțîie sub pași. Cerul este albastru. În cuibul lui, șoarecele de cîmp s-a trezit din somn. Iepurele a ciulit urechile. O cioară a scormonit cu ciocul sub zăpadă. În pădure steluțele de nea au înghețat.

30. Găsiți subiectele din versurile de mai jos și subliniați-le cu o linie:
Găina cerne făina.
Rîndunica dă cu lopățica.
O rățișoară mătură prin moară.
Rățoiul strînge gunoiul.

31. Scrieți propozițiile de mai jos, punînd în locul punctelor subiectele potrivite:
..... răsare în zori.
..... îngheață iarna.
..... e verde totdeauna.
..... rontăie alune.

Scanned with OKEN Scanner

32. Copiaţi textul următor. Subliniaţi subiectele:
În sobă arde focul. Pisica toarce pe vatră. Păsările caută mîncare. Vremea e rece.

33. Scrieţi la sfîrşitul fiecărei propoziţii întrebarea potrivită pentru subiect şi apoi subliniaţi-l:
1. Sandu, Maria, Nicuşor şi Ileana merg în livadă.
2. În livadă sînt mere, pere, piersici şi prune.
3. Printre ramurile pomilor zboară păsări, fluturi şi gîze.
4. Radu şi Adrian aleargă după fluturaşi.

2.2. Cuvinte care arată ce face, ce este, cum este ființa sau lucrul despre care se vorbește în propoziție

1. Arătaţi ce fac: fanfara, vrăbiuţa, flăcăii, ploaia, copiii.
Exemplu: Fanfara cîntă.

2. Observaţi ce arată cuvintele subliniate în propoziţiile de mai jos:
Lecţia *s-a terminat*. Clopoţelul *sună*. Elevii *ies* în recreaţie. Băieţii *se joacă* cu mingea. Fetele *sar* coarda.

3. Căutaţi şi găsiţi cuvinte care să arate ce fac: un om, o veveriţă, un şcolar, nişte muncitoare.

4. Alegeţi, pentru propoziţiile începute, cuvintele potrivite date între paranteze:
1. Elevul .....
2. Mărul .....
3. Iepurele .....
4. Mama .....

(este fricos, înfloreşte, este harnică, citeşte).

5. Înlocuiţi punctele de mai jos cu cuvinte potrivite:
1. Ieri ..... mult timp prin pădure.
2. Elevul de serviciu ..... tabla.
3. Avionul ..... deasupra oraşului.

6. Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte: înoată, curge, se joacă, este silitoare, aleargă, este îmbelşugată, seamănă.

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniaţi cuvintele care arată ce fac: muncitorii, pionierii, elevii.

Exemplu: Muncitorii lucrează cu spor.

8. Găsiţi predicate potrivite pentru subiectele de mai jos:
Mărul .....
Cucul .....
Grîul .....
Secerătoarea .....

9. Subliniaţi predicatele din rîndurile de mai jos:
1. Apele sînt bogate în peşte.
2. Munţii sînt acoperiţi cu păduri.
3. Mărul înfloreşte primăvara.
4. Elena desenează o floare.

10. Ce arată cuvintele subliniate în textul de mai jos:
Copiii *stau* în casă. Andrei *desenează*. Ana *brodează* un şervețel. Dănuţ *doarme* în pat. Mama *calcă* rufele.

11. Copiaţi propoziţiile de mai jos şi subliniaţi predicatele:
1. Pescarii pornesc pe mare.
2. Ei dezleagă luntrea.
3. Aruncă năvoadele.
4. Au prins mult peşte.
5. Mulţumiţi, ei se întorc acasă.

12. Înlocuiţi punctele cu predicate potrivite:
Copiii ..... în curte. Unii ..... după minge. Alţii .. ..un joc nou. Clopoţelul .....Copiii ..... în clasă. Tovarăşa învăţătoare ..... lecţia.

13. Alcătuiţi propoziţii folosind următoarele predicate:
zideşte, se înalţă, munceşte, construiesc, învaţă.

14. Subliniaţi predicatele din propoziţiile de mai jos:
1. Muncitorii sporesc producţia.
2. Brigadierii lucrează voioşi pe şantiere.
3. Toţi muncesc cu drag pentru scumpa noastră patrie.

15. Scrieţi trei propoziţii în care predicatul să fie la începutul propoziţiei şi alte trei cu predicatul la sfîrşitul propoziţiei.

Scanned with OKEN Scanner

16. Stabiliți predicatele din rîndurile de mai jos:
Ionel merge prin pădure. Dintr-un tufiș sare un iepure. Iepurele este un animal fricos.

17. Scrieți trei propoziții în care să aveți predicatul pe locul al doilea și apoi aceleași exemple treceți-le cu predicatul pe locul întîi

18. Copiați textul de mai jos și subliniați predicatele:
Cucul este o pasăre călătoare. El depune ouăle în cuiburile altor păsări. Puișorii lui sînt lacomi. Ei mănîncă multe insecte.

19. În paranteză scrieți întrebările potrivite pentru cuvintele subliniate:
Tata ( ) *lucrează* la cîmp.
Mama ( ) *a pregătit* prînzul.
Bunica ( ) *împletește* ciorapi.

20. Găsiți predicate pentru subiectele următoare care să răspundă la întrebările date:
1. Muncitorul (ce face?) .....
2. Ogoarele (cum sînt?) .....
3. Macul (cum este?) .....
4. Rîndunelele (ce au făcut?) din țările calde.

21. Căutați predicate potrivite pentru subiectele care să răspundă la întrebările din paranteză:
1. Privighetoarea (ce face?) .....
2. Pionierii (ce au făcut?) în excursie.
3. Fasolea (ce este?) .....
4. Bujorul (cum este?) .....
5. Grîul (ce va face?) .....

22. În locul punctelor scrieți întrebările la care răspund predicatele din propozițiile de mai jos:
Noaptea ..... a trecut. Roua ..... strălucește pe flori. Soarele ..... se ridică pe cer. Ziua .... e frumoasă. Oamenii ..... pleacă la muncă. Ileana .. .. este școlăriță.

23. Subliniați predicatele din propozițiile de mai jos, punînd, la sfîrșitul fiecăreia, întrebarea adresată subiectului:
1. Păsările călătoare se strîng în stoluri.
2. Ele zboară spre țări îndepărtate.

Scanned with OKEN Scanner

3. Se apropie iarna.
4. Munții sînt acoperiți de zăpadă.
5. Timpul este friguros.
6. Zăpada se așterne pe cîmp.

24. Din rîndurile de mai jos subliniați cu o linie subiectul și cu două predicatul:
1. Se arată zorile. În iarbă, brotăceii și-au început cîntecul.
2. Iepurașii stau în poiană.
3. Veverița sare din creangă în creangă.
4. Pionierii se duc în excursie.

25. Pentru predicatele de mai jos găsiți subiectele potrivite:
1 ..... latră.
2. .....este fricos.
3. ..... este frumoasă.
4. ..... ară.
5. ..... este legumă.
6. ..... este roșie.

26. Pentru subiectele de mai jos alegeți din paranteză predicatele potrivite. Scrieți-le în locul punctelor:
1. Soarele .....
2. Copiii .....mere.
3. Florile .....
4. Apele .....
5. Cărăbușul .....
6. Cireșul .....

(culeg, răsare, sînt adînci, înfloresc, este mic, sînt roșii).

27. Subliniați cu o linie subiectele și cu două predicatele:
Valerică și Luminița își petrec vacanța în sat, la bunici. Bunicii au o grădină mare și frumoasă. În grădină, printre pomi sînt stupi. Nepoții o ajută pe bunica. Luminița smulge iarba, Valerică îi aduce apă de la pîrîu. Seara, toți se așază la masă. Bunica le spune povești frumoase.

28. Din textul de mai jos treceți în prima coloană subiectul și în cea de-a doua predicatul:
Se scutură frunzele galbene. Le alungă vîntul pe poteci cu un foșnet uscat.

Scanned with OKEN Scanner

Pe cîmp se văd arăturile de toamnă. Oamenii harnici pregătesc cele necesare pentru iarnă.

Exemplu:

Subiectul	*Predicatul*
frunzele	se scutură

29. Grupaţi în rubrici separate subiectele şi predicatele din propoziţiile de mai jos:
Zilele de vară au trecut. Şcoala a început. Copiii se întîlnesc iarăşi. Ionuţ povesteşte colegilor cum a petrecut vacanţa. Sună clopoţelul. Elevii intră în clasă.

Nr. crt.	Subiectul	Predicatul
1.	Zilele	au trecut

30. Copiaţi textul de mai jos. Subliniaţi subiectul cu o linie şi predicatul cu două linii:
Un pîrîiaş curge lin printre firele de iarbă. În pădure ciripesc păsărelele. Veverița se urcă în vîrful bradului. Copiii merg pe marginea drumului.

31. Scoateţi subiectele şi predicatele din textul de mai jos, aşezîndu-le pe două coloane:
A sosit toamna. Razele soarelui nu mai sînt fierbinţi. Zilele s-au micşorat. Nopţile încep să se răcească. Păsările călătoare au plecat în ţările calde.
Exemplu:

Nr. crt.	Subiect	Predicat
1.	toamna	A sosit

32. Înlocuiţi formulele de mai jos cu cuvinte, formînd propoziţii:

1) S		P
2) P		S

Scanned with OKEN Scanner

3) S , S P
4) P S , S , S

33. Următoarele propoziţii puneţi-le în formulă:
1. Mioara, Ileana şi Sandu se joacă.
2. Cîntă privighetorile.
3. Au plecat rîndunelele, cucii, berzele şi graurii.
4. Vîntul bate.

34. Din versurile de mai jos subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două predicatele:

„Zările de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codrii noaptea vine
Pe furiș.“

(G. Coșbuc — *Noapte de vară*)

35. Scrieţi la locul potrivit întrebările cu care găsiţi subiectul şi predicatul:
Fulgii firavi se rotesc în aer. Frigul s-a mai domolit. Noaptea a coborît peste sat. Zăpada moale şi uşoară s-a aşternut peste tot. Oamenii sînt liniştiţi.
(Ce fac?) (Cine?)
Exemplu: Fulgii firavi se rotesc în aer.

36. Subliniaţi subiectul şi predicatul din textul de mai jos după ce aţi stabilit întrebările:
Razele soarelui încălzesc pămîntul. Zilele se fac tot mai lungi. Se apropie primăvara. Cresc mugurii. Florile pomilor fructiferi îşi fac apariţia. Vor veni păsările călătoare.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III

Cuvinte care denumesc ființe și lucruri

1. Dați 5 exemple de cuvinte care denumesc ființe.
2. Găsiți 5 cuvinte care denumesc lucruri.
3. Dați exemple de cuvinte care denumesc așezări omenești.
4. Grupați în coloane separate cuvintele care denumesc ființe și lucruri: cămașă, bluză, vrabie, găină, pantaloni, rîndunică, ghiozdan, barză, pardesiu, penar, creion, rață, gîscă.
5. Din versurile de mai jos subliniați numai cuvintele care denumesc ființe:

Vulpea pleacă din pădure
Și se duce în sat să fure,
O găină sau un pui.
Iară lupii nesătui
Au pornit-o după pradă.

6. Copiați rîndurile următoare și subliniați cuvintele care arată nume de lucruri:
În clasă sînt bănci noi. Pe ele sînt așezate cărțile școlare și cîte o floare.
Noi ne-am pregătit ghiozdanele pentru cărțile dăruite de partid. Ne-am cumpărat și coperte ca să le îmbrăcăm.
7. Scrieți sub fiecare titlu cuvintele potrivite:
lalele, pere, tei, garoafe, stejar, caise, trandafir, brad, mușcată, plop, nuc, viorele, mere, ghiocei, fag, cireșe, bujor.

Exemplu:	*Flori*	*Copaci*	*Fructe*
	lalele	tei	pere

Scanned with OKEN Scanner

8. Grupați pe două coloane (ființe, lucruri) cuvintele de mai jos:
fluture, casă, furnică, pasăre, grădină, haină, șarpe, șoarece, cocoș, tractor, tren, pește, penar, pisică, miel.

Exemplu:

Ființe	*Lucruri*
fluture	casă

9. Precizați ce denumesc cuvintele scrise cu litere mai groase și ce denumesc cele scrise cu litere mai subțiri: **tablou,** *copii,* **cîmpie, sat,** *rîndunică, șarpe,* **uzină, locomotivă, depou,** *băiat, albină,* **tablă, casă,** *pionier,* **vapor.**
10. În propozițiile de mai jos găsiți cuvintele care denumesc ființe și lucruri.
Ion se duce la pădure. El taie un fag. Fagul este un copac. Coroana lui este stufoasă.
11. Alcătuiți cinci propoziții în care să folosiți cuvinte, nume de ființe și de lucruri.
12. Arătați ce denumesc cuvintele subliniate mai jos:
În *sat* s-a construit *un dispensar.* În *țara* noastră, toate comunele au *dispensare.*
Cooperatorii sînt îngrijiți de *medici.* Ei primesc *medicamente.*
13. Din rîndurile de mai jos scoateți pe două coloane cuvintele nume de ființe și de lucruri.
Într-o zi m-am dus pe cîmp. Pe arie se înălțau clăile de grîu. Țăranii cooperatori lucrau de zor. Am adunat și eu spicele rămase pe miriște.
Spre seară am pornit-o spre casă. În drum am întîlnit-o pe mama care se ducea la cooperativă să cumpere zahăr, ulei și biscuiți.
14. Ce denumesc cuvintele subliniate în versurile următoare:

„*Țara* noastră *frățioare,*
Are *munți, păduri* și *sonde.*
Spice mari din *lanuri* blonde...

15. Subliniați cuvintele care denumesc ființe și lucruri:
Soarele bătea în fereastra clasei. Păsările cîntau în grădină. Un pui de rîndunică a intrat pe geam. Vasilică l-a prins. Tovarășa învățătoare l-a certat și a dat drumul puiului afară. Puiul a zburat spre cer, iar noi l-am petrecut cu ochii.

Scanned with OKEN Scanner

16. Dați cîte șase exemple de propoziții în care să aveți subiectele exprimate prin nume de ființe, care trăiesc în pădure și pe lîngă casa omului.

17. Înlocuiți punctele cu cuvinte care denumesc ființe potrivite pentru a obține propoziții:
1. ..... este silitor.
2. ..... citește frumos.
3. ..... coase o rochiță.
4. ..... sădește flori.

18. Alăturați cuvintelor date mai jos cuvîntul „niște" și observați prin ce se deosebesc de forma lor inițială:
deal, cîmpie, stejar, tractor, școală, vulpe, vînător, cheie, caiete, penar, bancă, poezie, pionier.
Exemplu: deal — niște dealuri.

19. Din textul de mai jos subliniați cu o linie cuvintele care denumesc un singur obiect și cu două linii pe acelea care denumesc mai multe obiecte:
Apele umflate veneau de la munte, umplînd văile. Soarele se arată din nou. Verdele pajiștilor strălucea și florile erau mai frumoase. Niște urși plecaseră după mure. Era plăcută pentru ei o zi răcoroasă în mijlocul verii. Blana lor e tare călduroasă.

(Din lecția *Ursuleții neastîmpărați*)

20. Scrieți pe două coloane:
a) nume de fetițe
b) nume de băieți
Petre, Ileana, Ana, Ștefan, Dan, Adriana, Mircea, Gina, Mihaela, Lucia, Vasile, Mirela, Ion, Marin, Valentin, Gheorghiță, Adrian, Luminița, Elena, Paul.
Exemplu:

a) *Nume de fete*	b) *Nume de băieți*
Ileana	Petre

21. În textul de mai jos subliniați numele de persoane:
A sunat de recreație. Ionel Dumitrescu și cu Dan Georgescu organizează un joc. Mioara Popescu și Nina Ionescu sînt de serviciu și au rămas în clasă. Mioara deschide ferestrele și Nina șterge tabla.

Scanned with OKEN Scanner

22. Înlocuiți punctele cu cuvintele din paranteză:

Ionică are trei prieteni. ..... cățelul, ... pisoiul și ..... iepurașul. Ei se joacă prin grădină. Mioara, sora lui Ionică, nu se joacă cu ei. Ea are grijă de ....., găina cea frumoasă.

(Hector, Urechiuș, Negrișor, Moțata).

23. Dați cîte trei exemple de cuvinte care să denumească: orașe, sate sau comune, ape, munți, țări.

24. Formați cinci propoziții cu cuvinte care denumesc animale sălbatice.

25. Scrieți trei propoziții despre cărțile pe care le-ați citit și trei propoziții despre spectacolele pe care le-ați vizionat.

26. Din rîndurile de mai jos subliniați cu o linie cuvintele care au rol de subiect și cu două linii celelalte cuvinte care denumesc ființe și lucruri:

„Sorin scrie și învață la măsuța de lîngă fereastră. Maria deretică prin casă. În curte, tata repară cușca lui Azor. Sorin termină lecțiile. Iese în curte și-l ajută pe tata."

(Din lecția *Muncă și odihnă*)

27. Subliniați cuvintele nume de ființe și lucruri:

„Legenda spune că voievodul Gelu, simțind că moare, i-a spus calului său credincios să-i sape cu piciorul mormîntul pe margine de apă."

28. Precizați ce denumesc cuvintele de mai jos:

cal	iepure
scaun	găină
toc	om
caiet	peniță
rață	învățător
casă	piatră

Exemplu: cal = nume de ființă;

29. Scrieți în caietele voastre cîte patru cuvinte nume de animale domestice, flori și lucruri din casa voastră.

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	Nume de animale domestice	Nume de flori	Nume de lucruri din casă

30. Scrieţi sub fiecare titlu cîte cinci cuvinte care denumesc copaci, flori, legume, fructe.

Nr. crt.	Copaci	Flori	Legume	Fructe

31. Copiaţi, în două coloane, cuvintele care denumesc păsări şi apoi pe cele care denumesc peşti:
gîscă, biban, porumbel, vrabie, crap, raţă, găină, caracudă, ştiucă, cioară, somn, scatiu, ciocănitoare.
32. În locul punctelor treceţi numele comun cu care le putem numi (animale, păsări, flori, copaci, legume, insecte) .....
urs, veveriţă, vulpe, oaie, capră .....
fluture, albină, cărăbuş .....
porumbel, vrabie, găină, curcă .....
garoafă, viorea, muşcată, lalea .....
fag, stejar, brad, măr, cireş .....
ceapă, morcov, fasole, mazăre .....
33. Scrieţi cinci cuvinte care să denumească oraşe şi cinci care să denumească sate. Scrieţi-le corect.
34. Subliniaţi numai cuvintele care se scriu cu literă mare şi spuneţi de ce?
Joiana bea apă. În grajd, Roibu mănîncă fîn proaspăt. În cuibar, Porumbaca stă pe ouă. Azor latră. Pe prispă toarce Negrişor.
35. Scrieţi şase cuvinte care să denumească ţări şi şase care să denumească ape.
36. Explicaţi de ce cuvintele subliniate sînt scrise cu litere mari:
1. Ţara noastră se numeşte *Republica Socialistă România.*
2. Capitala ei este oraşul *Bucureşti.*
3. Prin *Bucureşti* trece *Dîmboviţa.*

Scanned with OKEN Scanner

4. În *Bucureşti* este sediul *Comitetului Central* al *Partidului Comunist Român.*

37. Scrieţi cinci cuvinte nume de persoană şi cinci cuvinte nume de animale.

38. Scrieţi voi corect cuvintele subliniate mai jos:
Dunărea primeşte mai multe rîuri, ca: *oltul, argeşul, dîmboviţa.* Ea se varsă în *marea neagră.* Pe malul mării sînt multe staţiuni noi, ca: *neptun, saturn, jupiter, venus, mamaia.*

39. Din cuvintele de mai jos subliniaţi pe acelea care denumesc zilele săptămînii:
primăvara, soare, luni, rîndunica, vara, vineri, viorea, toamna, marţi, seară, noapte, joi, miercuri, stejar, duminică, carte, sîmbătă.

40. Schimbaţi forma cuvintelor de mai jos, în aşa fel ca să denumească mai multe obiecte:
oraş, ţară, rîu, munte, nor, ureche, măr, animal, sat, combină, drum, mare, stea, frate, steag, soră, stradă.
Exemplu: — oraş — oraşe.

41. Din rîndurile de mai jos scoateţi pe două coloane:
a) cuvinte care denumesc un singur obiect;
b) cuvinte care denumesc mai multe obiecte.
În fiecare dimineaţă cîntă o privighetoare în frumoasa şi liniştita luncă din marginea satului.
Luna pluteşte deasupra pădurii adormite. Un arici mic stă ascuns printre firele de iarbă. O ceaţă deasă se lasă peste dealuri.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV

Cuvinte care exprimă acțiuni ale ființelor sau lucrurilor

1. Potriviți cuvintele care arată ce fac ființele, la numele de ființe scrise în stînga.
   Tata .....(zboară)
   Copiii .....(învață)
   Gîsca .....(muncește)
   Fluturii .....(înoată).
   Exemplu: Tata muncește.
2. Scrieți cinci propoziții arătînd ce fac: învățătorul, pionierii, cooperatorii, albinele, iepurii.
3. Înlocuiți punctele cu cuvintele din paranteză (cad, sună, înflorește, învață, împletește, zboară).
   ..... clopoțelul. Frunzele ..... Garoafa .....
   Luminița .... bunica. Vrabia .....
4. În locul punctelor puneți cuvintele potrivite:
   Ostașii ..... pe stradă. Trompetele .....
   Steagul ..... în vînt. Noi ..... armata.
   Ostașii ..... țară.
5. Precizați cuvintele care arată acțiuni:
   „Mihăiță aleargă la tatăl său și-i dete strugurele. Tata îl luă, dar îl păstră pentru mama. Ea îngrijește fără pic de odihnă de toată familia. Cînd îl primi mama zîmbi bucuroasă. Strugurele se întoarse iar la ea. Pricepuse îndată ce se întîmplase."

(Din lecția *Iubirea de familie*)

Scanned with OKEN Scanner

6. Subliniaţi în textul de mai jos cuvintele care arată acţiuni: „Ţăranul s-a apucat de muncă. A adunat lemne uscate. A acoperit piatra cu ele, apoi le-a dat foc. Cînd piatra s-a înfierbîntat bine, a stropit-o cu apă rece. A făcut aşa de mai multe ori, pînă cînd piatra a crăpat în bucăţi.“

(Din lecţia *Ţăranul isteţ*)

7. Cu cuvintele de mai jos alcătuiţi o mică compunere:
se înalţă, au construit, vor locui, vor avea, au muncit, vor fi, se vor juca, vor alerga.

8. În textul de mai jos subliniaţi cuvintele care exprimă acţiuni:
Copiii merg la şcoală. Ei învaţă, scriu, citesc, desenează. După ore se întorc acasă. După masă se odihnesc şi apoi îşi pregătesc lecţiile pentru a doua zi.
Părinţii lor se bucură.

9. Schimbaţi forma cuvintelor subliniate la exerciţiul 8 în aşa fel încît să arate că acţiunea este făcută de o singură fiinţă.

10. Din versurile de mai jos stabiliţi ce cuvinte exprimă acţiuni:

„Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina.
Firelor de lămîiţă
Li se uscă rădăcina.
Peste creştet de dumbravă
Norii suri îşi poartă plumbul.
Cu podoaba zdrenţuită
Tremură pe cîmp porumbul.“

(O. Goga — *Toamna*)

11. În locul punctelor scrieţi cuvintele potrivite şi spuneţi ce exprimă ele:

1. Păstorul ..... din fluier.
2. Broaştele ..... în baltă.
3. Rîndunica ..... spre cuib.
4. Gîsca ..... pe baltă.
5. Tractoristul ..... cu tractorul.
6. Ileana ..... o scrisoare.

Scanned with OKEN Scanner

12. În versurile de mai jos subliniaţi cuvintele care exprimă acţiuni:

„Dintr-un bob rotund şi mic,
Creşte grîul mare-n spic.
Spicul plin de bunătăţi
Poartă boabe sub mustăţi.
Dacă-l semeni, mă-nţelegi?
Nu un bob-două culegi,
Ci o sută boabe-ntregi."

13. Construiţi cinci propoziţii cu cuvinte care exprimă acţiuni săvîrşite de o singură fiinţă.
14. Construiţi cinci propoziţii cu cuvinte care exprimă acţiuni săvîrşite de mai multe fiinţe.
15. În textul de mai jos precizaţi cuvintele care arată acţiuni: Apele curg şuvoi. Pămîntul mustește. Plopul se clatină în bătaia vîntului. Zăpada s-a topit. Stoluri de păsări sosesc din ţările calde. Ele se opresc la cuiburile lor.
16. Din versurile de mai jos scoateţi cuvintele care exprimă acţiuni:

„Bate vîntul, frunza cade
Vestejită de pe ram
Norii se întind pe ceruri
Ploaia-ncet loveşte-n geam."

(Din *Zile de toamnă* de G. Coşbuc)

17. În locul punctelor din propoziţiile de mai jos, scrieţi cuvintele potrivite din paranteză (încălzeşte, aştepţi, înverzesc, plecaţi, cîntă, ascultă, merg):
Soarele strălucitor de primăvară ..... pămîntul. Tu ..... cu nerăbdare să mergi la pădure. Luncile şi cîmpiile ..... Voi ..... în excursie. Păsările ..... cu plăcere cîntecul lor. Eu ..... la pădure cu voi.
18. Subliniaţi în textul de mai jos cuvintele care exprimă acţiuni: Intru în pădure şi mă aşez pe iarbă, la umbra unui copac. Piţigoii cîntă şi mierlele fluieră. Eu urmăresc o veveriţă care

Scanned with OKEN Scanner

sare din creangă în creangă. O șopîrlă se încălzește la soare. Pădurea își trăiește viața din plin.

19. La cuvintele de mai jos adăugați silabele care lipsesc ca să aveți un text complet și apoi subliniați-le.
E bine toamna în pădure. In... în poiană și admi... frunzele frumoase ale copacilor. Respi... aerul proaspăt și ne bucu... de liniștea pădurii. Ne întoar... acasă înviorați și odihniți. Apoi ci... și scri... cu multă plăcere.

20. Scrieți corect cuvintele din paranteză, în așa fel încît textul să aibă înțeles.
Nicușor își (petrec) vacanța la țară. El (se trezesc) în zorii zilei și (alerg) în luncă. Aici munca (sînt) în toi. El (întorc) fînul. E cald. Nicușor (fug) spre rîu. El (fac) baie și apoi (se întorc) la lucru.

21. Schimbați textul de mai jos, în așa fel încît cuvintele subliniate să arate acțiunea unui singur obiect:
Niște nori mici *plutesc* lin pe întinderea albastră a cerului. În crîng *cîntă* păsările. Vrăbiile *ciripesc* lîngă casă. Cosașii *ies* la cosit. Gospodinele *pregătesc* mîncare. Elevii *merg* la școală.

22. Cu cuvintele de mai jos alcătuiți o compunere cu titlul *Primăvara*:
au înflorit, sosesc, muncesc, ară, zburdă, ciripesc, stau, așteaptă.

23. Din textul de mai jos subliniați cu o linie subiectul și cu două predicatul:
Pădurea s-a scufundat într-o liniște adîncă. Pîraiele curg încet la vale. Noaptea a cuprins pămîntul. O cărare îngustă trece prin mijlocul pădurii.
În depărtare sună puternic sirena vaporului

24. Copiați textul de mai jos și scoateți subiectele și predicatele:
Pe malul mării se află un sat de pescari. Dincolo de sat stîncile ajung pînă în apă. Aici se joacă mulți copii.
Ei adună scoici și pietre colorate. Valurile mării izbesc țărmul cu putere.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu:	*Subiect*	*Predicat*
	un sat	se află

25. Formați propoziții după următoarele formule:

S	*P*	*AP*
(cuvînt care denumește ființă)	(cuvînt care exprimă acțiune)	(cuvînt care denumește ființă sau lucru)
S	*S*	*P*
(cuvînt care denumește ființă)	(cuvînt care denumește ființă)	(cuvînt care exprimă acțiune)
P	*S*	*AP*
(cuvînt care exprimă acțiune)	(cuvînt care denumește lucru)	(cuvînt care denumește ființă sau lucru)

Exemplu: Pionierii privesc marea.

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a III-a

Capitolul I

Propoziția

A. Subiectul

1. Subliniați subiectele din primele patru rînduri ale lecției de zi, la citire. Precizați la ce întrebări răspund.
2. Citiți textul, subliniați subiectele și puneți întrebarea:
Păsările călătoare au plecat. Frunzele copacilor, îngălbenite, cad. În văzduh croncănesc ciorile. Din cîmpii și livezi oamenii au strîns o recoltă bogată. Așa este toamna.
3. Aflați subiectele și puneți întrebarea:
„Sună pădurile, fîșîie frunzele,
Geme pămîntul;
.....
Cerul se întunecă, munții se clatină,
Mihnea tresare."

(D. Bolintineanu — *Mihnea și baba*)

4. Subliniați *subiectele* din propoziția următoare. Observați unde sînt așezate în propoziție.
1. Lumea așteaptă.
2. E umed pămîntul.
3. Din adîncuri omul scoate bogății nebănuite.
4. Din vorbă-n vorbă se află adevărul.
5. Ușor, printre frunzele copacilor adie vîntul.

5. Formați propoziții avînd ca subiecte cuvintele:
a) leul, maimuța, ciobanii, cerul, stelele, filmul, Sorin, Ioana.
b) zăpada, Sanda, casele, copacii, fumul, zilele, vacanța.

Scanned with OKEN Scanner

6. Formați propoziții având ca subiecte cuvintele:
copiii, niște oameni, cîmpia, munții, școala.

Exemplu:

Copiii	se joacă vor cînta alergaseră sînt atenți desenaseră învață au plecat sînt harnici privesc

7. Alcătuiți propoziții cu subiectele:
cartea, vaporul, un măr, creionul, lecțiile, patria, oamenii, niște penare, brazii, pădurea, niște flori, o casă.

8. Formați trei propoziții în care *subiectul* să se afle la mijlocul propoziției și trei în care să se afle la sfîrșit. Puneți în paranteză întrebarea.

9. Puneți întrebarea și aflați subiectele din versurile următoare:

„Intrase sabie în țară...
Zaveră... ciumă... jaf și pară!"

(Șt. O. Iosif — *E mult de-atunci*)

10. Puneți în locul spațiilor punctate *subiectele* potrivite:
(ce ?) este un anotimp bogat și frumos.
(ce ?) sînt pline de rod. Jur împrejur (ce ?) copacilor au îngălbenit. (cine ?) au început (ce ?) roadelor și sînt bucuroși de rezultatul muncii lor.
(oamenii, frunzele, toamna, veselia, livezile, hărnicia, culesul)

11. Subliniați subiectele din versurile următoare:

a) „Turci, tătari, război și ciumă
Bîntuie în țara toată,
E o vreme blestemată."

(Șt. O. Iosif — *Doi voinici*)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Glasuri vesele răsună
Zic vioare, urlă vîntul...
Joacă toţi cu voie bună,
Duduie subt ei pămîntul.“

(Şt. O. Iosif — *Veselie*)

c) „Văile răsună toate,
Dealuri viu răspund,
Şi vijelios se-nalţă
Pulberea departe-n fund.“

(Şt. O. Iosif — *Icoane din Carpaţi*)

12. Citiţi textul, puneţi întrebările şi aflaţi subiectele:

Iarba se clătina în bătaia vîntului. Ici, colo, floricele de mușeţel brodau covorul cu alb. Cîte un fluture, tentat de mica floare albă, poposea pentru odihnă. Aripioarele lui multicolore îţi încînta privirea. Numai un bondar tulbura liniştea. De undeva se auzea clipocitul înviorător al apei.

13. Citiţi textul de mai jos, punînd, la sfîrşitul fiecărei propoziţii, întrebarea cu ajutorul căreia aflaţi subiectul. Subliniaţi subiectele cu o linie:

Mama a venit acasă. Ea a plecat devreme la piaţă. A cumpărat zarzavaturi, legume şi carne. În piaţă sînt şi multe fructe. Pepenii şi strugurii sînt fructele mele preferate. Acum noi vom face ordine în casă. În vacanţă, eu o ajut pe mama în gospodărie.

14. Aflaţi subiectele din textele următoare, subliniaţi-le cu o linie şi puneţi oral întrebările:

a) Eu şi cu Ionuţ, fratele meu, ne facem planuri năstruşnice. O să ne dăm cu sania, cu schiurile, o să ne jucăm cu zăpadă. Ileana, sora cea mică, priveşte la noi nedumerită. Ea are doi ani şi nu înţelege prea bine ce se întîmplă. Ileana nu a mai fost la munte. De aceea noi îi explicăm că acolo este zăpadă albă, pufoasă, că sînt mulţi copii şi noi o să fim fericiţi.

Mama ne priveşte mulţumită.

b) — Ce faci aici? mă întreabă tata.

— Privesc la joaca celor mici, răspund eu încîntat.

Scanned with OKEN Scanner

În faţa mea, Doina, Răzvan şi Dragoş încearcă să repare o maşină. Răzvan, mai mic, se uită la Dragoş. Acesta trage de roţi, crezînd că se vor desface. Doina, neîncrezătoare, le spune:

— Aşteptaţi, să vină tatăl meu. El se pricepe...

Şi copiii, supăraţi de nereuşită, privesc în jur, aşteptînd ajutor.

15. Copiaţi textul, subliniaţi subiectele şi spuneţi la ce întrebare răspund:

„Înfloresc grădinile,
Ceru-i ca oglinda;
Prin livezi albinile
Şi-au pornit colinda...
Cîntă ciocîrliile
Imn de veselie;
Fluturii cu miile
Joacă pe cîmpie.“

(Şt. O. Iosif — *Cîntec*)

16. Aflaţi subiectele din propoziţiile următoare, punînd corect întrebările:

Ursul rănit se tîra printre copaci. Căuta adăpost. Ajuns, îşi ascunse botul în blana moale. Afară se iscase frigul. Norii negri năpădeau luna. Stelele nu se mai zăreau. La căldura bîrlogului ursul se pregătea pentru hibernare.

17. Puneţi întrebările şi aflaţi subiectele. Observaţi locul subiectului în propoziţie:

Am plecat la pădure Ionel, Mioara şi eu, mezinul familiei.

— Am găsit mure, strigă Mioara bucuroasă.

M-am dus la ea şi într-adevăr, un rug de mure se întindea la picioarele noastre. Fructele negre te îmbiau să le culegi. Ionel s-a grăbit şi s-a înţepat la deget.

— Nu ştiai că rugul de mure înţeapă, întrebă Mioara?

Ionel scînceşte dar gustul plăcut al fructelor îl face să uite durerea.

Scanned with OKEN Scanner

18. Subliniați subiectele din textul următor. Construiți alte propoziții în care subiectele din text să se afle la începutul, la mijlocul sau la sfîrșitul propoziției.

Patria mea este foarte frumoasă. Munții înalți îi străjuiesc întinderile. Ape învolburate se prăvălesc de pe creste. Pădurile cu bogăția lor acoperă înălțimile. Cîmpiile și luncile sînt la fel de frumoase. Ele sînt grînarul țării. Dar nu ar fi totul atît de frumos dacă n-ar fi dealurile și podișurile. Toamna, încărcate de rod, ele sînt o adevărată comoară.

B. Predicatul

1. Subliniați predicatele din textul următor și puneți întrebările cu care le aflați.

— Hai să plecăm, mă îndeamnă Gheorghiță.

Mergem încet, cu grijă. Pe malul bălții papura își leagănă săbiile în bătaia vîntului. Deodată ne-am oprit. În fața noastră, un stîrc cenușiu privea în jur cu neîncredere. Penele moi acopereau trupul delicat. Niște picioare lungi îl fereau de atingerea apei. Ochii erau mici, negri, iscoditori. Mai departe, alți stîrci își ciuguleau hrana. Ciocul lor ascuțit le este de mare folos.

Am plecat spre casă bucuroși că i-am văzut și le-am admirat silueta zveltă.

2. Puneți întrebările și aflați predicatele:

„Satu-i strîns în bătătură,
Cîntă, joacă, chefuiește...
Sună toba; plin dulapul
se-nvîrtește.“

(Șt. O. Iosif — *Cucoarele*)

3. Construiți propoziții cu predicatele:
să socotească, nădăjduiesc, se strecoară, nu-s terminate, așteaptă, înalță, să cerceteze.

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuiți și scrieți în caiete propoziții folosind predicatele următoare:

n-a găsit, știe, să rostim, n-ai, am, se deschide, năvălesc, a venit, înțelesesem.

5. Construiți propoziții cu predicatele date și spuneți la ce întrebare răspund:

a) să muncească, se joacă, se îndulcește, trîntește, ne ducem, să nu apară, lucesc, desenezi, va observa, a cîntat.

b) se află, începuse, se opri, apăru, a ținut, va citi, să arunce, vor face, zise, să amînăm, nu știu, ieșiseră.

6. Construiți propoziții cu predicatele următoare, apoi subliniați cu o linie pe cele care arată ce face subiectul și cu două linii pe cele care arată cum este sau ce este subiectul:

se născuse, pricepeau, erau năpăstuiți, arunc, aș putea, să lămurim, era inteligent.

Exemplu: Fram *se născuse* printre ghețari.

7. Alcătuiți propoziții în care să arătați cum sînt, ce sînt sau ce fac primăvara:

copacii, iarba, gîzele, cooperatorii, soarele, cerul, oamenii, animalele sălbatice, păsările.

8. Alcătuiți trei propoziții cu predicate care arată ce face subiectul și trei propoziții avînd ca predicat cuvinte care arată ce este sau cum este subiectul.

9. Puneți predicatele potrivite (cele indicate în paranteze) în locul spațiilor punctate în așa fel, încît să se formeze propoziții:

1. Noaptea .....
2. De undeva ..... un fîșîit.
3. O pasăre ..... pe creanga unui copac.
4. Stelele ..... una cîte una.
5. În curînd ..... luna.
6. Liniștea ..... toată natura.
7. Prin case copiii ..... lecțiile.
8. A doua zi ..... la școală.

(își pregătesc, răsare, a cuprins, vor merge, se aude, s-a oprit, se apropie, apar).

Scanned with OKEN Scanner

10. Scrieţi propoziţii în care să arătaţi ce fac, cum sînt, ce sînt următoarele animale sălbatice:
ursul, lupul, vulpea, veveriţa .....
(în locul spaţiului punctat adăugaţi denumirile altor animale sălbatice cunoscute).

11. Găsiţi cinci proverbe, scrieţi-le, puneţi întrebarea şi aflaţi predicatul pe care-l subliniaţi cu o linie.

12. Construiţi propoziţii în care să arătaţi ce fac în şcoală sau cum sînt:
elevii, tovarăşa învăţătoare, pionierii, manualele, caietele, clasa, băncile.

13. Completaţi exemplele date cu predicate potrivite, din coloana alăturată, în aşa fel încît propoziţia să aibă înţeles:

1. Păsările călătoare	suflă
2. Ele ..... spre ţinuturile calde.	aşteaptă
3. Primăvara ..... la cuiburile lor.	va împodobi
4. Vîntul ..... puternic.	au plecat
5. Noi ..... pe stradă grăbiţi.	se reîntorc
6. Copiii ..... cu nerăbdare iarna.	mergem
7. Zăpada albă ..... oraşul.	zboară

14. Puneţi în locul întrebărilor din paranteze predicatele potrivite:
În dumbravă (ce fac?) păsările. Întreaga natură (cum este?). Într-un salcîm bătrîn (ce a făcut?) cuib o pasăre. Penele ei (cum sînt?) frumos. Pe malul apei (ce a făcut?) un cocostîrc. Pe deasupra crîngului (ce fac?) în zbor raţe sălbatice.

15. Subliniaţi cu o linie predicatele care arată ce fac subiectele şi cu două linii pe cele care arată cum sînt sau ce sînt subiectele:

„E bătrîn. Înţelege că-i bătrîn, că-i netrebnic, că cele cîteva zile ce i-au mai rămas sînt o povară pe capul tuturor. De cînd s-a îmbolnăvit, nu-l mai strigă nimeni, nu-l mai mîngîie nici o mînă, nu se mai întoarce spre el nici o pereche de ochi."

(Emil Gîrleanu — *Grivei*)

16. Citiți textul, puneți întrebările și aflați predicatele:

„Era o fetiță mărunțică, însă voinică și plinuță. Botinele îi erau pline de colb. Colțunii căzuseră și arătau niște piciorușe pîrlite de soare, cu genunchii nu tocmai curați. Capu-i era foarte scurt tuns, băiețește. Gura-i era cam mare și obrajii prea roșii. Numai ochii căprii, umbriți de gene negre, aveau în ei cîte o mică floare de lumină."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

17. Citiți textul, subliniați predicatele, precizați întrebarea la care răspund:

a) „A venit un lup din crîng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plîng.
Și-a venit la noi, la poartă,
Și-am ieșit eu c-o nuia:
«— Lup flămînd cu trei cojoace,
Hai la maica să te joace» —
Eu chemam pe lup încoace,
El fugea-ncotro vedea."

(G. Coșbuc — *Cîntec*)

b) „A fost odată, într-un colț de țară, un potcovar, pe nume Petcu. Toată lumea îl cunoștea și îl prețuia. Petcu trudea din zori și pînă-n noapte; nu se da înapoi de la vreo muncă. Avea Petcu și un fecior: pe Iliuță."

(Al. Mitru — *Banul muncit*)

C. Acordul predicatului cu subiectul

1. Completați cu predicate potrivite spațiile punctate mai jos, în așa fel încît să alcătuiți propoziții:

1. Stiloul .....
2. ..... floarea.
3. Laptele .....
4. ..... furtuna.
5. Telefonul .....
6. Colegii .....

Scanned with OKEN Scanner

2. Puneți în locul spațiilor punctate subiectele potrivite care, împreună cu predicatele, să formeze propoziții.

1. ..... strălucesc. 4. Susură ..... .
2. Bate..... . 5. ..... a plecat.
3. ..... citește. 6. Răsare..... .

3. Puneți în locul întrebării predicatul potrivit.

1. Ursul (ce face?) prin copaci.
2. Rîndunica (ce este?) călătoare.
3. Tatăl meu (ce este?).
4. Vînătorul (ce face?) la vînătoare.
5. Vulpea (cum este?).
6. Copiii (ce fac?) .

Exemplu: Ursul se cațără prin copaci.

4. Construiți propoziții cu următoarele subiecte: greierele, albina, fluturii, gîzele, gîndăcelul.

Exemplu: Greierele cîntă.
Greierele a cerut hrană furnicii.
Greierele a fost leneș.

5. Completați spațiile punctate cu subiecte potrivite pentru predicatele propozițiilor.

1. ..... a încolțit repede.
2. A rupt ..... o creangă.
3. Pe cîmp ..... a fost cules.
4. Pe malul lacului sta ..... .
5. De departe se aude ..... .

6. Alcătuiți propoziții cu predicatele următoare: crește, va sădi, am alergat, răsărise, seceram, văd.

Exemplu: Copilul crește.
În grădină crește o floare.

7. Potriviți cuvintelor din prima coloană altele din a doua coloană, în așa fel încît să formeze propoziții:

1. Furnicile ..... neistovite.	muncește
2. Omul ..... în fabrică.	vor cînta
3. Ieri ..... împreună cu tata.	vom cînta
4. La serbare, copiii ..... o melodie nouă.	am învățat
5. Astăzi ..... pentru o nouă emisiune.	muncesc

Scanned with OKEN Scanner

8. Modificaţi forma cuvintelor din paranteză în aşa fel, încît puse în locul spaţiilor punctate să formeze propoziţii cu înţeles:

1. A venit .....
2. ..... codrului sînt pustii.
3. Pe un deal din apropiere ..... culeg fructele.
4. ..... încărcate cu porumb merg spre fermă.
5. ..... cîntă ascuns printre ierburile uscate.

(poteca, greieri, toamna, om, maşină.)

9. Puneţi predicatele din paranteze la forma cerută de subiectul propoziţiei. Explicaţi cum aţi gîndit.

a) „O grămadă de gîngănii
(a încărca) căruţe, sănii
Gărgăriţele mărunte
(a urca) bobul cît un munte.
Boii domnului (a se-nhăma)
(a căra) sîmburi, (a căra) poamă.“

(D. Moldoveanu — *Pui de greier*)

b) Razele soarelui (a încălzi) pămîntul. Deodată cerul (a se întuneca. Nori grei, negri, îl (a acoperi). Fulgerele (a spinteca) văzduhul. (a veni) ploaia. Străzile (a rămîne) pustii.

10. Acordaţi predicatele din paranteză cu subiectele. Scrieţi propoziţiile corect:

1. Elevii (a ieşi) de la şcoală.
2. Ei (sînt vesel) şi (bucuros) de rezultatele obţinute.
3. Vîntul (a adia).
4. El le (a răvăşi) şuviţele de păr.
5. În pădure, frunzele (a se aşterne) într-un covor moale.
6. Ele (a avea) culoare ruginie.

11. Faceţi acordul predicatului cu subiectul.

„— Patrocle, îi (a zice) ea, eu (aş şti) că tu (a fi) un căţel vrednic şi viteaz; dar ce (a se face) noi dacă (a se rătăci) prin pădure?“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

Scanned with OKEN Scanner

12. Copiați textul, scoateți subiectele și predicatele și puneți întrebarea. Explicați acordul.

Soarele se ridicase deasupra orizontului. Dealurile și văile erau scăldate într-o pîclă galbenă. În zare se vedeau cîmpiile bogate. Un rîu, ca un fir de beteală, străbătea întinderea. Exemplu: Soarele — subiect — *ce?*

D. Propoziția simplă (alcătuire, recunoaștere)

1. Recunoașteți propozițiile simple din textul următor:

Noaptea se lăsase. Cineva a strigat în întuneric. Iepurele este fricos. El fuge să se ascundă într-o scorbură. Ochii privesc în toate părțile. Inima bate. Urechile sînt ciulite. Așteaptă dimineața.

2. Citiți textul. Observați propozițiile simple și subliniați cu o linie subiectul și cu două linii predicatul.

Elevii citesc. Tovarășul învățător este atent. Cînd ei greșesc, îi corectează. Ionel a terminat. El este atent și conștiincios. Colegul său de bancă, Sorin, a fost neatent. El a greșit. Azi a luat o notă rea. Sorin a fost pedepsit.

3. Alcătuiți propoziții simple despre obiectele din clasa voastră.
4. Formați propoziții simple despre:

ninsoare, fulger, zăpadă, ploaie, copac, Doina și Ioana. Exemplu: Ninsoarea încetează.

5. Completați spațiile libere cu cuvintele potrivite. Ce ați realizat?

Este toamnă. ..... privește. Frunzele ..... Ele cad ..... se usucă ..... erau culese. Oamenii .. .. Uneori .... Va veni .... este trist.

(iarna, copilul, muncesc, îngălbenesc, cerul, fructele, plouă, cad).

6. Transformați următoarele propoziții în propoziții simple:

Pe ogoare, în livezi și grădini cooperatorii muncesc. Elevii ajută la culesul fructelor. Merele și perele sînt gingașe. Sorin vorbește cu brigadierul.

(După *Munca ne e dragă*, din manualul de clasa a III-a)

Scanned with OKEN Scanner

7. Găsiți pentru cuvintele din prima coloană altele corespunzătoare din a doua coloană și formați propoziții. Faceți schema lor.

Școlarii	sînt înalți
Caii	construiesc
Stelele	erau curate
Copiii	aleargă
Oamenii	păliră
Cărțile	este liniat
Munții	se odihnesc
Caietul	învață

S P

Exemplu: Școlarii învață.

8. Asociați cuvintele din cele două coloane astfel încît să formați propoziții:

Mama	toarce
Pisica	este verde
Puii	coase
Girafa	sînt frumosi
Pădurea	este înaltă
Greierele	cîntă

9. Formați propoziții simple adăugînd cuvintelor date cuvinte potrivite din paranteză:

1) Un tractor .....
2) Muncitorul .....
3) Florile .....
4) Mărul .....
5) ..... o casă.
6) ..... ghioceii.
7) ..... lampa.

(apar, este hrănitor și aromat, se vede, este conștiincios, se aprinde, sînt frumoase, ară).

10. Puneți cuvinte potrivite în locul punctelor. Formați propozițiile simple și aflați subiectul și predicatul.

..... spune. Coboară ..... . Umbra nopții cuprinde întreaga natură. Luna ..... . Apar ..... .

Scanned with OKEN Scanner

Frunzele și iarba . . . . . Un cîine . . . . . se culcă. Ionel și Marioara . . . . . sînt cuminți și ascultători.

11. Spuneți felul propozițiilor și subliniați cu o linie subiectele și cu două predicatele. Faceți schema propozițiilor.
A sosit primăvara. Copacii înmuguresc. Apar frunzele. Sosesc păsările. Cerul este senin. Gîzele zboară.

12. Alcătuiți propoziții simple prin care să se spună ceva despre: o casă, lacul, un vapor, o excursie, niște cercetători, copiii, un cățel, cartierul.

13. Copiați textul, transformați propozițiile dezvoltate în propoziții simple. Citiți propozițiile simple și precizați subiectele și predicatele:
Ionel vorbește repede. El a învățat bine lecția. Colegii îl ascultă cu atenție. Ei se bucură de izbînda colegului lor. Colectivul clasei este unit. Toți se ajută între ei. Băieții și fetele muncesc cu spor.
Exemplu: Ionel vorbește.

14. Copiați textul și transformați propozițiile simple în propoziții dezvoltate.
Toamna a sosit. Fructele s-au copt. Timpul este frumos. Frunzele îngălbenesc. Păsările au plecat.

16. Alcătuiți cinci propoziții simple și dezvoltați-le. Subliniați cu o linie cuvintele adăugate.

17. Din propozițiile simple formați propoziții dezvoltate adăugînd alte cuvinte:
„Marea e liniștită. Soarele apune. Cerul se înnorează. Furtuna vine. Marea se posomorăște. Valurile se ridică. Întunericul se lasă. Vîntul vîjîie. Valurile izbesc. Vaporul luptă. Pereții trosnesc. Marinarii strigă. Furtuna se potolește. Se lasă liniște."

(După Al. Vlahuță)

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul II

Părți de vorbire

A. Substantivul (recunoaștere, fel, număr)

1. Formați propoziții cu următoarele substantive:
toamnă, pămînt, ploaie, porumb, hambare, ciorchini, roade, păsările.
2. Puneți în locul spațiilor punctate substantivele potrivite din paranteză:
Lupul este ..... El cutreieră ..... după hrană. Dacă întîlnește ..... său ..... sau alte ..... le mănîncă. ..... sa este nemăsurată. ..... se feresc de ..... căci este periculos. Ei îl vînează.
(oamenii, pădurile, în drumul, oi, un animal, viețuitoare, lup, lăcomia)
3. Completați spațiile punctate cu substantivul potrivit, cerut de întrebare:
a) Iepurașul șchiop
Treieră un (ce?)
(Ghicitoare — *Vîrtelnița*)

b) Sîrguința țese (ce?);
Iară lenea pierde (ce?)
(vremea, snop, pînza)
4. Dați cinci exemple de substantive care denumesc fenomene ale naturii. Formați cu ele propoziții.
5. Dați zece exemple de substantive nume geografice. Formați propoziții cu ele.

Scanned with OKEN Scanner

6. Completați tabelul următor cu substantive cerute de rubrică

SUBSTANTIVE						
Nume de ființe	Nume de lucruri	Nume de fenomene ale naturii	Nume de persoane	Nume de localități	Nume de țări	Nume de ape

7. Dați cîte trei exemple de substantive proprii nume de orașe, de ape, de munți, de țări. Construiți cu ele propoziții.
8. Subliniați substantivele din textul următor:

a) „Văzînd Făt-Frumos că Strîmbă-Lemne n-a făcut nici o ispravă, a hotărît să rămîie de pîndă Sfarmă-Piatră, iar el și cu Strîmbă-Lemne au pornit la vînat."

(Ion Creangă — *Făt-Frumos fiul iepei*)

9. Explicați ce denumesc substantivele din textele următoare:

a) „...ieșim să vedem în poieni viorelele, toporașii și ciuboțica-cucului".

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

b) „Iată vin pe rînd, pereche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuța odoleană,
Frățiori și romănițe care se atin la drumuri,
Clopoței și măzărele îmbătate de parfumuri."

(V. Alecsandri — *Concertul în luncă*)

c) „Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dezmiardă oceanul de ninsoare,
Iată-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi."

(V. Alecsandri — *Iarna*)

Scanned with OKEN Scanner

10. Dați exemple de zece substantive care se scriu cu majusculă și explicați oral scrierea.
11. Citiți propozițiile următoare și explicați de ce sînt scrise cu majuscule anumite substantive:
    1. Marian, Florin și Andrei sînt foarte buni prieteni.
    2. Ei se joacă uneori cu Lăbuș, cîinele.
    3. Astăzi mergem în excursie la Brașov.
    4. Vara trecută am făcut baie în Mureș.
    5. În satul Humulești s-a născut Ion Creangă.
    6. Ziua de 1 Mai este întîmpinată de oamenii muncii cu noi realizări în producție.
    7. Patria noastră, Republica Socialistă România, este o țară frumoasă și bogată.
    8. Munții Carpați străjuiesc cu înălțimile lor pămîntul patriei noastre.
12. Dați cîte cinci exemple de substantive proprii cu nume de orașe, de ape și de munți. Formați cu ele propoziții.
13. Faceți o scurtă compunere intitulată *Patria noastră* în care să folosiți, pe lîngă substantive comune; și substantive proprii. Subliniați substantivele scrise cu majusculă și explicați scrierea lor.
14. În textul următor, subliniați substantivele comune cu o linie, iar pe cele proprii cu două linii:

„În acea zi de iunie 1466, Ștefan Vodă ținea sfat cu dregătorii, în spătăria mică. În dreapta îl avea pe Dobrul logofătul, în stînga pe Ilieș spătarul, în față pe Teoctist mitropolitul, pe Mogoș postelnicul și pe Ioan vistierul și încă doi dregători mai tineri. În fundul sălii, aproape de ușă, străjuia Haneș, vătaful copiilor de casă."

(Dumitru Almaș — *Arcașul Măriei Sale*)

15. Copiați textul și subliniați substantivele comune cu o linie și pe cele proprii cu două linii:

Mihai, fiul lui Pătrașcu cel Bun, era ban al Craiovei. Oamenii îl prețuiau pentru vrednicia și dreptatea lui. Alexandru cel Rău, domnitorul țării, voia să-l piardă. Mihai pleacă

Scanned with OKEN Scanner

la Constantinopol unde era sprijinit de Iani Cantacuzino, fratele mamei sale.

.....

16. Povestiți mai departe întîmplarea de mai sus și subliniați substantivele comune și proprii.
17. Citiți textul și scoateți substantivele. Arătați felul lor.
Cînd Vlad Țepeș, dușmanul hoției și al necinstei, veni la tron, Țara Românească era foarte slăbită din pricina deselor ciocniri cu turcii, cărora tatăl său Drăculea nu le mai putea ține piept.
18. Completați spațiile punctate cu substantivele potrivite:
1. Bate ..... cît e cald.
2. ..... se cunoaște după roade și ..... după fapte.
3. ..... își schimbă părul, dar ..... ba.
4. După ..... mulți ..... s-arată.
19. Copiați textul, scoateți substantivele și precizați numărul.
„Pe frunza unui nufăr, o broscuță se bucură și ea de frumusețea și răcoarea nopții.“

(Emil Gîrleanu — *Mărinimie*)

20. Puneți următoarele substantive la numărul plural:
stînă, avion, oraș, lac, păstor, miel, lup, creion, loc, foc, cîine.
Exemplu: stînă — stîni, stînile.
21. Treceți următoarele substantive la numărul plural; formați cu ele scurte propoziții:
a) stradă, curte, găină, coteț, boboc, luncă, floare, căpiță, picătură, rochiță, bunică;
b) paznic, doctor, roată, cîmpie, fiică, minge, batistă, cheie, frate, vînător, mal;
c) fulg, frunză, ghiocel, mugur, albină, copac, vrabie, pionier, sac.
22. Formați singularul următoarelor substantive:
gărgărițe, furnici, ucenici, maci, saci, străzi, ogrăzi.
23. Puneți substantivele aflate în paranteză la numărul plural:
1. (Omul) merg pe stradă.

Scanned with OKEN Scanner

2. Din toate direcţiile vin (maşina, troleibuzul, autobuzul)
3. În crîng ciripesc (pasărea).
4. (Satul) patriei noastre înfloresc din zi în zi.
5. (Cîmpia şi pădurea) au înverzit odată cu sosirea primăverii.

24. Puneţi substantivele următoare la numărul plural:
vară, dimineaţă, rîu, pescar, ciupercă, luntre, peşte, veveriţă, soră.

25. Subliniaţi substantivele la numărul singular cu o linie şi pe cele de la numărul plural cu două:
„Veniseră acolo toate locuitoarele văilor şi munţilor, toate neamurile de zburătoare, de la cîmpie şi de la baltă, şi toţi cîntăreţii cei mărunţi din dumbrăvi şi livezi."

(M. Sadoveanu — *Stigletele*)

26. Treceţi toate substantivele din exerciţiul 25, care sînt la singular, la plural, iar pe cele de la plural la singular.

27. Subliniaţi substantivele, precizînd felul şi numărul lor:

„Primăvara, mama noastră,
Suflă bruma din fereastră
Şi zăpada de pe coastă."

(Din folclor)

28. Treceţi toate substantivele de la exerciţiul 27 la numărul plural.

29. Din textele a), b), c) şi d) scoateţi substantivele, arătînd felul şi numărul lor.
a) „În sfîrşit, duminică a venit tatăl mamei, bunicul meu David Creangă, din Pipirig, la noi, şi văzînd cearta iscată între tata şi mama din pricina mea, a zis:
— Las', măi Ştefane şi Smărănducă, nu vă mai îngrijiţi atîta, că am să iau nepotul cu mine şi am să-l duc la Broşteni, cu Dumitru al meu , la profesorul Neculai Nanu de la şcoala lui Baloş, şi-ţi vedea voi ce-a scoate el din băiet, că de ceilalţi băieţi ai mei, Vasile şi Gheorghe, am rămas tare mulţumit cît au învăţat acolo."

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: Tatăl — substantiv comun, numărul singular.

b) Frunză n-are
Nu-i nici floare.
Prin pădure, pe ogor,
Stă mereu într-un picior
Subt umbrela ei cea mare,
Să n-o vadă mîndrul soare!
Ce e?

(Ciuperca)

c) „Copacii ei, bătrîni şi deşi, carpeni, frasini, mesteceni, croiesc din ramurile lor, ici porţi de verdeaţă, colo hrube de umbră şi, sub aceste taine de pădure, poteci singuratice şerpuiesc pînă ce se şterg în întuneric."

(Emil Gîrleanu — *Lunca din Mircești*)

d) Ionel este un copil harnic, el îngrijeşte grădina din jurul casei. Toamna trecută a pus în pămînt un sîmbure. Toată iarna a stat sîmburele sub zăpadă. Primăvara a încolţit. L-a văzut şi Sandu, prietenul lui. Au ieşit două frunzuliţe, şi alte două frunzuliţe, pînă cînd a început să semene cu un pomişor.

30. În dreptul substantivelor date, scrieţi alte substantive cu înţeles asemănător dintre cele aflate în paranteză:

Baston
Batic
Condei
Etajeră
Învăţător

(basma, creion, băţ, bîtă, raft, poliţă, dascăl).

31. Grupaţi cuvintele în aşa fel încît să aibă înţeles asemănător.

a) luminiş, gheţuş, păşune, poiană, lunecuş, imaş.

b) păstor, luptă, pirat, pieton, război, tîlhar, cioban, bătaie, trecător.

c) spaimă, hotărîre, primejdie, prietenie, sentinţă, groază, pericol, frică, camaraderie.

Scanned with OKEN Scanner

d) pilot, pisoi, odaie, odraslă, nea, cameră, aviator, omăt, motan, copil, zăpadă.

e) compunere, univers, ființă, post, mapă, cosmos, funcție, servietă, compoziție, vietate.

Exemplu: compunere — compoziție.

32. Înlocuiți cuvintele subliniate din propozițiile următoare cu unul din substantivele așezate în coloana alăturată, cu înțeles asemănător:

1) Cămila este un animal care rezistă *în deșert.*
2) Bunicul lui Ionel este *invalid.*
3) Elevii învață cu *sîrguință.*
4) Cînd se joacă, Monica face *zgomot.*
5) În *livadă* au înmugurit pomii.
6) Vlad a primit o *sancțiune* pentru că n-a fost cuminte.

hărnicie
larmă
grădină
pedeapsă
pustiu
infirm

2.1. Pronunțarea și scrierea cuvintelor care conțin grupurile *ia, ie, ea, oa*

1. Citiți cuvintele:
iapă, iarbă, iaz, iad, iarnă, ambreiaj, iasomie, amiază.
2. Găsiți cinci exemple de substantive care să conțină grupul **ia.**
3. Citiți cuvintele următoare și subliniați grupul de sunete **ia:** chiabur, ghiaur, schiaună, miaună, croiască.
4. Subliniați formele corecte din grupurile paralele următoare:

a) eșire — ieșire
iepure — epure
eftin — ieftin

b) eu — ieu
ieste — este
iel — el
iele — ele
eram — ieram

Scanned with OKEN Scanner

5. Daţi şi alte exemple de cuvinte care încep cu grupul **ie** sau **e**, făcînd deosebirea între forma corectă şi eventualele forme greşite.

6. Completaţi cuvintele următoare cu grupul **ie**:
..pure, ..ftin, feme.., statu.., stăru.., năru.., pa.., oda.., ..deră, ..rtare, lămî.., ..şim, ..şire, ..rburi.
Exemplu: *ie*nupăr

7. Găsiţi cuvinte care conţin grupul **ea** şi formaţi cu ele propoziţii:
Exemplu: seară, ţeapă etc.

8. Subliniaţi formele scrise corect din grupurile paralele următoare:

greşală — greşeală
clujean — clujan
orăşean — orăşan
oblojală — oblojeală
maramureşan — maramureşean
sfîrşească — sfîrşască

9. Scrieţi după dictare şi apoi citiţi cuvintele:
candidează, evoluează, prelucrează, efectuează, perdea, sardea, cafea, canapea, cişmea, curea, bea, leagăn, seamăn, treaz, andrea, aevea, adesea, mea, fidea, cartea.

10. Completaţi cuvintele următoare cu grupurile **oa, ea**:
fl..re, muncit..re, s..re, frum..să, desen..ză, lucr..ză, pedal..ză.

11. Scrieţi după dictare şi apoi citiţi cuvintele:
coate, oaie, poartă, roată, doar, foarte, soare, dogoare, coajă, toată, oală, poate, noapte.

12. Citiţi cuvintele şi subliniaţi grupul **oa**:
coală, oară, oase, oameni, oarbă, oaste, coboară, mioară, moară, foame, frumoasă, omenoasă, coasă, roasă.

13. Aşezaţi pe coloane cuvintele de mai jos potrivit scrierii cu **ia, ie, ea, e** sau **oa**:
a) Atîţia, baie, blochează, ceas, epocă, fier, soare, aceştia, este, ieftin, el, biet, ploaie, iepure, viaţă, ieşean.

Scanned with OKEN Scanner

b) Geam, încheagă, ești, erou, doar, piață, seamă, întemeiez, ied, șea, meu, ieșire, piatră, trebuia, deal, poartă, soartă, statuie.

14. Puneți în locul liniuțelor grupurile de litere potrivite **(ea, ia, ie, oa)**:
cart.., c..dă, p..tră, f..r, c..lă, m..re, pod.., am..ză, gutu.., surc.., dog..re, ..tagan, ..r, d..r, v..zure, lucr..ză.

15. Alcătuiți propoziții formînd o scurtă compunere în care să se găsească cuvinte ce conțin grupurile de sunete: **ia, ea, ie, oa.** Subliniați cuvintele și citiți-le cu atenție.

B. Adjectivul (recunoaștere)

1. Citiți textul și aflați care sînt adjectivele:
Printre firele de iarbă fragedă se zăreau ascunși fragii roșii și parfumați. Copiii i-au adunat cu îndemînare. Soarele, cu razele lui calde, blajine, îi privighea printre crengile rămuroase ale copacilor.

2. Copiați textul, subliniați adjectivele cu o linie și substantivele pe care le lămuresc cu două linii:
Stejarul bătrîn și rămuros își întinde crengile groase, împodobite cu frunze crestate. Ici, colo, cîte un plop mlădios își tremură frunzele foșnitoare. Poiana din pădure este împodobită cu flori frumoase, multicolore. Păsările ciripesc voioase și gîzele cu aripioare străvezii desenează în aer linii nevăzute.

3. Grupați în tabel cuvinte care arată însușiri și notați sub ele substantivele ce pot avea însușirea respectivă.
Exemplu:

verde	ușor	proaspăt	.....	.....
iarbă	.....	.....	.....	.....
creion	.....	.....	.....	.....

4. Alăturați substantivele corespunzătoare următoarelor adjective: înverzite, înflorată, ascuțit, veșted, interesant.

Scanned with OKEN Scanner

5. Descrieţi un colţ din natură folosind adjective care să arate însuşiri ale plantelor şi animalelor din pădure.
6. Alcătuiţi propoziţii în care substantivele:
ploaie, vînt, pămînt, copac, mor, frunză, pădure, cer,
să fie lămurite de adjective care să răspundă la întrebarea *care?, ce fel de?*
7. Scrieţi o scurtă compunere în care să folosiţi adjective. Subliniaţi-le.
8. Formaţi cinci propoziţii în care adjectivele să se afle înaintea substantivelor.
9. Găsiţi adjective care să lămurească substantivele:
lac, privire, locuri, carte, exerciţiu.
10. Găsiţi cele mai potrivite adjective pentru următoarele substantive: patrie, lan, republică, unelte, casă, vapor. Alcătuiţi cu ele propoziţii.
11. Puneţi în locul spaţiilor punctate adjectivele potrivite. Spuneţi la ce număr sînt.
Paza ..... trece primejdia ..... .
Prietenul ..... la nevoie se cunoaşte .
Pisica ..... zgîrîie rău.
12. Găsiţi pentru adjectivele următoare mai multe substantive potrivite:
înalt, alb, folositor, rece, lucitoare, drept, frumos, liniştit.
Exemplu: înalt (copac, om, munte, furnal etc.)
13. Subliniaţi adjectivele în textul următor şi spuneţi ce substantive lămuresc:

Moale, albă şi pufoasă
Pentru cîmp e haină groasă.

(Zăpada)

14. Căutaţi substantive potrivite pentru adjectivele de mai jos. Formaţi cu ele propoziţii:
mare, vijelios, firavă, gingaş, înalte, argintii, mînios, cristalin, strălucitoare.
Exemplu:

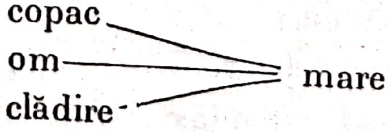

15. Numiți trei ființe sau lucruri cărora li s-ar potrivi însușirile arătate de următoarele adjective:
rotund, limpede, tulbure, harnic, blînd, luminos, transparent, firav, cald.
Exemplu: rotund — soare, ceas, glob.

16. Potriviți la adjectivele date substantivele din paranteză astfel ca să aibă înțeles:
1. curată, răcoritoare, cristalină
2. albastră, întinsă, neliniștită
3. alb, dulce
4. verde, rotundă, înfoiată
5. rotund, lumios, strălucitor
(zahărul, soarele, marea, apa, varza)

17. Arătați substantivele de la care s-au format adjectivele următoare:
luminos, umbros, prietenos, muntos, somnoros, cețos, stîncos, prăpăstios, curajos, friguros.
Exemplu: substantivul — lumină; adjectivul — luminos.

18. Găsiți adjective care au înțeles opus cuvintelor: tăcut, mare, viteaz, rău — alcătuiți cu ele propoziții.

19. Căutați adjective al căror înțeles se opune cuvintelor: ușor, tulbure, urît, rece.

20. Găsiți pentru adjectivele date altele cu sens opus:
a) bolnav, bogat, codaș, cult, cunoscut;
b) curat, econom, mult, nevinovat, trist.

21. Citiți cuvintele de mai jos și grupați adjectivele cu înțeles asemănător:
a) deranjat, gol, gri, gustos, cenușiu, dezbrăcat, răvășit, plăcut;
b) înspăimîntat, lacom, muncitor, omenos, harnic, cumsecade, îngrozit, mîncăcios;
c) plictisitor, rătăcitor, pretențios, epuizat, sărman, exigent, monoton, pribeag, nevoiaș.

Scanned with OKEN Scanner

C. Verbul (recunoaștere, număr, timp)

1. Copiați textul și subliniați verbele:

„Vîntul de la miază-zi
Cu zăpadă se hrănește.
Într-o noapte și-ntr-o zi
El pe dealuri o topește,
Și cînd suflă și cînd trece
Peste gheața ce se moaie,
Iarna tristă, iarna rece
Varsă lacrimi, lungi șiroaie."

(V. Alecsandri — *Vîntul de la miază-zi*)

2. Formați propoziții cu verbele următoare:
crește, să citească, va obține, am cîntat, prinsesem, aș vrea, scrie, veți juca, împlinesc.

3. Construiți propoziții cu verbele date:
să chibzuiască, se apropie, au alunecat, ne plimbăm, arată, pornise, vor ajunge.

4. Citiți exercițiul și puneți în locul punctelor verbele potrivite:
Oamenii ..... orașe noi pe harta țării.
Țăranii cooperatori ..... pe cîmp.
Pămîntul ..... cu pricepere și îndemînare.
Ei ..... recolte bogate.
În școli, elevii .....
Ei ..... viitorii constructori ai patriei.

5. Alcătuiți o scurtă compunere în care să povestiți ce faceți dimineața înainte de a veni la școală. Subliniați verbele.

6. Dați zece exemple de verbe care arată acțiunea unei ființe sau a unui lucru.

7. Schimbați formele verbale găsite la exercițiul 6 în așa fel, încît să arate acțiuni ale mai multor ființe sau lucruri.

Scanned with OKEN Scanner

8. Grupați în coloane deosebite verbele care arată acțiunea unei ființe și a unui lucru:

„Zările de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codrii noaptea vine
Pe furiș.

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scîrțîind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă
Hăulind".

(G. Coșbuc — *Noapte de vară*)

b) „Suie mîndru și grăbit
Să vestească-n lumea mare:
— Prea-cinstită adunare,
Primăvara a sosit!"

(Otilia Cazimir — *De pe-o Bună-dimineața*)

Exemplu: strălucesc | zboară

9. Puneți în locul spațiilor punctate verbele necesare pentru ca propoziția să aibă înțeles:

Eu ..... elev în clasa a treia. În curînd.....vacanța. Ea ..... cu nerăbdare. Prietenul meu, Vlad și fratele lui ..... în clasa a patra.

— Tu ..... să mergi la munte în vacanță? mă întrebă el.

— Da, răspund eu. Dacă puteți..... și voi. Voi ..... tovarăși de drum minunați.

10. Dați cinci exemple de verbe care arată că acțiunea verbului se petrece în momentul în care vorbiți.

Construiți cinci propoziții cu verbe a căror acțiune s-a petrecut înaintea momentului în care vorbiți.

Exemplu: a muncit, muncea.

11. Spuneți cînd se petrece acțiunea exprimată de verbele următoare:

voi călători, vom învăța, va vedea, veți înțelege, veți vizita.

12. Schimbați forma verbelor astfel încît să arate o acțiune care se petrece după momentul în care vorbiți. Formați cu ele scurte propoziții:

tăcură, scriseseră, se ridică, zise, au ieșit, tăcea, asculta, avuseseră, am respirat, înțelegea, întrebărăți, ai venit.

Scanned with OKEN Scanner

13. Continuați povestirea începută mai jos. Folosiți verbe care explică o acțiune petrecută înaintea momentului în care scrieți.

A sosit noaptea. Sandu, un copil neascultător, nu a venit acasă. El a plecat cu prietenii săi în pădure. Acolo .....

14. Arătați cînd se petrece acțiunea exprimată de verbele din propozițiile următoare:

Eu merg la școală. Intru în clasă. Colegii stau la locurile lor. Toți sînt atenți la explicațiile tovarășei învățătoare. Astfel învățăm multe lucruri folositoare.

15. Citiți textul, subliniați verbele și arătați cînd se petrece acțiunea exprimată de ele:

„Vine-un vînt, se-nalță norii,
Se ascund secerătorii,
Toată lumea stă pe loc
Se gătește-a fi furtună
Și-ntrerupt, departe, tună
Și s-arată șerpi de foc."

(G. Coșbuc — *Vara*)

16. Memorați versurile. Subliniați cu o linie verbele a căror acțiune este săvîrșită de o persoană și cu două linii pe cele a căror acțiune este săvîrșită de mai multe persoane:

a) „Înfloresc grădinile
Ceru-i ca oglinda,
Prin livezi albinele
Au pornit colinda.
Cîntă ciocîrliile
Imn de veselie,
Fluturii cu miile
Saltă pe cîmpie,
Joacă fete și băieți
Hora-n bătătură:
Ah, de ce n-am zece vieți
Să te cînt, Natură!"

(Șt. O. Iosif — *Cîntec*)

Scanned with OKEN Scanner

17. Găsiți verbele din versurile următoare și arătați cînd se petrece acțiunea:

„Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pămînt —
Iar spicele jucau în vînt
Ca-n horă dup-un vesel cînt
Copilele cu blonde plete,
Cînd saltă largul lor veșmînt.
În lan erau feciori și fete,
Și ei cîntau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor,
Și vîntul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Și grauri suri zburau în cete."

(G. Coșbuc — *Vara*)

18. Găsiți verbe opuse ca sens următoarelor cuvinte:
a merge, a vorbi, a vrea, a veni.

19. Aflați cuvinte care arată acțiuni opuse celor exprimate de următoarele verbe:
a răsări, a se culca, a scădea, a rîde, a dezlega, a pleca, a coborî.

20. Găsiți verbe care să aibă înțeles asemănător cu:
a vorbi, a privi, a pricepe, a afla, a alcătui.

21. Copiați textele a) și b), apoi scoateți verbele și precizați numărul persoanelor care fac acțiunea.
Exemplu: cheamă — verb, acțiune făcută de o persoană.
a) „Într-o zi capra cheamă iezii de-afară și le zice: «Dragii mamii copilași: eu mă duc în pădure ca să mai aduc ceva de-ale mîncării... De voi veni, am să vă dau de știre, ca să cunoașteți".

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

b) „Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara, pe drum. Unul avea în traista sa trei pîini, și celălalt două pîini. De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lîngă o fîntînă cu ciutură, scoate fiecare pîinile ce avea și se apucă să mănînce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mîncare..."

(I. Creangă — *Cinci pîini*)

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a IV-a

Capitolul 1

Părți principale de propoziție

A. Subiectul

1. Subliniaţi cu o linie subiectele:
„Eu sînt acela care am dat poruncă să se doboare trunchiul din pădure. Eu sînt stăpînul vostru, al tuturora, deci piatra e a mea!“

(Al. Mitru — *Piatra nestemată*)

2. Citiți textul, aflaţi subiectele şi spuneţi întrebarea la care răspund:
„În liniștea sfîntă a codrului, în măreția și sălbăticia acestor locuri, șopotul somnoros al apei, ușoara clătinare a frunzelor, stropii de lumină ce picură din strașină de ramuri, toate te farmecă; inima-ţi bate de-un fior neînțeles, ca și cum ai fi intrat într-o lume de închipuire, de basme.“

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

3. Puneţi întrebarea, aflați subiectele și subliniați-le cu o linie.
a) „Simte capul pe pernă greu ca plumbul şi fruntea e scăldată de sudoare. Plapuma o înăbușă.“

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

b) „A fost odată un împărat. Împăratul ăsta era nespus de frumos, de falnic și de voinic. Într-o zi pleacă el la vînătoare și merge pe căi necunoscute și ajunge într-o pădure mare. Acolo îi apare dinainte o căprioară frumoasă, sprintenă și ușoară. Căprioara speriată fugea spre casa pădurarului.“

(Al. Mitru — *Codrița*)

Scanned with OKEN Scanner

c) „— Cocoană! strig eu, ridicîndu-mi picioarele; eu sînt nevricos, să nu se dea la mine, că...

— Nu, frate! zice cocoana, nu vezi că vrea să se împrietenească? Aşa e el: numaidecît simte pe cine-l iubeşte...

— A! zic eu, avînd o inspiraţie infernală; a! simte pe cine-l iubeşte... Vrea să ne împrietenim?... Bravo!“

(I. L. Caragiale — *Bubico*)

4. Din lecţia de zi — la citire — scoateţi cinci propoziţii cu subiecte care se găsesc la mijlocul popoziţiei.
5. Construiţi trei exemple în care subiectul să se afle la mijlocul propoziţiei şi trei în care să se găsească la sfîrşitul ei.
6. Căutaţi cinci exemple de propoziţii cu subiecte aflate la sfîrşit.
7. Copiaţi textul, subliniaţi subiectele şi arătaţi prin ce sînt exprimate:

„Şi cînd colo, numai iaca ce le iese înainte Împăratul Verde, fetele sale, Spînul şi toată curtea împărătească ca să-i primească.“

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

8. Subliniaţi substantivele cu rol de subiect din textele a), b), şi c), arătînd la ce întrebare răspunde fiecare subiect:

a) „Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gîndăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul umbrit.“

(V. Alecsandri — *Sfîrşitul iernii*)

b) „Şi atunci odată şi înşfacă Chirică sacul cel de după horn cu babă cu tot şi se face nevăzut.“

(Ion Creangă — *Povestea lui Stan Păţitul*)

c) „Ca să nu mai rămîie repetent şi anul acesta, mam'mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tînărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 Mai.“

(I.L. Caragiale — *Domnul Goe*)

Scanned with OKEN Scanner

9. Aflați subiectele din exemplele următoare:

1. Unde sînt multe mîini lucrul sporește.
2. Prietenul la nevoie se cunoaște.
3. Lacomul nu zice ajunge, Oltu-n gură de i-ar curge.
4. Leneșul la toate zice că nu poate.

10. Din textele a), b), c), d) și e), subliniați subiectele exprimate prin substantive. Scrieți deasupra fiecăruia întrebarea la care răspund.

a) Pe după crestele aprinse ale munților soarele apune. Discul său roșiatic încununează piscurile. Vălul nopții coboară ușor peste întreaga natură. Printre vîrfurile copacilor apare tremurînd luna.

b) „Munții răsunară, apele se tulburară, brazii se scuturară, codrii se treziră, frunzele șoptiră, stelele sclipiră."

(Al. Odobescu — *Pseudocynegeticos*)

c) „Trosnește focul, soba dogorește,
Pe ziduri umbre urcă și coboară.
Tac nepoțeii mîlc. Tăcerea crește,
De poți aude musca-n pod cum zboară."

(Șt. O. Iosif — *A fost odată*)

d) „Bate vînt de primăvară și pe muguri îi deschide;
Vîntul bate, frunza crește și voioasă lunca rîde.
Sub verdeața drăgălașă dispar crengile pe rînd
Și sub crengile umbroase mierla sare șuierînd."

(V. Alecsandri — *Lunca din Mircești*)

e) „Jos între care,
Vitele rumegă;
În depărtare
Văile fumegă.
Dorm muncitorii
Pe lîngă focuri;
Apele morii
Murmură în scocuri.
Scapără stelele..."

(Șt. O. Iosif — *Icoane din Carpați*)

Scanned with OKEN Scanner

B. Predicatul

1. Copiaţi versurile următoare, subliniaţi predicatele şi puneţi întrebarea:

„Eu cred c-a obosit pădurea,
Că ziua-ntreagă-a tot cîntat
Şi tace-acum gîndind aiurea.
Sub dealuri amurgeşte zarea,
Se-ntunecă prin văi cărarea
Şi-i umbră peste sat.“

(G. Coşbuc — *Noapte de vară*)

2. Completaţi spaţiile punctate cu predicatele necesare. Puneţi întrebarea la care răspund:

..... soarele.
Lunca s- ..... . De pretutindeni .....
miile de glasuri ale vieţuitoarelor. Păsările .....
spre cer. Trilurile lor ..... pînă departe. Florile .....
tulpina în adierea vîntului.

3. Puneţi în locul spaţiilor punctate predicatele potrivite care răspund la întrebările din paranteză.

Maria (ce era?) neascultătoare. Ea (ce făcea?) pe furiş în cămară şi (ce făcea?) borcanele cu dulceaţă. Mama o (ce făcea?) întotdeauna, dar Maria nu (ce făcea?). Într-o zi, în grabă, ea (ce-a făcut?) borcanul pe jos şi l- (ce-a făcut?). Mama (ce-a făcut?)-o şi Maria s-(ce-a făcut?).
(a spart, a trîntit, a certat, a cuminţi, era o fetiţă, desfăcea, mergea, întreba, recunoştea)

4. Recunoaşteţi predicatele din versurile următoare şi spuneţi prin ce sînt exprimate:

„Cine trece Oltul mare,
Ce viteaz răzbunător
Umple astăzi de teroare
Zbirii bietului popor?

Este Tudor, e oşteanul
Ce-nspăimîntă pe păgîni,
E voinicul, e olteanul,
Este Tudor, Domn român!"

(Cîntecul lui Tudor)

5. Construiţi propoziţii cu următoarele predicate date:
pusei, mergeam, miroseam, să fluiere, am văzut, se întorceau, vom alcătui, trecea.

6. Alcătuiţi propoziţii cu următoarele predicate şi puneţi corect întrebările:
alerga, văzu, ajunse, se va odihni, obosise, rămăseseră, să caute, a striga.

7. Construiţi propoziţii cu predicatele:
a) sîntem (ne aflăm), e mare, nu munceşte, era frumos, sînt mulţumiţi, ar fi mers, erau săraci;
b) era (cu sensul de a exista, a se afla), auzise, am venit, să suferi, era harnică, fusesem plecat, ascultă, se joacă, privim, erau silitori.

8. Construiţi propoziţii în aşa fel încît cuvintele:
un elev, muncitor, eroină, o pionieră, un domnitor să formeze *predicat* împreună cu verbul *a fi* şi să arate ce este subiectul.

9. Citiţi textul, apoi subliniaţi predicatele şi arătaţi prin ce sînt exprimate:

Frunză n-are,
Nu-i nici floare,
Prin pădure, pe ogor,
Stă mereu într-un picior,
Sub umbrela ei cea mare,
Să n-o vadă mîndrul soare. Ce e?

(Ciuperca)

10. Citiţi cele cinci texte şi găsiţi predicatele exprimate prin verbul *a fi* şi un alt cuvînt, ca şi pe cele formate din verbul *a fi* cu sensul de *a exista, a se afla.*
a) „E un loc albastru-n vale...
Zumzete se-aud domoale:"
.....

Scanned with OKEN Scanner

b) „E o casă, ca la țară...

. . . . . .

c) „Dar el nu e țap, ce-i drept...
E vițel. E mai deștept!“

. . . . . .

d) „Ce să vrei dintr-o grădină
Care-i de verdețuri plină?“

(C. Teodorescu — *Întîmplarea din grădină*)

e) „Noaptea-i albă, luminoasă,
Ceru-i boltă de opal.
Toată zarea-i scînteioasă,
Tot izvoru-i de cristal.“

(V. Alecsandri — *Noapte albă*)

11. Subliniați cu o linie predicatele exprimate prin verbe și cu două linii pe cele exprimate prin verbul *a fi* însoțit de alte cuvinte:

a) La curte vine-un ciobănaș
Cînd îi abate lui să joace,
Și mult e hoț și e poznaș,
Că e copil din munți și pace!“

(Șt. O. Iosif — *Ciobănașul*)

b) „Valea era îngustă și mlăștinoasă. La intrare era un pod lung de lemn peste băltoacele Neajlovului.“

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

12. Formați cinci propoziții în care verbul *a fi* să formeze singur predicatul. Scrieți propozițiile și subliniați predicatul.

13. Subliniați cu o linie predicatele exprimate prin verb și cu două linii pe cele alcătuite din verbul *a fi* și o altă parte de vorbire.

„Altă-dată eram la școală, în cerdacul larg, împleteam la mlajă cu băieții și domnu' Trandafir, învățătorul nostru, ne cetea așa cum n-am mai auzit pe altul cetind pe Creangă... Creangă s-a amestecat de-aproape în viața mea, mi-a fost prieten, mi-a fost bunic; cartea lui a fost pentru mine mîngîiere în multe ceasuri amare.“

(M. Sadoveanu — *În amintirea lui Creangă*)

Anal. pred. din textul următor

$\frac{P}{v}$ $\frac{P}{v+s}$ $\frac{P}{v+a}$ $\frac{P}{(va\ fi)}$ Al. prop. după urmat schemă

14. Citiți textul, puneți întrebările corespunzătoare și aflați predicatul:

Astăzi venim la școală să sădim pomi. Este o zi senină. Cerul, neacoperit de nori, lasă soarele să strălucească. Elevii școlii noastre au adus lopeți și hîrlețe. Castanii, teii și plopii ne așteaptă să-i punem în pămînt. Toți muncim cu rîvnă. Învățătoarea noastră este cu noi și ne arată ce să facem. Au venit și părinții. Ei ne privesc bucuroși, ajutîndu-ne cînd este mai greu. Noi sîntem mulțumiți că facem o treabă folositoare.

15. Găsiți predicatele din textul următor și arătați prin ce sînt exprimate.

Cele două ciobănițe
Se așază la taifas .
Cîinii fac și ei popas,
Stînd alături, pe codițe.

(Otilia Cazimir — *Două fete din vecini...*)

16. Puneți întrebările, aflați predicatele și arătați prin ce sînt exprimate.

a) „În văzduh e-atît albastru!
În senin e-atîta soare!“

(Șt. O. Iosif — *Cucoarele*)

b) „Înfloresc grădinile,
Ceru-i ca oglinda...“

(Șt. O. Iosif — *Cîntec de primăvară*)

17. Subliniați cu o linie predicatele care arată ce face subiectul și cu două linii pe cele care arată cum este subiectul. Discutați alcătuirea lor:

„E mult de-atunci... e mult, nepoate,
Și ca prin vis le văd pe toate...
Hei! Să te miri, să te cutremuri
De cîte-au fost-nainte vreme —
Și-i mult, e mult de-atunci, nepoate!“

(Șt. O. Iosif — *E mult de-atunci*)

Scanned with OKEN Scanner

18. Găsiți verbul *a fi* și subliniați-l cu o linie atunci cînd formează singur predicatul și cu două linii cînd formează predicatul împreună cu alt cuvînt:

a) „A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un împărat, că, vezi bine, împărații totdeauna au fost, dar mai mulți au fost bătrîni, nu tineri și frumoși ca acela de care vreau să vă vorbesc.“

(Folclor)

b) „Spancioc este încă tînăr, în inima lui este iubire de moșie.“

(Costache Negruzzi — *Alexandru Lăpușneanu*)

19. Analizați predicatele arătînd din ce sînt alcătuite. Observați scrierea verbului *a fi*:

„Fii drept și îndrăzneț și tare
Fii și blînd
Cu cei ce au nevoie de blîndețe:
Cu mugurii și cu bătrînii,
Cu mersul căprioarelor plăpînd.
Fii neîndurător
Cu cei care lovesc în tinerețe.
Fii paloș cu lumini, scăpărător:
Dușmanii să-l cunoască,
Să-l învețe.“

(Eugen Jebeleanu — *Fiul meu*)

20. Scoateți predicatele din poezia care urmează, puneți întrebarea și spuneți prin ce sînt exprimate:

„Nu e soare, dar e bine,
Și pe rîu e numai fum.
Vîntu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuet vine
De pe drum.

Sînt copii. Cu multe sănii
De pe coastă vin țipînd,

Şi se-mping şi sar rîzînd;
Prin zăpadă fac mătănii
Vrînd, nevrînd.
.....
El e sol, precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi, de-aceia-i încruntat,
Şi s-avîntă, şi se crede
Că-i bărbat."

(G. Coşbuc — *Iarna pe uliţă*)

Exemplu: *e* — predicat (verbul *a fi* = *a exista*) exprimat prin verb.
vine — predicat — *ce face?* exprimat prin verb.

C. Propoziţia simplă. Acordul predicatului cu subiectul

1. Construiţi propoziţii simple cu cuvintele:
gheaţă, lacul, sania, zăpada, o sobă, gerul, nişte oameni, vulpe, blana, odaia, căldura, o mamă, copiii.
Transformaţi propoziţiile simple în propoziţii dezvoltate.
2. Gîndiţi-vă la cuvinte care denumesc obiectele din clasă. Formulaţi cu ele cîte o propoziţie simplă şi apoi dezvoltaţi-o.
3. Construiţi propoziţii simple cu următoarele predicate:
se scaldă, era albastru, sînt înalte, fluturau, va alerga, vor munci, sînt mîndri, e frumos, creşteau.
4. Scrieţi cinci propoziţii dezvoltate despre iarnă. Subliniaţi cu o linie subiectul şi cu două linii predicatul.
5. Aşezaţi cuvintele următoare în aşa fel încît să alcătuiţi propoziţii. Subliniaţi cu o linie subiectul şi cu două linii predicatul:
1. pădure, o fetiţă, printr-o, trecea;
2. într-o, ea, se opri, poiană;
3. pe trunchiul, fetiţa, doborît, se aşeză, de furtună;
4. mare, cobora, subţire, bondar, şi catifelat, şi verde, pe un fir.

Scanned with OKEN Scanner

6. Cu ajutorul întrebărilor faceţi din propoziţiile simple de mai jos propoziţii dezvoltate:

1. Pădurarul taie (ce, unde, cu ce?)
2. (Cînd?) copiii pleacă (unde?, cu cine?).
3. Floarea (a cui?) îşi ridică (ce?, spre ce?).
4. Pescarii pescuiesc (ce, cu ce, unde?).
5. Copiii (ce fel de?) obţin (ce?, ce fel de?, la ce?)

7. Găsiţi cinci exemple de propoziţii dezvoltate şi transformaţi-le în propoziţii simple.

8. Recunoaşteţi propoziţiile dezvoltate din textul următor. Transformaţi-le în propoziţii simple:

„Se-nalţă abur moale din grădină.
Pe jos, pornesc furnicile la drum.
. . . . . .
Ferestre amorţite se deschid
Să intre-n casă soarele şi vîntul.

(G. Topîrceanu — *Rapsodii de primăvară*)

9. Subliniaţi părţile principale ale propoziţiilor din textul următor:

a) „Care cu poveri de muncă
Vin încet şi scîrţîind;
Turmele s-aud mugind
Şi flăcăii vin pe luncă
Hăulind.“

(G. Coşbuc — *Noapte de vară*)

b) „Casele, arborii, dealurile, cerul erau albe, scăldate într-o lumină lăptoasă.“

(Al. Vlahuţă — *România pitorească*)

10. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii predicatele. Spuneţi prin ce sînt exprimate şi la ce întrebare răspund:
Norii au acoperit cerul. S-a stîrnit furtuna. Ploaia începe să cadă cu repeziciune. Stropii mari şi grei lovesc în geam. Iedera foşneşte ameninţător. Ionel priveşte la vijelia de afară. Boabe de apă limpezi se preling continuu. Păsările au dispărut în adăposturile lor.

Scanned with OKEN Scanner

11. Copiaţi textele a) şi b) făcînd acordul predicatelor din paranteze cu subiectele:

a) „Împăratul şi împărăteasa (a se topi) după fata lor, văzînd-o că de ce (a merge) (a se face) mai frumoasă şi mai cuminte."

(P. Ispirescu — *Ciobănaşul cel isteţ*)

b) „Lizuca şi Patrocle (a grăbi) pasul."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

12. Acordaţi predicatele din paranteză cu subiectele. Explicaţi acordul:

„Dar toată suflarea şi făptura de primprejur îi (a ţine) hangul: vîntul (a geme) ca un nebun, copacii din pădure (a se văicări), pietrele (a ţipa), vreascurile (a ţiui) şi chiar lemnele de pe foc (a pocni) de ger."

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

13. Copiaţi textul acordînd predicatul din paranteză cu subiectul:

„— (A şti) şi eu o poveste, (a cînta) Domniţa cea mititică şi bălaie, da- (este) veche tare, de pe cînd dumbrava Buciumenilor (a ţine) una cu alte multe dumbrăvi, pînă la munţii cei mari. Pe atuncea satele (a fi) puţine şi cetăţile unde şi unde cîte una. Şi prin codri (a umbla) zimbri şi pe ape paseri mari, care acum (a se duce) la mările de gheaţă."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

14. Subliniaţi părţile principale de propoziţie. Explicaţi acordul predicatului cu subiectul:

a) Era primăvară. Prin fereastră rîdeau pomii înfloriţi din livadă. Vălul alb al zarzărului îţi lua ochii. Caisul întindea o creangă pînă sub geam. Florile lui roze începuseră să se scuture. Lunecau din crengi, uşor, florile. În depărtare soarele strălucea printre crengile copacilor prin cerul senin.

b) Pe o policioară, patru mere şi cîteva pere se odihneau răspîndind un miros plăcut. Perele erau galbene, cu reflexe roşcate...

Scanned with OKEN Scanner

Merele — roșii ca focul, mă priveau parcă îndemnîndu-mă. Eu, cu ochii plini de culoare, mă las furat de aroma lor și muşc cu poftă dintr-o pară.

c) „Soarele răsare încet pe după malurile Măcinului. Văile fumegă în depărtare. În urma noastră, pe luciul apei, tremură vine albastre și roșii. Păduri seculare de sălcii întunecă malurile. Intrăm într-un canal drept."

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

Capitolul II

Părți secundare de propoziție

A. Atributul

1. Citiți textul, aflați atributele, subliniați-le:

a) Buturuga mică răstoarnă carul mare.

b) O pulbere fină, de aur, se ridică din spatele codrului.

c) „Și pîraiele umflate,
Mici torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase".

(V. Alecsandri — *Vîntul de la miază-zi*)

2. Copiați textul, subliniați atributele cu o linie și substantivele pe care le lămuresc cu două linii:

„Degetele ei ca din ceară albă, torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de aur ca argintul".

(M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*)

3. Citiți versurile următoare și subliniați atributele. Observați ce cuvinte lămuresc:

„Peste dealuri zgribulite,
Peste țarini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată,
Lungă, slabă și zăludă..."

(G. Topîrceanu — *Balada unui greier mic*)

Scanned with OKEN Scanner

4. Scoateți din text atributele grupate cu substantivele pe care le determină:

„Cu părul nins, cu ochii mici
Și calzi de duioșie,
Aievea parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie."

(Șt. O. Iosif — *Bunica*)

Exemplu: părul nins.

5. Construiți propoziții în care următoarele cuvinte să fie atribute:
de zăpadă, fricos, sfios, ascunse, copacului, zdrobite, sărmanul, înflorite.

6. Puneți pe lîngă substantivele următoare cuvinte care să aibă rol de atribut; construiți propoziții cu ele:
o casă, muzeul, arcul, un parc, lac, jocuri, pești, podul.
Exemplu: O casă frumoasă. Eu stau într-o casă frumoasă.

7. Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte, în așa fel încît să aibă rol de atribut:
leneș, de sticlă, puiului, oltenesc, rătăcit, isteț, moldovenesc, verde, viteaz, băiatului, roșie.

8. Puneți în locul spațiilor punctate atributele corespunzătoare cerute de substantivele pe care le lămuresc.
Un vultur (ce fel de?) și-a făcut un cuib în vîrful (al cui?). Acolo a crescut un pui. Într-o zi găsi cuibul gol. Puiul (al cui?) căzuse din cuib. În cădere aripile (ce fel de?) s-au lovit de piatră. Vulturul (ce fel de?) își veghea puiul (care?).

9. Citiți textul, găsiți atributele, arătați ce cuvinte lămuresc și la ce întrebare răspund:
„În locul zilelor mari și frumoase au venit zile mici și posomorîte, a început să cadă bruma și să se rărească frunza lăstarului."

(I. Al. Brătescu-Voinești — *Puiul*)

10. Subliniați cu o linie atributele exprimate prin adjective și cu două linii pe cele exprimate prin substantive:
a) „Era o grădină sălbatică, înflorită nou, de la nuferii din baltă pînă la malurile înclinate. Volburi se răsuceau pe

Scanned with OKEN Scanner

trestii. Irişi galbeni deschideau cărări. După sălcii urmau pîlcuri de salcîmi înfloriţi".

(M. Sadoveanu — *În deltă*)

b) „Pe cîmpia înălbită, netedă strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud cîini la vînătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar
Salt-o veveriţă mică pe o creangă de stejar."

(V. Alecsandri — *Sania*)

11. Subliniaţi cu o linie atributele exprimate prin adjective şi cu două linii pe cele exprimate prin substantive:
„Cînd se lumină de ziuă, Făt-Frumos vede că şirul munţilor dă într-o mare verde şi întinsă, ce trăieşte în mii de valuri senine, strălucite, care treieră aria mării încet şi melodios, pînă unde ochiul se pierde în albastrul cerului şi în verdele mării."

(M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*)

12. Scoateţi atributele şi analizaţi partea de vorbire prin care sînt exprimate, precizînd întrebarea:
1. Prin văzduh se aude zgomot subţire, şuierător.
2. Picături reci de ploaie se preling pe spinarea lucioasă a animalului.
3. Raţele sălbatice şi-au luat zborul peste ţarini îngălbenite, peste păduri veştede, peste sate obosite de truda zilei.
Exemplu: subţire — *atribut* exprimat prin adjectiv, *ce fel de?*

13. Subliniaţi cu o linie atributele exprimate prin substantive şi cu două linii atributele exprimate prin adjective:
1. Ochii mari ai copilului mă privesc întrebători.
2. Crengile teiului, rămuroase şi bătrîne, se întind deasupra noastră. Vîntul poartă parfumul florilor pînă departe. Şi banca înnegrită de timp ascultă — a cîta oară —, odată cu băiatul, povestea minunată a fiului de împărat.

14. Citiţi textul, aflaţi atributele exprimate prin adjective, precizaţi întrebarea la care răspund şi ce cuvînt lămuresc:

Scanned with OKEN Scanner

„Ori încotro te-ai uita, vezi colori felurite, ca un întins curcubeu și tabloul cel mai încîntător farmecă vederea: Stînci prăpăstioase, munți uriași, ale căror vîrfuri mîngîie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gîrle a căror limpede apă curge printre cîmpiile înflorite, pîraie repezi, care mugind groaznic, se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stînci de piatră ce plac vederii și o înspăimîntă totdeodată."

(N. Bălcescu — *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*)

15. Scoateți atributele exprimate prin adjective împreună cu substantivele pe care le lămuresc:

„În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!
E cocostîrcul tainic, în lume călător,
Al primăverii dulce, iubit prevestitor."

(V. Alecsandri — *Oaspeții primăverii*)

16. Găsiți atributele exprimate prin adjective din versurile următoare. Subliniați-le cu o linie și cu două linii subliniați substantivele pe care le lămuresc:

„Cînd o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer dup-o viespe sprinteioară,
Cînd sălbaticele rațe se abat din zborul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător..."

(V. Alecsandri — *Malul Siretului*)

17. Subliniați atributele exprimate prin adjective:

a) „Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel
Unde curge-n vale un rîu mititel,
Plînge și suspină tînăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;"

(D. Bolintineanu — *Muma lui Ștefan cel Mare*)

b) „Mii și mii de grîne-nalte,
Aurite și învoalte,
Fremătau în boarea blîndă
Din tulpina lor plăpîndă,

Scanned with OKEN Scanner

„Ori încotro te-ai uita, vezi colori felurite, ca un întins curcubeu și tabloul cel mai încîntător farmecă vederea: Stînci prăpăstioase, munți uriași, ale căror vîrfuri mîngîie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gîrle a căror limpede apă curge printre cîmpiile înflorite, pîraie repezi, care mugind groaznic, se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stînci de piatră ce plac vederii și o înspăimîntă totdeodată."

(N. Bălcescu — *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*)

15. Scoateți atributele exprimate prin adjective împreună cu substantivele pe care le lămuresc:

„În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!
E cocostîrcul tainic, în lume călător,
Al primăverii dulce, iubit prevestitor."

(V. Alecsandri — *Oaspeții primăverii*)

16. Găsiți atributele exprimate prin adjective din versurile următoare. Subliniați-le cu o linie și cu două linii subliniați substantivele pe care le lămuresc:

„Cînd o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer dup-o viespe sprinteioară,
Cînd sălbaticele rațe se abat din zborul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător..."

(V. Alecsandri — *Malul Siretului*)

17. Subliniați atributele exprimate prin adjective:

a) „Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel
Unde curge-n vale un rîu mititel,
Plînge și suspină tînăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;"

(D. Bolintineanu — *Muma lui Ștefan cel Mare*)

b) „Mii și mii de grîne-nalte,
Aurite și învoalte,
Fremătau în boarea blîndă
Din tulpina lor plăpîndă,

Și își aplecau, bălaie
Umbreluțele de paie,
Boaba plină și rotundă
Cît mai bine s-o ascundă."

(Nina Casian — *Nică fără frică*)

18. Scoateți atributele, puneți întrebarea, arătați ce cuvînt lămuresc și prin ce sînt exprimate:

a) „...urma vîntului tăia brazde adînci, mișcătoare în iarba rară, sălbatică; un glas sec, răgușit, nemărginit îmi înfiora auzul în răstimpuri."

(Calistrat Hogaș — *Pe drumuri de munte*)

Exemplu: *vîntului* = a cui?, atribut exprimat prin substantiv; lămurește substantivul *urma*.

b) „Acolo, sus, e păzit și de dușmănia lupului și de iscusința vînătorului, căci pe muchiile prăpăstiilor acelora numai ele, caprele, puteau a se încumeta."

(Emil Gîrleanu — *Căprioara*)

c) În pădure s-a topit zăpada. Lîngă trunchiul gros al unui copac a ieșit din frunzișul umed un ghiocel. Tulpina lui fragedă și firavă se înalță curajoasă spre soare. Un gîndăcel mic, roșu, încearcă să se urce pe firul subțire și plăpînd al florii albe. A venit primăvara!

d) „Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede iar în mijlocul lui se ridica un mîndru palat de o marmoră ca laptele, lucie și albă."

(M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*)

B. Complementul

1. Copiați textul și subliniați complementele:

Din norii încărcați cu zăpadă, fulgii se așternu pe pămînt într-un covor moale. Băieții și fetele au luat săniuțele și au pornit voioși către dealul din apropiere. Undeva, în stînga,

Scanned with OKEN Scanner

se află un om de zăpadă făcut ieri. Copiii i-au pus un morcov în locul nasului, cărbuni la ochi, iar cratița adusă de Ionel ține locul pălăriei, pe cap.

2. Citiți textul, puneți întrebările și aflați complementele:
Tigrul este un animal de pradă. El are blana dungată. Corpul său lung se strecoară ușor printre plantele junglei. Ochii săi mari și cruzi pîndesc animalele din jur. Tigrul le atacă și le sfîșie chiar dacă nu este flămînd.

3. Copiați textul, subliniați complementele și scrieți deasupra lor întrebarea la care răspund:
„Vezeteul iarăși ia cucoșul și-l zvîrle în cireadă. Să-l fi văzut cum înghițea la buhai, la boi, la vaci și la viței, pînă a înghițit el toată cireada și a făcut un pîntece mare, mare...“

(Ion Creangă — *Punguța cu doi bani*)

4. Scrieți textul, subliniați cu o linie complementele și cu două linii cuvintele pe care le lămuresc:
„Apoi capra iese și se duce în treaba ei, iar iezii închid ușa după dînsa și trag zăvorul.
....
— Atunci eu m-am vîrît iute în horn și frate-meu cel mijlociu sub chersin, iar cel mare, după cum îți spun, se dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul.“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

5. Subliniați complementele din propozițiile următoare cu o linie și cuvintele pe care le lămuresc cu două linii. Puneți în paranteză întrebarea la care răspund.
Exemplu: Pisica blîndă **zgîrie** *rău* (cum?)
Vrabia mălai visează.
Buturuga mică răstoarnă carul mare.
Lupul își schimbă părul dar năravul ba.

6. Completați spațiile punctate cu complementele corespunzătoare care să răspundă la întrebările din paranteză:
(Pe unde?) ..... trec stoluri de păsări călătoare.
Ele zboară (cum?) .... (unde?) Grivei doarme (cum?) .... (cînd?) latră, (cum?)

Scanned with OKEN Scanner

. . . . . Pisica fuge (pînă unde?) . . . . . de teamă. Ea se urcă (pe unde?) (unde?).

7. Construiți propoziții în care următoarele cuvinte să fie complemente și să răspundă la întrebarea din paranteză:
(Cum?) vesel, (cum?) zgomotos, (ce?) floarea. (unde?) în crîng, (cui?) copilului, (pe cine?) pe Ion, (cu cine?) cu pionierii, (unde?) la un concurs, (cum?) cu căldură, (cum?) ca o furtună, (ce?) o scrisoare.

8. Completați spațiile punctate cu complementele cerute de întrebări. Arătați ce cuvinte lămuresc complementele.
Noi sîntem elevi harnici. (Unde?) învățăm numai lucruri folositoare. Pionierii clasei noastre și-au luat (ce?). Ei vor să ia (ce?) mari. Tovarășa învățătoare le dă (ce?). (Cînd?) ne-a explicat (ce?). Toți am ascultat-o (cum?).

9. Construiți propoziții în care următoarele cuvinte să fie complemente:
orbitor, în poiană, pe prispă, o frîntură, pe un dîmb, calea.
Arătați oral ce cuvinte lămuresc și la ce întrebare răspund.

10. Alcătuiți propoziții în așa fel încît următoarele substantive să fie complemente:
bunicului, păsărelelor, în curte, lemne, cățelului, pe malul, în vîrful, cîntecul, prietenului, frunzele.

11. Alcătuiți cinci propoziții în care să existe cîte un complement pe lîngă verb. La ce întrebări răspund?

12. Puneți pe lîngă verbele următoare substantive care să aibă rol de complement:
mergem, vom striga, a coborî, au construit, urcă, leg, am scris, înalță.
Exemplu: Mergem la școală.
Mergem cu trenul.

13. Alcătuiți trei propoziții cu complemente exprimate prin substantive care să răspundă la întrebarea *cui?* și trei propoziții cu complemente exprimate prin substantive care să răspundă la întrebarea *ce?*

14. Citiți propozițiile și găsiți complemente exprimate prin substantive. La ce întrebări răspund?

Scanned with OKEN Scanner

1. Am scris bunicului o scrisoare.
2. În tabăra de pionieri este multă veselie.
3. Furtuna a răsturnat un copac.
4. Rădăcinile copacilor scot din pămînt hrană pentru muguri, frunze, flori și fructe.
5. Cad stropi de ploaie peste natura uscată.

15. Citiți exemplele următoare și explicați de ce aceleași cuvinte în unele propoziții sînt subiecte, iar în altele sînt complemente:

1. Toamna este un anotimp bogat.	1. Noi mergem în excursie toamna.
2. În pădure sînt multe lemne.	2. Horia adună lemne.
3. Masa este rotundă.	3. Am cumpărat masa aceasta.
4. Pe stradă aleargă un copil.	4. Părinții au un copil silitor.

16. Găsiți trei substantive și construiți cu ele propoziții în așa fel, încît să fie subiecte și apoi să fie complemente.

17. Puneți pe lîngă verbele următoare complemente care să răspundă la întrebările *cum? ce?*

umblăm	citește .....
sărbătorim	fusese .....
vorbește	a mîncat .....
ascultaseră	vom merge .....

18. Subliniați cu o linie complementele și cu două linii cuvintele pe care le lămuresc:

„După ce s-a odihnit vreo cîteva zile, a început să adune bețigașe, foi uscate, paie și fire de fîn și și-a făcut un cuib pe un mușuroi de pămînt, mai sus ca să nu i-l înece ploile."

(I. Al. Brătescu-Voinești — *Puiul*)

19. Copiați textele, subliniați complementele exprimate prin substantive, precizați întrebarea la care răspund și ce cuvinte lămuresc.

a) „Ș-atunci odată se suie în pod și coboară de acolo un căpăstru, un frîu, un bici și o șea. Toate colbăite, sfarogite și vechi ca pămîntul."

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Steag pe casă şoimul suie,
Gheunoaia bate cuie
Ca s-anine flori."

(George Coşbuc — *Nunta în codru*)

c) „Dă cu cornul, dă cu capul,
Să dărîme gardul, ţapul."

(C. Teodorescu — *Întîmplarea din grădină*)

C. Propoziţia dezvoltată

1. Formaţi propoziţii dezvoltate din următoarele propoziţii simple. Arătaţi prin ce se deosebesc:
   1. Serile trecuseră.
   2. Crengile scîrţîiau.
   3. Cădeau frunzele.
   4. Şanţuri şi băltoace dispăreau.
   5. Călăuza se rătăci.
   6. Se ridica un abur.
   7. Ghioceii şi viorelele înfloriseră.

2. Dezvoltaţi propoziţiile simple, adăugînd în spaţiile punctate cuvinte corespunzătoare care să răspundă la întrebările din paranteză:
   1. Eleva (care?) citeşte (cît?)
   2. Briza (a cui?) adie (cum?)
   3. Se vede (unde?) un copac (ce fel de?)
   4. Fructele (care?) sînt aromate.
   5. (unde?) sînt stînci (ce fel de?)
   6. (unde?) cresc ciuperci (ce fel de?)
   7. Vine iarna (care?)

3. Aşezaţi cuvintele următoare în aşa fel, încît să alcătuiţi propoziţii:
   1. animalele, de, pădurii, se pregătesc, iernat;
   2. albinele, în, provizii, de, şi-au adunat, miere, stup;
   3. vîntul, afară, rece, bate;
   4. pregătesc, şi, săniile, copiii, patinele;
   5. înnorat, cerul, este, şi, mohorît;

Scanned with OKEN Scanner

4. Formați propoziții așezînd în ordine cuvintele date:
   1. barca, puterea, malul, cu toată, izbi;
   2. el, un foc, în odaia, făcu, zdravăn, de primire, sa;
   3. trecură, peste, pline, alene, ei, pajiștile, de flori;
   4. galbenă, străluci, lor, o lună, deasupra;
   5. umezeala, țineau, drumurile, și, în casă, înnămolite, îl.
5. Formați propoziții cu cuvintele următoare și arătați ce fel de propoziții ați obținut:

Muncitorii	au îndeplinit	fructele
Cooperatorii	culeg	spice
Ionel și Maria	au adunat	planul

6. Citiți textul următor, precizați ce fel de propoziție este, transformați în propoziție simplă. Formulați alte propoziții dezvoltate folosind aceleași părți principale de propoziții:

„Pe-un fir subțire, auriu
Se leagănă sub o glicină
Un mic păianjen străveziu..."

(Otilia Cazimir — *Vară*)

7. Copiați textul, subliniați părțile de propoziție de același fel. Explicați ortografia.

„Zbierăt, raget, țipăt, vaiet, mii de glasuri spăimîntate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate."

(V. Alecsandri — *Viscolul*)

8. Citiți textul și corectați greșelile de scriere (puneți punct și literă mare unde este necesar):

„în fața casei aștepta un autobuz roșu strălucitor automobilul fusese cumpărat de părinții mei era nou-nouț îl priveam cu încîntare în timp ce tata îi punea husele toți îl priveam fericiți.

9. Citiți textul, puneți punct și literă mare acolo unde este cazul. Subliniați subiectele:

a sosit iarna soarele nu mai strălucește zăpada a acoperit totul norii sînt cenușii oamenii merg zgribuliți pe stradă crengile copacilor sînt încărcate de nea.

Scanned with OKEN Scanner

10. Copiaţi textul, puneţi punct şi literă mare acolo unde este necesar:

„Licuricii se strînseră jivinele se traseră în întunecimea sihlei paserile fîlfîiră spre stele Lizuca, cu ochii închişi, auzi lîngă ea pe Patrocle lătrînd cu mânie de trei ori glasul lui umplea de răsunet noaptea şi dumbrava
alt glas de căţel, mai subţire şi mai depărtat, îi răspunse Patrocle hămăi iar de trei ori“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

11. Citiţi textul următor şi subliniaţi părţile de acelaşi fel ale propoziţiei. Ce fel de părţi de propoziţie sînt?

Vara caldă şi însorită a sosit. Cîmpiile, dealurile, pădurile sînt pline de viaţă. Copiii culeg din pădure ciuperci, fragi, zmeură. Florile roşii, albe, albastre şi galbene îţi încîntă privirea.

12. Alcătuiţi propoziţii cu mai multe părţi de propoziţii de acelaşi fel folosind cuvintele date mai jos:

1) tei, stejari, plopi;
2) copaci, flori;
3) cîmpii, munţi;
4) urşi, veveriţe;
5) blocuri, întreprinderi, muzee;
6) hidrocentrale, termocentrale.

Exemplu: Oamenii construiesc hidrocentrale şi termocentrale.

13. Formaţi cinci propoziţii dezvoltate în care să aveţi mai multe părţi de propoziţie de acelaşi fel.

14. Copiaţi propoziţiile de mai jos şi înlocuiţi spaţiile punctate cu atributele şi complementele care răspund la întrebările din paranteze:

1) Muncitorii (care?) lucrează (cum?)
2) Ei îndeplinesc (ce?)
3) (Unde?) ţăranii (care?) muncesc (cum?)
4) Maşinile (ce fel de?) îi ajută.
5) Toţi sînt folositori (cui?).

Scanned with OKEN Scanner

15. Copiaţi exemplele de mai jos şi adăugaţi cuvintele care răspund la întrebările din paranteze. Spuneţi ce rol au în propoziţie:

a) Pionierii au organizat (ce?) (unde?).
Ei au pregătit (ce?) şi (ce?).
Au invitat şi (pe cine?).

b) Păsările (care?) se pregătesc (pentru ce?) (unde?).
Ele au făcut (ce?) (pentru ce?).

16. Puneţi, pe lîngă subiect sau predicat, acele întrebări la care răspund cuvintele subliniate:

O floare *gingaşă* a răsărit *în grădină. Lîngă ea,* un trandafir *roşu* şi *parfumat* se înalţă *spre cer.* O albină *harnică* a poposit în acest loc minunat. E linişte şi zumzăitul *ei* se aude *de departe. La marginea* grădinii un pîrîiaş *cu apă* limpede susură *plăcut.*

17. Citiţi textul, apoi găsiţi şi subliniaţi atributele şi complementele propoziţiilor următoare:

Valea Jiului impresionantă şi frumoasă ne apare înainte. Te uiţi cu teamă la stîncile de piatră, la prăpăstiile adînci şi înfricoşătoare. Printre stînci, Jiul se azvîrle zgomotos.

18. Subliniaţi cu o linie subiectul, cu două predicatul şi cu o linie punctată celelalte părţi de propoziţie:

„Gerul face c-o suflare pod de gheaţă între maluri
Pune streşinilor casei o ghirlandă de cristale."

(V. Alecsandri — *Gerul*)

19. Găsiţi atributele din textele următoare şi puneţi corect întrebarea:

a) „Tot aşa stau fraţii lui din ţara zăpezilor, pe insulele de gheaţă plutitoare, cînd se înalţă să privească la alţi urşi albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare."

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

Exemplu: *lui* — atribut — ai cui fraţi?
din ţara — atribut — care fraţi?

b) „Foarte se mirau şi se spăimîntau otomanii de străşnicia

Scanned with OKEN Scanner

poporului român. Îi urmăreau oamenii satelor, îi speriau fiarele pădurilor ori bufniţele nopţilor...“

(Dumitru Almaş — *Fata de la Cozia*)

20. Scoateţi atributele şi complementele din propoziţiile următoare, precizaţi felul, puneţi întrebările şi arătaţi cuvintele pe care le lămuresc:

În pădure am văzut un stol de păsări gălăgioase. Ele ciugulesc mugurii cruzi. Sub coaja copacilor bătrîni stăteau ascunşi gîndăceii. O ciocănitoare lovea cu ciocul în vîrful unui stejar căutînd hrană.

Exemplu: *în pădure* — complement — unde? — lămureşte verbul *am văzut.*

21. Citiţi textul şi arătaţi la ce întrebări răspund cuvintele subliniate. Subliniaţi cu două linii cuvintele pe care le lămuresc:

„Zările de farmec pline
Strălucesc *în luminiş,*
Zboară mierlele-n *tufiş*
Şi *din codrii* noaptea vine
Pe furiş.“

(G. Coşbuc — *Noapte de vară*)

22. Puneţi în locul punctelor din paranteze întrebările la care răspund cuvintele subliniate:

1) Precizaţi ce cuvinte lămuresc cuvintele subliniate:

a) Era o zi (...) friguroasă. Te înfiora vîjîitul (...) *vîntului.* Bătea (.....) *cu putere.* Pe strada (.....) pustie vedeai (.....) uneori cîte un om (.....) grăbit. Crengile (.....) *copacilor* se clătinau (.....) *ameninţător.* Copiii stau (....) *în casă,* la căldură.

b) „Pe masa (.....) *rotundă* e aşternută o pînză (.....) *de borangic,* (.....) *gălbuie* ca bobul (.....) *mărunt* (....) de romaniţe şi (.....) *străvezie* ca mierea.“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

c) Camera (.....) lui Ionel este curată. În bibliotecă se găsesc (.....) *cărţi* (.....) *interesante.* (.....) *Ieri,* mama (.....) *i*-a cumpărat (.....) *un album* (.....)

Scanned with OKEN Scanner

istoric. Pozele (.....) *colorate* înfățișau (.....) *scene* din luptele (.....) *dacilor* (.....) *cu romanii.*

23. Subliniați cu o linie atributele și cu două linii complementele.

a) Bate un vînt cald. Natura este încîntătoare. Soarele strălucitor inundă peisajul. Pe dealuri, florile se pleacă în bătaia vîntului. Albinele zumzăe.

b) În pădure cresc mulți copaci. Ei înverzesc primăvara, iar toamna își pierd podoaba. Vara totul este frumos. Păsări felurite te încîntă cu ciripitul lor zglobiu. Mușchiul verde și moale se așterne la picioare ca un covor. Gîze mici, multicolore zboară prin aer.

24. Aflați atributele și complementele. Subliniați cu o linie atributele, cu două complementele și cu o linie ondulată atributele și complementele ce lămuresc alte părți secundare ale propoziției.

a) „Asfințește. Printre ramuri
Aurite-n foc de soare,
Tremură nenumărate
Mici ferești strălucitoare."

(Șt. O. Iosif — *Vara*)

b) „S-au întors de la pășune
Liniștitele cirezi,
Umbre cresc pe nesimțite
Prin grădini și prin livezi."

(Șt. O. Iosif — *Icoane din Carpați*)

25. Încercuiți părțile principale ale propoziției și indicați cu S subiectul și cu P predicatul. Subliniați cu o linie atributele, cu două linii complementele și cu o linie ondulată pe cele care lămuresc părțile secundare ale propoziției.

Exemplu: S P
Copacii dorm în **susurul** izvoarelor.

a) Apa învolburată și repede se zbuciumă între stînci.
b) Toporașii violeți răzbăteau prin frunzele moarte.
c) Soarele toamnei, slab și palid, a zvîntat pămîntul.

Scanned with OKEN Scanner

d) Prin pădure, gîze cu aripi străvezii, plăpînde, zburau delicat.

e) Sus, pe vîrfuri, străjuia zăpada albă și rece.

f) „La răspîntii crește stogul
De foi moarte de curînd."

(G. Topîrceanu — *Balada munților*)

g) „Aici, stejari, brazi și fagi trufași
Înalță capetele lor spre cer..."

(N. Bălcescu — *Istoria românilor supt Mihai-Voievod Viteazul*)

h) Acolo, vîrfurile munților sînt acoperite cu zăpadă și cu gheață.

i) „La noi sînt codri verzi de brad
Și cîmpuri de mătasă."

(Octavian Goga — *Noi*)

j) „Prin rîpi adînci zăpada de soare se ascunde."

(V. Alecsandri — *Sfîrșitul iernei*)

k) „Semănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezișul brazdei boroanele pornesc,
Și grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet sămînța și cîmpul netezesc."

(V. Alecsandri — *Semănătorii*)

26. Scoateți părțile secundare de propoziție din textele de mai sus, arătați felul, întrebarea, pe cine lămuresc și prin ce sînt exprimate.

Exemplu: *învolburată* — atribut — *ce fel?* — lămurește substantivul *apa*.

D. Construcții după scheme

Construiți propoziții dezvoltate pe baza schemelor:

Exemplu:

S P C C C

Șoricelul puse repede laba pe o lopată.

Scanned with OKEN Scanner

S — P — C — C — C

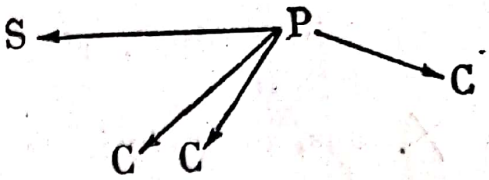

1. S — S — A — P — C

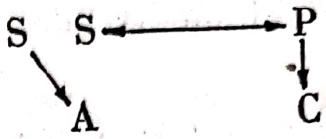

2. S — P — C — C

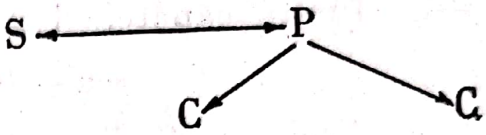

3. S — P — C

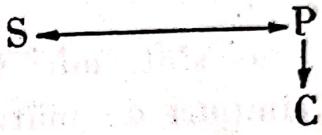

4. S — A — P — C

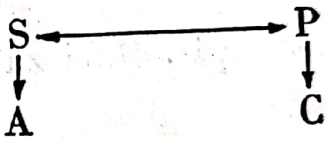

5. A — S — A — P — C

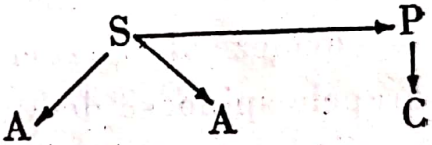

6. S — P — C

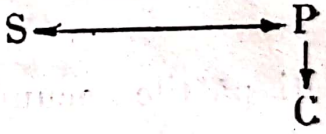

7. A — P — C

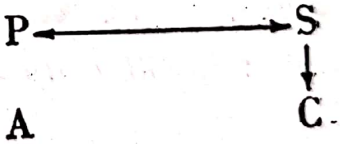

8. S — A — P — C

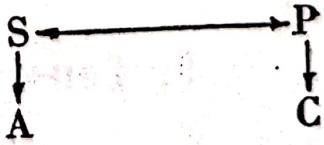

9. S — A — P

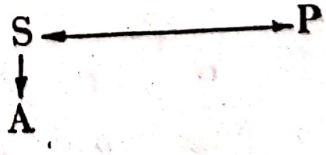

Scanned with OKEN Scanner

10. S — P — C — C

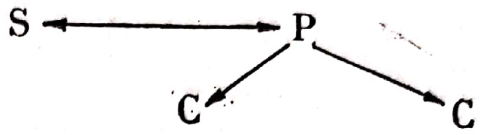

11. S — A — A — P — C

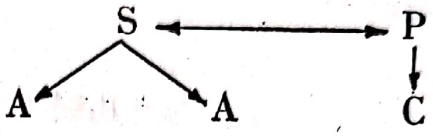

12. P — S — C — C — C

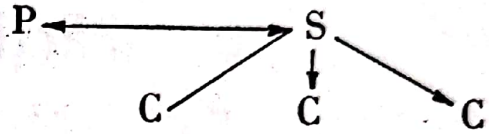

13. S — P — C — C

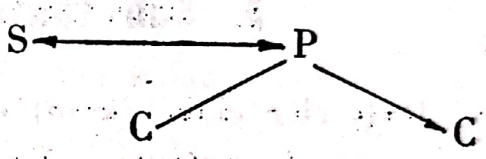

14. S — A — P — C — C — C

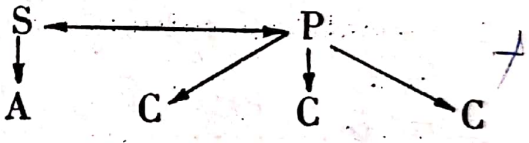

15. S — A — C — C

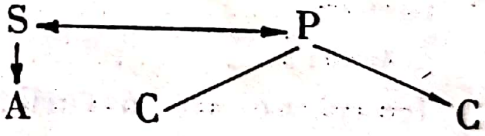

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III

Părți de vorbire

A. Substantivul (fel, gen, număr)

1. Dați cîte cinci exemple de substantive care denumesc: fenomene ale naturii, stări sufletești, munți, ape și orașe.
2. Completați rubricile cu cît mai multe substantive care denumesc:

ființe .....

lucruri .....

acțiuni .....

fenomene ale naturii .....

stări sufletești .....

însușiri .....

3. Copiați textul și subliniați substantivele:

Cu privirea jucăușă,
Urechiușele țepușe,
Coada-n vînt peste spinare
Ca un semn de întrebare,
Ghem roșcat stînd sus pe cracă
Sparge-aluna dintr-odată.

(Veveriţa)

4. Subliniați substantivele și arătați felul lor:

a) „Pomii se umplură iarăși de rod. Iarba și florile împodobiră cîmpii și spicurile aurite începură iarăși a se îndesa pe holde legănate de adierea călduroasă a verei."

(Al. Odobescu — *Zece basme mitologice*)

Scanned with OKEN Scanner

b) „Sună dealul, valea sună,
Stă văzduhul să se spargă
De tălăngi nenumărate
Ce izbesc în bolta largă."

(Șt. O. Iosif — *Din Carpați*)

c) „Și-odată scoate Sfînta Duminică obrăzarul și sabia lui Statu-Palmă-Barbă-Cot, de unde le avea și dîndu-le lui Harap-Alb zice:..."

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

d) „În răsărit, dincolo de Valea Țicăului, se ridică dealurile pleșuve ale Sorogarilor și Ciricului..."

(M. Sadoveanu — *Ion Creangă*)

5. Aflați substantivele din textele a), b), c) și subliniați-le cu o linie pe cele comune și cu două linii pe cele proprii:

a) „— Apoi iaca ce, oameni buni: de sute de ani, două țări surori, creștine și megieșe, Moldova noastră și Valahia sau Țara Muntenească, de care poate-ți fi auzit vorbindu-se, se sfîșie și se mănîncă între dînsele spre cumplita urgie și pieire a neamului românesc."

(Ion Creangă — *Moș Ion Roată și Unirea*)

b) „Era pe la sfîrșitul lui august, și Pădurea Petrișorului, bătrînă, neguroasă și nestricată de mînă de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline tărăgănate, se ridica departe într-un pisc prăpăstios..."

(M. Sadoveanu — *Pădurea Petrișorului*)

c) „Moș Nichifor nu-i o închipuire din povești, ci e un om ca toți oamenii; el a fost odată, cînd a fost, trăitor în mahalaua Tuțueni din Tîrgul Neamțului, dinspre satul Vînătorii Neamțului. Cam pe vremea aceea trăia Moș Nichifor în Tuțueni, pe cînd bunicul bunicului meu fusese cimpoiaș la cumetria lui Moș Dediu din Vînători, fiind cumătru mare Ciubăr Vodă."

(Ion Creangă — *Moș Nichifor Coțcariu*)

Scanned with OKEN Scanner

6. Daţi cîte cinci exemple de substantive masculine, feminine, neutre. Formaţi cu ele propoziţii.
7. Alegeţi substantivele masculine, feminine şi neutre şi grupaţi-le în coloane după modelul următor:

masculin	feminin	neutru

casă, mesteacăn, băiat, rîu, pescar, gospodină, animal, pasăre, lucrare, tractor, carte, cetăţean, elev, masă, muncitor, creion, munte, cascadă, copac, clădire, album, tablă, urs, veveriţă, parc.

8. Grupaţi substantivele următoare după genuri, în coloane separate:
armată, steag, rază, copac, manual, nor, noapte, şoarece, dulap, bancă, fiică, fiu, patrie, vînător, iepure, împuşcătură, tei, floare, deal.
9. Alegeţi din substantivele de mai jos pe cele de genul feminin:

casă	caiet	fată
urs	calendar	magazin
parc	fabrică	colectiv
floare	barcă	trăsură

10. Daţi exemple de substantive ce denumesc pomi fructiferi şi fructele lor, precizînd genul fiecăruia:
Exemplu: *gutui — gutuie*
genul masculin — genul feminin
11. Alegeţi din substantivele de mai jos pe cele de genul feminin: urs, fată, tractorist, raţă, cal, cîine, masă, farfurie, oaie, viţă, veveriţă, tablă, muncitor, grădină, miel.
12. Scoateţi substantivele de genul masculin din primele cinci rînduri ale lecţiei de zi şi puneţi-le la numărul singular.

Scanned with OKEN Scanner

13. Formaţi pluralul substantivelor:
pionier, joc, copil, uzină, tractor, băiat.
Alcătuiţi cu ele propoziţii.

14. Formaţi pluralul substantivelor:
masculine: arbore, codru, fag, fiu, fluture, astru, iepure, leu, moşneag, nor, om, şarpe, urs, tată;
feminine: basma, broască, carte, casă, cheie, coajă, corabie, lămîie, lume, luncă, odaie, poveste, uşă;
neutre: ac, beci, bob, adevăr, condei, tablou, pai, gust, exerciţiu, muzeu, popor.

15. Puneţi următoarele substantive la numărul plural; observaţi scrierea pluralului acestor substantive:
masculine: copil, fiu, geamgiu, hangiu, scatiu, tinichigiu, vizitiu, uliu.
Exemplu: *cazangiu* — plural = cazangii = cazangiii;
feminin: argintărie, bucurie, copie, concluzie, conjuncţie, creaţie, istorie, poezie, propoziţie, salcie, tipografie.
Exemplu: *academie* — plural = academii = academiile;
neutre: armistiţiu, asediu, bisturiu, concediu, consiliu, exerciţiu, fluviu, juriu, naufragiu, principiu, sanatoriu, studiu.
Exemplu: *armistiţiu* — plural = armistiţii = armistiţiile.

16. Treceţi substantivele următoare de la numărul plural la singular şi formaţi cu ele propoziţii:
caiete, vizitii, oameni, sărbători, fruntaşi, manuale, teme, exerciţii, clădiri, băieţi.

17. Puneţi substantivele următoare la numărul plural:
mal, tablou, sală, manual, floare, exerciţiu, copac, parc, barcă, nor, măr, stradă, băiat, balon, strugure.

18. Căutaţi trei substantive cărora să le găsiţi corespondente cu sens opus. Alcătuiţi cu ele propoziţii.

19. Găsiţi substantive opuse ca sens următoarelor cuvinte:

a) adevăr ..... b) prieteni .....
tînăr ..... victorie .....
depărtare ..... dreptate .....
bunătate ..... zi .....
căldură ..... orăşean .....

Scanned with OKEN Scanner

20. Găsiți cuvintele cu înțeles asemănător cu substantivele următoare: jurnal, jurnalist, larmă.
Exemplu: *joardă* = nuia = vargă.

21. Înlocuiți *substantivele* de mai jos cu altele care denumesc aceleași lucruri sau ființe dar mai mici:
pădure, urs, șoarece, carte, clopot, pește, copac, gură, ciupercă, fată, copil, masă, pat, casă, pahar, creion, frunză.
Exemplu: pădure = pădurice.

22. Grupați substantivele următoare în așa fel, încît fiecare grupă să cuprindă cuvinte cu înțeles asemănător:
a) ajutor, amurg, arșiță, cadou, caricatură, cartuș, casă, catastrofă, cauză, dar, înserare, sprijin, vietate, zăpușeală, imobil, nenorocire, motiv, trăsură, viețuitoare, zăduf, asfințit, atenție, schiță, glonte, clădire, dezastru, caniculă, locuință, pricină;
b) călătorie, călăuză, ceremonial, dreptate, drumeț, ghid, gigant, hotar, hrană, hrisov, călător, voiaj, protocol, graniță, act, solemnitate, adevăr, turist, îndrumător, uriaș, frontieră, merinde, document.
Exemplu: ajutor, sprijin.

23. Găsiți substantive avînd același sens cu următoarele: șes, codru, colină, pustiul, zăpada, cuvînt, ogradă.
Alcătuiți propoziții cu aceste forme.

24. Scoateți substantivele din textul următor și arătați genul și numărul lor:
Cînd se trezi, botanistul văzu prin iarba de un verde crud cîteva flori de ciuboțica-cucului și rochița-rîndunicii, adăugîndu-le în ierbar alături de traista-ciobanului și de floarea-soarelui abia încolțită.
Exemplu: *botanistul* — substantiv comun — masculin — singular.

25. Subliniați substantivele proprii și comune; analizați genul și numărul lor:
„Domnul Mircea voievod mai avea venituri mari la tîrguri, de la vămile morilor sale; se aflau mori vechi și bine

Scanned with OKEN Scanner

ferecate la Tîrgu-Jiu, și la Tîrgoviște, și la Rîmnic, pe apa Oltului."

(Eusebiu Camilar — *Povestiri eroice*)

26. Subliniați substantivele comune cu o linie și pe cele proprii cu două; spuneți genul și numărul substantivelor:

a) „A sporit familia lui Gheorghieș Eminovici. Abia întrematã, Raluca a pregătit bucate pentru un ospăț la care căminarul a chemat rubedenii din șapte sate și de la care n-aŭ lipsit scripcarii lui Nae Oacheșu, pe care Vasile Rusu i-a scos dintr-o nuntă și i-a adus la Ipotești în goana trăsurii, fără a le da răgazul să spună măcar o vorbă."

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

b) „Așa a fost prins Petru Aron, ucigașul lui Bogdan Voevod, și pus în știeang.

Ștefan Vodă și-a mîntuit domnia și viața de un neostenit și înverșunat năpăstuitor și pricinuitor de multe necazuri și primejdii."

(Dumitru Almaș — *Arcașul Mării Sale*)

Exemplu: *Petru Aron* — substantiv propriu;
ucigașul — substantiv comun — masculin — singular.

27. Copiați textul, scoateți substantivele și precizați felul, genul și numărul lor:

a) „Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul, în care se oglindește cu mîhnire Cetatea Neamțului de atîtea veacuri. Dragi-mi erau mama și tata, frații și surorile și băieții satului..."

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

b) „Noaptea era liniștită și la popasul de pescari ardeau focuri mari de trestii. Fumul, aținat și sporit de mănunchiuri verzi de ierburi și de papură se tîra la fața pămîntului, se răspîndea în văzduh și alunga roiurile supărătoare de țînțari.

Se alcătui îndată un foc de găteje pentru ciorba de pește.

Într-un cuptor mare, clădit pe patru pari groşi, bătuţi în pămînt, afară, sub cerul liber, se cocea pînea neagră, pescărească; căldura lui se simţea bine de la cîţiva paşi."

(M. Sadoveanu — *Împărăţia apelor*)

c) „Se aprindeau lumini mărunte, de Pom de Crăciun. Fluturau fire de beteală. Şerpuiau focuri de rachetă. Gîlgîiau rîuri de alamă, de argint şi de aur topit. Forfoteau puzderii de scîntei."

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

d) „Fug zilele de iarnă, grele.
Ne iese soarele în drum.
Şi primăvara vine-acum
Cu ghiocei şi viorele..."

(C. Teodorescu — *Primăvara*)

e) „Toamna, mîndră ţesătoare,
Pune furca-n brîul ei
Ca să toarcă şi să ţese
Pînză lată-n iţe dese
De-nvălit umerii săi."

(V. Alecsandri — *Toamna ţesătoare*)

f) „Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele îşi dezbrăcară deodată umbra. Iar iepurăşul împietri de groază. Chiar lîngă el se întinse pe pămînt o arătare cu două coarne grozave."

(Emil Gîrleanu — *Fricosul*)

B. Articolul

1. Găsiţi cinci substantive articulate cu articolul hotărît *l* şi cinci cu articolul hotărît *le* (sg.). Puneţi substantivele articulate la numărul plural şi alcătuiţi cu ele propoziţii.
Exemplu: elevu*l* — elev*ii*
Noi ne mîndrim cu elevii silitori.

Scanned with OKEN Scanner

2. Articulaţi cu articolul hotărît următoarele substantive şi formaţi propoziţii cu ele:
marinar, munte, păduri, oameni, fagi, stejari, copaci, iepure, castel, pod, floare, grădini.

3. Copiaţi textul, apoi subliniaţi cu o linie substantivele articulate şi cu două linii pe cele nearticulate:
„Peste pîrău se auzi deodată limpede ciocănelul de argint bătînd de trei ori în fereastra pămîntenilor.
Făclioara se arăta iar în negura pîrăului şi prichindeii rămaşi, ridicînd soborul de sub răchită, zîmbiră cu prietenie duduii Lizuca şi se traseră spre peştera lor fermecată."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

4. Precizaţi care din substantivele următoare sînt articulate şi cu ce fel de articol:
lan, pădure, casa, pădurarul, nişte ciuperci, tei, veverița, viezure, un arici, parcul, scorbura, cerbii, ogrăzi, florile, izvor, o ciocănitoare, un album, copacii, trunchi, elevul.

5. Completaţi spaţiile punctate cu articolele hotărîte potrivite:
În dimineaţ. . . aceasta raze... aurii ale soare.... strălucesc deasupra cîmpu.... . Pe cer apar nori.... . Eu mă joc în curte....şcoli....cu ceilalţi colegi. Ionel a venit cu minge.... Veseli.... ne-a cuprins pe toţi.

6. Articulaţi substantivele din paranteză în aşa fel, încît propoziţiile să aibă înţeles. Subliniaţi articolele:
(Casă) mea este frumoasă. Ea este aşezată pe (mal) (lac). (Zgomot) (apă) se aude pînă în cameră. O salcie îşi pleacă (ramuri) pe (suprafaţă) (apă). (Iarbă) verde se aşterne ca (covor). (Aer) este proaspăt.

7. Articulaţi cu articolul nehotărît următoarele substantive:
om — oameni, tractor — tractoare, casă — case, lampă — lămpi, creion — creioane, pionier — pionieri, floare — flori, pasăre — păsări, muncitor — muncitori.

8. Articulaţi substantivele de mai jos cu articolul hotărît:
carte — cărţi, copil — copii, creion — creioane, anotimp — anotimpuri, ţară — ţări, amestec — amestecuri, băiat — băieţi,

Scanned with OKEN Scanner

stradă — străzi, ogradă — ogrăzi, uşă — uşi, album — albume, lumină — lumini, apă — ape.

Exemplu: Cartea — cărţile.

9. Copiaţi textul şi subliniaţi articolele:

„Ş-apoi fost-au fost poftiţi la nuntă:
Crăiasa furnicilor,
Crăiasa albinelor
Şi crăiasa zînelor,
Minunea minunilor,
Din ostrovul florilor!“

(I. Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

10. Copiaţi textul următor. În locul spaţiilor punctate puneţi articolele potrivite:

E iarnă. A venit vacanţ ... . Copii ... o aşteaptă cu nerăbdare. Ei pornesc cu părinţi... sau cu colegi ... lor spre locuri ... de basm ale munţi ... . Zăpad... s-a aşternut pe creste ... înalte. Aeru ... proaspăt şi rece îţi înţeapă obraji... Raze... soare ... strălucesc fără prea multă putere.

11. Subliniaţi cu o linie articolele nehotărîte şi cu două linii articolele hotărîte din textul următor:

„Erau odată o babă şi un moşneag. Baba avea o găină şi moşneagul un cocoş. Găina babei oua de cîte două ori pe fiecare zi şi baba mînca o mulţime de ouă, iar moşneagului nu-i da nici unul. Moşneagul, într-o zi, pierdu răbdarea şi zise:

— Măi babă, mănînci ca în tîrgul lui Cremene. Ia dă-mi şi mie nişte ouă, ca să-mi prind pofta măcar.“

(I. Creangă — *Punguţa cu doi bani*)

12. Copiaţi textul, scoateţi substantivele şi treceţi-le la numărul plural, forma articulată:

„Presuri, cintezoi, grauri şi mierliţe
Cîntă în zăvoi,
Cîntă-n poieniţe.

Şi copii se strîng
Că e vremea bună,

Scanned with OKEN Scanner

Iar voiosul crîng
De cîntări răsună."

(Victor Tulbure — *Crîng vesel*)

13. Copiaţi textul, scoateţi substantivele şi analizaţi genul, numărul, articolul, precizînd şi rolul în propoziţie:

„Aurind pe cîmpuri
Grîul şi secara,
Soarele în aur
Îmi îmbracă ţara.

Raze de lumină
Cad în poeniţe
Şi lucesc în aur
Brazi şi veveriţe.

(Victor Tulbure — *Ţara de aur*)

3.1. Rolul substantivului în propoziţie

1. Citiţi textul şi arătaţi care substantive sînt subiecte:
Este un ger cumplit. De pretutindeni bate crivăţul. Cîrduri de ciori se lasă deasupra pămîntului, căutînd hrană. Natura este îmbrăcată în strai alb. Copacii, sărăciţi de frunze, scîrţîie în bătaia vîntului. Rar, copiii ies afară cu săniuţele.
2. Copiaţi textul, subliniaţi cu o linie substantivele care au rol de subiect în propoziţie:

„Din căpiţă sare pleavă
Sar gunoaie dintr-un snop.
Puşca scoate fum pe ţeavă
Şi pocneşte ca un dop..."

(G. Topîrceanu — *La vînătoare*)

3. Găsiţi în versurile de mai sus substantivele care au rol de atribut sau complement în propoziţie. Spuneţi la ce întrebări răspund.
4. Citiţi textul de mai jos; subliniaţi cu o linie substantivele care au rol de subiect în propoziţie, cu două linii substantivele

Scanned with OKEN Scanner

care au rol de atribut și cu trei linii pe cele cu rol de complement.

În pădure totul este înverzit. Copacii s-au îmbrăcat cu frunze. Florile multicolore îți încîntă privirea. Iarba este moale și fragedă. Printre frunze, păsărelele ciripesc voioase. Cîntecul lor este foarte plăcut. Soarele își trimite razele calde spre pămînt. Căldura lui e binefăcătoare.

5. Extrageți în coloane deosebite substantivele care au rol de subiect în propoziție și pe cele care au rol de atribut sau de complement. Analizați oral genul și numărul.

Folosiți tabelul:

Substantiv		
Subiect	Atribut	Complement

6. Citiți textul, spuneți ce rol au în propoziție substantivele tipărite cu litere mai subțiri și cele tipărite cu litere mai groase. Puneți întrebările la care răspund:

O mamă avea trei **copii.** *Copiii* **mamei** erau cuminți și harnici. Într-o zi, *mama* le-a cumpărat **cărți.** *Coperțile* **cărților** erau frumos colorate. *Mama* le-a citit **povești.** Ea le-a arătat apoi **pozele.**

7. Citiți textul, subliniați substantivele și stabiliți rolul lor în propoziție și întrebarea la care răspund:

Veverița trăiește în pădurile noastre. Ea își face provizii vara pentru timpul friguros. În scorbură adună ghindă, alune, conuri de brad.

Exemplu: *veverița* — subiect — *cine?*

8. Găsiți substantivele din text, arătați ce rol au în propoziție și la ce întrebare răspund.

„Căprioara se opri între mesteceni, în iarba -naltă, într-o adiere de răcoare ce începea să alunge miresmele calde ale florilor sălbatice."

(M. Sadoveanu — *Căprioara*)

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: *Căprioara* — substantiv — subiect — *cine?*

9. Alcătuiți propoziții în care substantivele:
crengile, cartea, un roi, cuvînt, acele să fie lămurite de alte substantive care să răspundă la întrebările: *care? ce fel de? a, al, ale, ai cui?*
Treceți propozițiile pe caiete.

Exemplu: Crengile copacului au ajuns pînă la fereastră.

10. Din textele citite în clasă găsiți patru propoziții în care să se afle substantive care în propoziție au funcția de atribut, răspunzînd la întrebările: *care? ce fel de? al, ai, a, ale cui?*

Exemplu: Corbul ținea o bucățică de *caș* în gură (ce fel de bucățică?)

(*Corbul și vulpea* — Manualul de citire pentru clasa a III-a)

11. Construiți propoziții în care substantivele următoare să aibă rol de atribut și să lămurească un alt substantiv:
a) privitorilor, de lemn, femeii, cortului, de școală, biletelor, cuvîntului;
b) de catifea, de sticlă, picioarelor, de flacără, îmblînzitoarei, tigrului, curcubeului;
c) casei, copilului, satului, copacului, mării, teiului, ferestrei, bunicii, cărții, grădinii.

Exemplu: Ochii privitorilor străluceau.

12. Găsiți substantivele care intră în alcătuirea predicatului împreună cu verbul *a fi*:
1) Colegul meu este un băiat silitor.
2) Ionel este colegul meu de bancă.
3) Harap Alb era un fiu de împărat viteaz și cinstit.
4) Munca e brățară de aur.
5) Mihai Viteazul era fiul voievodului Pătrașcu cel Bun.
6) Lenea e cucoană mare.

13. Alcătuiți cinci propoziții în care să folosiți substantive în formarea predicatului împreună cu verbul *a fi*.

Exemplu: Ștefan cel Mare a fost un domnitor viteaz și drept.

Scanned with OKEN Scanner

14. Scoateţi substantivele, arătaţi ce rol au în propoziţie şi precizaţi felul, genul şi numărul lor:

a) Noaptea s-a lăsat. Stelele apar una cîte una. Uneori adie vîntul. Aerul este proaspăt. Copiii dorm, ei visează jocuri frumoase. De departe se aude un cîntec. Frunzele copacilor freamătă.

Exemplu: *Noaptea* — subiect — substantiv comun — feminin — sing.

b) „Piţigoiul, cucul, stîrcul
Vin să vadă cum e tîrgul.
.....
Pentru şoareci şi pisici
Sînt tăiate praguri mici."

(T. Arghezi — *Hora lui Esop*)

c) „Întîlnirea nepoţilor cu bunicul s-a desfăşurat aproape fără cuvinte...

Din ograda caselor am trecut în grădina livezii.

.....

În mormintele cimitirului sătesc odihneau rîndurile de muncitori ai acelui pămînt dunărean, cotropit odinioară de hoarde şi stăpîni nesăţioşi, trăind, cei mai mulţi, o viaţă întunecată şi amară."

(M. Sadoveanu — *Aventură în Lunca Dunării*)

d) „Dă-i un fluture blajin
Şi o broască de zmarald.
Şi-n pădurea de pelin
Fă să-i stea bordeiul cald."

(T. Arghezi — *Cîntec de adormit Mitzura*)

e) „Numai cioara cu cimpoiul
Tot izbind cu el,
Se bătea cu piţigoiul,
Iar sitarul dup-o uşă
Se certa c-o găinuşă
Pentr-un gîndăcel."

(G. Coşbuc — *Nuntă în codru*)

Scanned with OKEN Scanner

f) „Gerul face c-o suflare pod de gheață între maluri,
Pune streșinilor casei o ghirlandă de cristale...“

(V. Alecsandri — *Gerul*)

g) „Ce dor i-a fost poetului
De freamătul brădetului,
De murmurul izvorului,
De fluerul păstorului,
De glasul păsărelelor
Și de vecinul stelelor —
De vîrful Caraimanului...“

(Șt. O. Iosif — *Icoane din Carpați*)

h) „Zbierăt, raget, țipet, vaiet, mii de glasuri spăimîntate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Și-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal și călător!“

(V. Alecsandri — *Viscolul*)

i) „Șoimii repezi scot din gheare
Carnea din căldări,
Corbul cel cu ciocul tare
Dumicată-n blide-o lasă,
Cintițoii duc la masă
Rînduri de mîncări.

Și, cu șorț de jupînească,
Rîndunele vin
Și deretică prin casă,
Iar pe mese-aștern prosoape
Și dau lavițele-aproape,
Cane-aduc cu vin.“

(G. Coșbuc — *Nuntă în codru*)

j) „Stejarul e stăpînitorul de vechime al luncii.“

(E. Gîrleanu — *Lunca din Mircești*)

k) „Asta-i o casă foarte bună, mormăi Patrocle.“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

l) „Cîntă puiul cucului
pe poalele nucului.“

(Folclor)

m) „Dragi ne sînt cîmpiile,
Turmele şi viile,
Holdele cu grînele,
Luncile cu gîrlele.“
.....
„Şcoala nouă din zăvoi,
Casă şi ogradă noi
Şi lumină fără fum,
Toate ale voastre-acum...“

(C. Teodorescu — *Dragi ne sînt aceste brazde*)

n) „Vin bondarii pe cărări,
Sar, de parcă vin călări.

Zboară gîndăcei şi fluturi
Bat din aripi, ca din scuturi.

O mulţime — ca pe uliţi —
Vin albinele, cu suliţi.“

(C. Teodorescu — *Întîmplarea din grădină*)

C. Adjectivul

1. Căutaţi adjective potrivite pentru substantivele de mai jos: carte, vreme, ploaie, lecţie, copac, rîu, cer, vapor, construcţie.
2. Adăugaţi cîte un adjectiv substantivelor următoare şi alcătuiţi cu ele propoziţii. Treceţi-le la numărul plural:
elev, furnică, arbore, garoafă, ploaie, lac, minge.
3. Treceţi următoarele adjective de la genul feminin la genul masculin şi alcătuiţi cu ele propoziţii:
frumoasă, înaltă, blîndă, albastră, uşoară, lungă, harnică, silitoare.
4. Scrieţi adjectivele care corespund următoarelor substantive:
a) vrednicie, lungime, veselie, adîncime, înălţime, bunătate, umezeală, căldură, blîndeţe, floare;

Scanned with OKEN Scanner

b) floare, liniște, frumusețe, întuneric, muncă, plete, nepăsare, mătase, plăcere, lumină.

Exemplu: vrednicie — vrednic.

5. Găsiți pentru substantivele de mai jos cît mai multe adjective potrivite:

ghiocei, tricouri, cărți, uliță, cîntec, brad, veveriță, furnică, urs, pădure, apă.

Exemplu: Ghiocei: albi, firavi, proaspeți, gingași etc.

6. Găsiți pentru adjectivele următoare substantivele potrivite de genul feminin. Scrieți substantivele împreună cu adjectivele:

blîndă, luminoasă, vrednică, dulce, trainică, simplă, ușoară.

Exemplu: Mamă blîndă, iarnă blîndă, pisică blîndă.

7. Alcătuiți cinci propoziții în care adjectivele să se afle în fața substantivelor.

Exemplu: „Iar roșul mac închide floarea."

(G. Coșbuc — *Pastel*)

8. Subliniați adjectivele și precizați oral genul lor:

„De prin adîncul văilor, de pe înălțimea coamelor codrilor, valuri străvezii de aburi sclipitori se ridicau în unde crețe și, tremurînd în zare, se topeau în văpaia înaltă a cerului aprins."

(C. Hogaș — *În munții Neamțului*)

9. Formați pluralul masculin și feminin al adjectivelor următoare. Observați ortografia:

albăstrui, argintiu, azuriu, auriu, brumăriu, cafeniu, plumburiu, purpuriu, pustiu, ruginiu, străveziu, trandafiriu, vioriu, zglobiu.

Alcătuiți propoziții cu aceste forme.

10. Precizați genul și numărul adjectivelor din textul de mai sus fiind atenți la substantivele pe care le lămuresc.

11. Grupați adjectivele următoare astfel ca fiecare grupă să cuprindă cuvinte cu înțeles asemănător:

a) agresiv, ascultătoare, calmant, ciudat, supusă, bătăios,

Scanned with OKEN Scanner

liniștitor, combativ, curios, docilă, provocator, binefăcător, straniu, necruțător.

Exemplu: *agresiv*, *bătăios*, *provocator*.

b) dospit, durabil, dușman, hotărît, imens, interesant, trainic, îngrijit, crescut, vrăjmaș, întins, inamic, decis, captivant, solid, nesfîrșit, neșovăitor, atrăgător, ordonat, potrivnic.

12. Aflați cuvinte cu înțeles asemănător cu următoarele adjective: lacom, lat, lustruit.

Exemplu: *lacom*, *mîncăcios*, *nesătul*.

13. Scrieți adjective care au înțeles asemănător cu: *liniștit* și *harnic*, alcătuind cu ele propoziții.

14. Grupați adjectivele cu înțeles asemănător:
domol, bucuros, vijelios, încet, voios, furtunos, vesel.

15. Subliniați cu o linie adjectivele și cu două linii cuvintele pe care le lămuresc. Precizați oral genul și numărul adjectivelor:

„Și-atunci de peste larg pridvor
Din dalb iatac de foișor,
Ieși Zamfira-n mers isteț,
Frumoasă ca un gînd răzleț
Cu trupul nalt, cu părul creț,
Cu pas ușor."

(G. Coșbuc — *Nunta Zamfirei*)

16. Copiați textul, subliniați adjectivele, arătați oral pe cine lămuresc. Explicați acordul adjectivului cu substantivul:
„Acolo, salcia pletoasă, socul mirositor, alunii mlădioși, arțarii cu pojghițe roșii, carpenii stufoși, salba moale și teii cresc amestecați cu falnici jugaștri..."

(Al. Odobescu — *Doamna Chiajna*)

17. Faceți corect acordul adjectivelor din paranteză cu substantivele pe care le lămuresc:

„Toamna cu-a ei (alb) frunte
Și cu (galben) conduri
A lăsat argint pe munte
Și rugină pe păduri.
La răspîntii crește stogul

Scanned with OKEN Scanner

De foi (mort) de curînd
Strigă-n vale Topologul;
Și-a lui voce, cînd și cînd,
Ca o larmă (omenesc)
Pînă sus, pe culmi tresare,
Preajma (mut) s-o trezească
Din (senin) ei visare."

(G. Topîrceanu — *Balada munților*)

18. Faceți acordul adjectivelor din paranteză cu substantivele pe care le lămuresc:

a) „Pornim, malurile (drept) și (uscat) fug îndărăt. O pulbere (mărunt) de aur plutește sub cerul albastru, în zarișstea (-necat) de soare. Departe, la răsărit, dealurile (gol), (rumen) ale Măcinului par aprinse."

.....

b) „Din stînga, despicînd malul (plecat) și (gol), intră liniștit (bogat) Siret, mănunchiul (puternic) în care se împreună toate apele (curgător) ale Moldovei."

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

19. Faceți acordul adjectivelor din paranteză cu substantivele pe care le lămuresc:

„Codrii (uriaș) ca o mînă de vreascuri, (netrebnic) se zvîrcoleau neputincioși și țipau de usturime (înăbușit)... Greierul, cîntăreț (neobosit) al zilelor de vară amuțise istovit sub umbra înălțimii (ocrotitor) a ierburilor; veverița pusese frîu zburdălniciei sale (neobosit)..."

(C. Hogaș — *Pe drumuri de munte*)

20. Scoateți adjectivele și precizați genul și numărul. Subliniați cu o linie substantivele pe care le lămuresc.

a) „În fund, *pe cer* albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată
E cocostîrcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor."

(V. Alecsandri — *Oaspeții primăverii*)

Exemplu: *albastru* — adjectiv — neutru — singular.

Scanned with OKEN Scanner

b) „Cînd o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer după o viespe sprintioară,
Cînd sălbaticele raţe se abat din zborul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător...“

(V. Alecsandri — *Malul Siretului*)

c) „Mierle vii, şuierătoare, cucul plin de îngîmfare,
Gaiţa ce limitează orice sunete bizare,
Sticleţi, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Şi duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.“

(V. Alecsandri — *Concertul în luncă*)

d) „Pe cîmpia înălbită, netedă, strălucitoare,
Se văd insule de codri, s-aud cîini la vînătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar
Saltă-o veveriţă mică pe o creangă de stejar.“

(V. Alecsandri — *Sania*)

21. Aflaţi adjective opuse ca înţeles următoarelor cuvinte:
acru, alb, bine, frumos, scris, cuminte, tînăr.

22. Găsiţi opusele adjectivelor de mai jos. Formaţi cu ele propoziţii:
cald, umed, limpede, mic, ascuţit, lung, îngust, depărtat, înalt, subţire.

23. Scrieţi adjective care să exprime însuşirea opusă adjectivului scris:

bun .....
harnică .....
frumoasă .....
tare .....
trist .....
drept .....
cinstit .....

24. Subliniaţi adjectivele care arată însuşiri opuse:
„Acum cred că mă cunoşti şi de urît şi de frumos şi de bătrîn şi de tînăr şi de slab şi de puternic, de aceea, mă fac

iar cum m-ai văzut în herghelie și de acum înainte sînt gata să te întovărășesc oriunde mi-i porunci, stăpîne."

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

25. Scoateți adjectivele din textul următor, arătînd genul și numărul:

„În schimb însă, de sub marginile depărtate ale văzduhului de pretutindeni, nenumărate grămezi vinete de nori posomorîți, cu frunți îndrăznețe și amenințătoare se iviră fără de veste și împînziră într-o clipă, de jur împrejur linia de împreunare a cerurilor cu pămîntul."

(C. Hogaș — *În munții Neamțului*)

26. Scoateți adjectivele și substantivele pe care le lămuresc, la numărul plural, din textul de mai sus și treceți-le la numărul singular.

27. Subliniați adjectivele cu o linie și substantivele pe care le lămuresc cu două linii. Arătați genul și numărul adjectivelor:

„Rămîneau locului numai sălbăticiunile credincioase zăpezilor veșnice: vulpile albe care se furișau pitulate în troiene și iepurii albi care zvîcneau în goană nebună la cea mai mică tresărire a sloiurilor."

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

28. Copiați textul, subliniați cu o linie adjectivele și cu două substantivele pe care le lămuresc. Arătați genul și numărul adjectivelor, explicînd acordul cu substantivul:

a) „Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pămîntului, căprioara stă jos, lîngă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei lui și, cu ochii închiși, se lasă dezmierdat. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă ușor blana moale și mătăsoasă a iedului."

(Emil Gîrleanu — *Căprioara*)

b) „Curînd aerul se umple de un fum albăstrui, și de dincolo de deal, transpar razele palide ale soarelui iernatic,

ca niște petale de brîndușă răsărite printre arbori ninși, și dimineața se înstăpînește peste zare."

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

c) „Tînăr — încă nu împlinise 30 de ani — cu chip rotund, frumos, bărbătesc, cu ochii mari, căprui, cu fruntea înaltă, cu plete lungi, castanii, cu nasul drept, puternic, cu gura dăltuită parcă în rubin, cu bărbia plină, de om împodobit cu dîrzenie mare, cu umeri lați, vînjoși, cu brațe și mîini osebit de harnice, de mlădioase, Ștefan Vodă era mai scund decît bătrînul Dobrul și decît Ilieș spătarul, dar îi domina, îi strunea pe toți cu înțelepciunea, cu duhul, cu vorba, cu agerimea, cu neastîmpărul, cu puterea vrerii."

(Dumitru Almaș — *Oamenii Măriei Sale*)

d) „Coborîră printre livezi unde adiau miresme calde de cimbrișor și ceară. Garduri foarte înalte de nuiele, cu streșină de spini se ridicau la dreapta și la stînga. Și sălcii bătrîne, cu forme ciudate își mișcau domol pletele argintii..."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

3.2. Rolul adjectivului în propoziție

1. Construiți propoziții în care adjectivele următoare să aibă rol de atribut (să lămurească substantivele):
   a) tăioși, puternici, aurii, sclipitoare, albă, bălaie, bătrîn, mărunt, electrică, orbitoare, sălbatice, îmblînzite, cîrlionțat;
   b) moi, rotunde, umede, mulțimi, lucioase, îndărătnic, tînăr, mlădioși, late, mici, mari, cald.
   Exemplu: Îmi plac perele *moi*, coapte.
2. Dați patru exemple de adjective care în propoziție să aibă rol de atribut.
3. Copiați textul, scoateți adjectivele, precizați genul, numărul, întrebarea și rolul lor în propoziție:

„Un fir de iarbă verde, o rază încălzitoare,
Un gîndăcel, un flutur, un clopoțel în floare,

După o iarnă lungă ș-un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!“

(V. Alecsandri — *Sfîrșitul iernei*)

4. Scoateți adjectivele și precizați genul, numărul și rolul lor în propoziție.

a) „Șiruri negre de cocoare,
Ploi călduțe și ușoare,
Fir de ghiocel plăpînd,
Cîntec îngînat în gînd
Sărbătoare...“

(Otilia Cazimir — *Pentru tine primăvară*)

Exemplu: *negre* — adjectiv — atribut — neutru — plural — *ce fel de?*

b) „O pîine uriașă, cu coaja rumenă...
Două mere roșii, lucioase...
O crenguță de brad...
Un ceasornic vechi, cîntător, cu capace gravate...“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

5. Găsiți adjectivele care au rol de atribut în propoziție, puneți întrebarea și stabiliți cuvintele pe care le lămuresc:
„Pășește peste covorașul verde, cu lalele lungi, galbene, culcate în mici iazuri de culori, și se oprește, cu gîtul întins în fața portretului.“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

6. Subliniați cu o linie adjectivele și cu două linii cuvintele pe care le lămuresc, apoi spuneți ce rol au în propoziție și la ce întrebări răspund:

„Se-ntorc iar zilele noroase
Cu negurele somnoroase
Și-amurgurile timpurii
Vin diminețile urîte
Și nopțile posomorîte
Și lungi și negre și pustii...“

(Șt. O. Iosif — *Toamna*)

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniaţi adjectivele şi spuneţi ce rol au în propoziţie:

„Noaptea-i albă, luminoasă,
Ceru-i boltă de opal.
Toată zarea-i scînteioasă,
Tot izvoru-i de cristal.“

(V. Alecsandri — *Noapte albă*)

8. Subliniaţi adjectivele, puneţi întrebarea şi spuneţi ce rol au în propoziţie:

„Numai prin două mărunte tăieturi în tabla de aramă a uşiţei de la sobă curg în odaie fire roşii de lumină, care se amestecă blînd cu culorile şterse ale cotoarelor de carte şi ale vechilor scoarţe.“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

9. Copiaţi textul şi subliniaţi adjectivele care intră în alcătuirea predicatului împreună cu verbul *a fi*:

„Femeia cea tînără era inimoasă şi nu s-a mulţumit numai cu vorba.
Nopţile erau mai limpezi şi mai luminoase.
Insula era înaltă, stîncoasă, acoperită de năme̦ţi şi de ghe̦ţuri“.

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

10. Găsiţi adjectivele care formează predicatul împreună cu verbul *a fi*. Subliniaţi-le:

a) „Opinca era spartă, căciula desfundată...“

(V. Alecsandri — *Sergentul*)

b) „Fuga-i ruşinoasă, da-i sănătoasă.“

(*Folclor*)

c) „Cri-cri-cri
Toamnă gri
Tare-s mic şi necăjit.“

(G. Topîrceau — *Balada unui greier mic*)

d) „Dascălul nostru era un holtei frumos, zdravăn şi voinic şi-l chema Vasile a Vasilicăi...“

(Ion Creangă — *Amintiri*)

Scanned with OKEN Scanner

e) „Avea pletele lungi şi cărunte, ochii albaştri ca cerul, iar fruntea îi era brăzdată de cute adînci. Cămaşa lui de tort era cîrpită, dar curată."

(George Nestor — *Vodă Cuza la Hanul Cucului*)

D. Pronumele (pronumele personal, recunoaştere, număr, persoană)

1. Alcătuiţi propoziţii cu formele:
dîndu-mi, scriindu-ţi, i-ai dat, mi-a citit, lasă-mă, v-aţi jucat, împărţind-o, i-au arătat, l-a învăţat, cere-mi.
Subliniaţi pronumele cu o linie.
2. Construiţi propoziţii cu pronumele următoare:
a) *noi, ei, eu, el, voi, ele, -l, -le, te-a, mi-, -mi.*
b) *-vă, tu, ţi-, -o, mie, lui, -i,* pe *el, mă, m-, ea.*
3. Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi substantivele cu pronumele personale: *eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele.*
4. Puneţi în locul pronumelor subliniate substantivele înlocuite:
a) „Cum a plecat moşul de la palat, numai *el* ştie. Vai de inima *lui*."

(Vladimir Colin — *Basme*)

b) „În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cîntau o doină-n cor."

(G. Coşbuc — *Vara*)

5. Copiaţi propoziţiile, puneţi în locul spaţiilor punctate pronumele personale care răspund la întrebările din paranteză:
1) Ia, vino să-(cui?) arăt o carte.
2) (cine?) încerca să-i explice lecţia.
3) (cine?) vei povesti ceva interesant.
4) Lasă- (pe cine?) şi pe mine la şcoală.
5) Aşezaţi- (pe cine?) pe bănci!
6) Eu merg cu (cu cine?) la cinematograf.
7) Şi (cine?) a rămas şi mai departe acolo.

Scanned with OKEN Scanner

6. Puneţi în locul spaţiilor punctate pronumele potrivite. Arătaţi oral ce substantive înlocuiesc.

Copiii se îndreaptă bucuroşi spre şcoală. ..... vor începe un nou an şcolar. Şcoala este o clădire nouă şi frumoasă. ..... a fost terminată în această vară. De jur împrejur au fost puse flori, ... alcătuiesc un covor multicolor.

În curtea şcolii copiii povestesc cu plăcere amintirile vacanţei:

— ..... am fost la munte, spune Petrişor.

— Şi ..... şi ..... se aud glasuri de copii.

— ..... unde ţi-ai petrecut vacanţa?

— ..... am fost împreună cu Andrei şi Mioara la mare.

7. Subliniaţi cu o linie pronumele personal:

1) Omul mi-a adus mult peşte de pe mare.

2) O să ne ducem la şcoală.

3) Dîndu-ne cărţile, tovarăşa învăţătoare ne-a făcut o mare bucurie.

4) Tu vrei să vii cu noi?

5) Colegii au nevoie de tine.

6) El le-a mulţumit pentru ajutor.

7) M-am dus să-l iau cu mine, dar nu a vrut să vină.

8. Citiţi textul şi subliniaţi pronumele:

a) „Taci, leliţă, că te-am căptuşit eu; îi mai „pupa“ tu şi pe dracu de-acum...“

(I. Creangă — *Pupăza din tei*)

b) „Apoi, dă, nu ştii *dumneata* că nevoia te duce pe unde nu ţi-i voia?“

(I. Creangă — *Capra cu trei iezi*)

c) — „De cînd ai venit, se zbuciumă în piua în care-ai încuiat-o tu şi roade cu colţii la lanţurile ce-o închid.

— Ce-mi pasă, zice el repezindu-se să vadă unde-i“.

.....

Baba-l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el pînă-n nori, apoi îl izbi de pămînt şi-l băgă în ţărînă pînă-n glezne.

Făt-Frumos o izbi pe ea şi o băgă-n pămînt pînă-n genunchi."

(M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*)

9. Copiaţi textul, scoateţi pronumele şi precizaţi întrebarea la care răspund, numărul şi persoana:

Exemplu: *Eu* — pronume personal — *cine?* pers. I. sing.
Te — pronume personal — *pe cine?* pers. a II-a sing.

a) „...Numai că eu te-am vestit de două ori să nu mai dai pe la mine!"

(Vladimir Colin — *Basme*)

b) „— Eu o să dorm o leacă, îl vesti ea. Tu, voinice, ia seama, şi cînd o trece Marea Albă, Marea Verde şi Marea Roşie, să mă trezeşti."

(Vladimir Colin — *Basme*)

c) „— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă de omizi că ţi-oi prinde şi eu bine vreodată."

(I. Creangă — *Fata babei şi fata moşneagului*)

d) „Mamă, bate-mă, ucide-mă, spînzură-mă, numai dă-mi de mîncare că mor de foame."

(I. Creangă — *Amintiri din copilărie*)

f) „Mama mi-l cînta şi ea
Şi la viersul lui cel dulce
Puiul ei se potolea
Ş-o lăsa frumos să-l culce."

(Şt. O. Iosif — *Cîntec sfînt*)

e) „— Tu eşti Bristena? a întrebat-o rîmleanul, cînd i-au înfăţişat-o ostaşii lui.

— Eu îs Bristena, a răspuns fetiţa fără frică.

— Apoi, iaca, ţi-a venit şi ţie rîndul. Să-i retezi capul! a poruncit el ostaşului de la spatele fetiţei."

(David Sava — *Bristena — fiica dacilor*)

Scanned with OKEN Scanner

f) „O șterg de-acasa frumușel:
Grivei cu mine, eu cu el,
Și satu-n colb se-neacă...
Intrăm în codru, și Grivei
A-nebunit de vesel ce-i:
Mă mușcă, sare, joacă...
Dă spaimă-n vrăbii, latră-n vînt,
Își face mendrele; eu cînt,
Și codru lin răsună...
Pe sus trec leneș nouri grei —
Noi nici nu ne gîndim la ei,
Și doar aduc furtună!“

(Șt. O. Iosif — *Furtuna*)

g) „Într-un tîrziu, nerădicînd
De jos a ta privire:
— Eu simt că voi muri-n curînd,
Că nu-mi mai sînt în fire...
Mai știu și eu la ce gîndeam?
Aveți și voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.“

(G. Coșbuc — *Mama*)

h) Noi mergem în excursie. Ne-am pregătit lucrurile pentru drum și acum așteptăm cu nerăbdare ziua plecării. Cu noi merg Vlad și sora sa, Eugenia. Ei au luat și rachetele de tenis. Luîndu-le, bagajul lor a devenit mai greu. Colega mea, Ioana, a pus în rucsac și o păpușă. Ea o însoțește pe Ioana în toate călătoriile. Ochii ei mici și verzi sînt veseli. Băieții sînt entuziasmați. Ei au făcut de pe acum planuri despre felul cum vor petrece timpul.

Sandu ascultă trist sporovăiala noastră:

— Îmi pare rău că nu vin și eu cu voi, ne spune el.

Părinții lui nu-l lasă cu noi în excursie pentru că este răcit și s-ar putea îmbolnăvi mai rău.

Și noi regretăm lipsa lui.

Scanned with OKEN Scanner

i) „Măria ta, mie mi se cuvine... Nu uita că ți-am dăruit un lanț de aur!

— Ce? Ție? i-a retezat vorba un altul. Mie, mărite Țar, mie mi se cuvine ostrovul!“

(V. Colin — *Basme*)

— „Ei, atunci să știi, vecino,
C-am să vin și eu.“

(G. Coșbuc — *Nuntă în codru*)

j) „— Hei, voi cei de pe corabie! Nu pricep nimic... Maimarea noastră e babușca, dar noi o iubim, și nimeni nu tremură cînd îi aude glasul...“

(V. Colin — *Basme*)

k) „— Îndată vi s-a aduce și de mîncare și băutură, zise împăratul, numai de-ați putea dovedi cît voi da eu, că de nu-ți fi mîncători și băutori buni v-ați găsit beleaua cu mine... nu vă pară lucru de șagă.“

(I. Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

l) — „Harap Alb, pentru că ești așa de bun și te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreau să-ți fac și eu un bine în viața mea: na-ți aripa asta și cînd îi avea vreodată nevoie de mine, aprinde-o și eu îndată am să-ți viu întru ajutor.“

(I. Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

m) „Ce cuc
Năuc!
Îmi dă de furcă:
Degeaba, nu-l văd la obraz.
De-a v-ați ascuns, de joc se-apucă
Și nu-l găsesc și mi-e necaz“

(C. Teodorescu — *O școlăriță în pădure*)

n) „Noi două... Stăm lîngă fereastră...
.....
Acum, și tu ești școlăriță,
Ei da. ..
.....

Ai lecţii — acum, acum eşti mare
Şi tu...
.....
Oricine intră fără veste,
Eu degetul la buze-l duc.
...Şi-ţi cade-o rază dulce peste
Năsuc."

(C. Teodorescu — *Surorile*)

3.3. Rolul pronumelui în propoziţie

1. Subliniaţi cu o linie pronumele care au rol de subiect şi cu două pe cele care au rol de complement:
La şcoală noi învăţăm lucruri folositoare. Pe mine mă interesează tot ce aflu nou. Azi, eu am cumpărat un album şi l-am dus la şcoală. Tata mi-a adus nişte cărţi. Noi, copiii, sîntem bucuroşi cînd primim cărţi. În ele găseşti povestiri frumoase.
2. Copiaţi textul, subliniaţi pronumele şi spuneţi oral ce rol au în propoziţie:
a) „— Ţarule, i-a răspuns ea, caută-ţi ţarină printre ţarine. Lasă-mă pe mine cu bătrînii mei."

(V. Colin — *Basme*)

b) „Tu, care le ştii pe toate, se poate să nu cunoşti un leac ca să te facă să mai salţi oleacă?"

(V. Colin — *Basme*)

c) „Mătuşă răchită, şopti ea cu sfială, ne dai voie să intrăm în casă la mata?"

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

3. Construiţi trei propoziţii în care pronumele *voi*, *ei*, *el* să aibă rol de subiect în propoziţie.
4. Alcătuiţi cinci propoziţii în care să se afle pronume personale cu rol de complement. Scrieţi-le pe caiete şi subliniaţi pronumele.

Scanned with OKEN Scanner

5. Alcătuiți trei propoziții în care pronumele să aibă rol de subiect și trei propoziții în care să aibă rol de complement.
6. Subliniați cu o linie pronumele personale care au rol de subiect și cu două linii pronumele personale care au rol de complement.

a) „A lăsat juninca și a venit după mine. Eu am dat fuga la brad; era un brădui. De acum îi zic eu... pe mine nu mă mai ajungi tu aici, în vîrf."

(M. Sadoveanu — *Ursul*)

b) „Cu ochii duși, ca în extaz,
Ea cîntă și ei joacă.
Îi cade părul pe obraz
Și praful o îneacă."

(Șt. O. Iosif — *Artiști*)

c) „În lanțuri ea-l ținea oricînd,
Și el plîngea de disperare,
Dar lacrimile-i, picurînd
Se prefăceau mărgăritare..."

(Șt. O. Iosif — *Poveste*)

d) 1. Copiii vin să mă ia la film.
2. Dacă-ți dau cartea, te rog să o îngrijești.
3. Noi avem de îndeplinit niște sarcini.
4. Tot colectivul de pionieri l-a felicitat pe Ionel pentru izbîndă.
5. Pentru tine sînt toate aceste lucruri frumoase.
6. Ei au ocupat locul întîi în întrecere.
7. Mergem și noi cu voi în parc.

7. Scoateți pronumele personale din cele șapte fragmente care urmează și precizați rolul lor în propoziție.
Exemplu: *eu* — pronume personal — subiect.
Comentați folosirea liniuței între verb și pronume.

a) „— Auzit-ați ce-am spus eu?
— Da, mămucă, ziseră iezii.
— Pot să am nădejde în voi?

Scanned with OKEN Scanner

— Să n-ai nici o grijă, māmucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi sîntem odată băieţi şi ce-am vorbit odată, vorbit rămîne.

— Dacă-i aşa, apoi veniţi să vă sărute mama!“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

b) „— Bunicule, mai ţii minte pe băiatul de lîngă noi, de la circ, din seara reprezentaţiei de adio?

— Ei? Ce-i cu dînsul?

— Grozav l-a mai amărît pe el tot ce s-a întîmplat atunci cu Fram!...

— Mi-a părut rău şi mie... Asta-i tot?

— Mai este ceva cu dînsul.

— Ce anume?

— Grozav îi mai place lui să citească istorii despre urşi albi, despre călătoriile la poli...

— Foarte frumos pentru el. Am văzut eu că are o privire de băiat deştept!“

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

c) „— Îţi aduc salutări de la Pădureancă, mi-a zis el zîmbindu-mi subţire.

Mi-am dobîndit glasul pierdut:

— Îţi mulţumesc; o uitasem, contemplînd o minune mai mare.“

(M. Sadoveanu — *Aventură în Lunca Dunării*)

d) „Într-o zi, capra cheamă iezii de pe-afară şi le zice:

— Dragii mamei copilaşi, eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de-ale mîncării. Dar voi încuiaţi uşa după mine, ascultaţi unul de altul şi să nu cumva să deschideţi pînă ce nu-ţi auzi glasul meu. Cînd oi veni eu, am să vă dau de ştire, ca să mă cunoaşteţi, ş-am să vă spun aşa...“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

e) „— Îţi ajunge, onorabile? Precum vezi, eu ştiu de glumă, constat cu părere de rău că tu ştii mai puţin. Ţi-am dat numai o probă. Mai cunosc şi altele. Cu mine n-o scoţi uşor la capăt!...

De aceea te sfătuiesc să ne împăcăm! Ce mormăi așa? Ce înseamnă aceasta: mor, mor!? Ești caraghios cînd te înfurii de pomană. Mai bine bate palma aici și hai să fim amici! Nici nu-ți imaginezi cîtă nevoie am eu de un amic în pustietatea aceasta."

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

f) „Te cheamă: mîngîie-le, ia-le...
Dar nu te-nduri să le ridici.
— De ce-ar fi numai ale tale
Într-un ierbar, acasă?"

(C. Teodorescu — *O școlăriță în pădure*)

g) „Sînt mic, dar încălzit de tine cresc.
Și glasul tău spre piscuri mari mă cheamă.
Eu noaptea-n somn tot ție îți zîmbesc
Și-ți spun pe nume: patrie și mamă."

(V. Tulbure — *Patria mea*)

E. Verbul (recunoaștere, număr, persoană, timp)

1. Construiți propoziții cu următoarele verbe:
urcai, se vedea, se leagănă, să strige, am părăsit, să stricați, am șoptit, desenam, aș zbura.
2. Completați spațiile punctate cu verbele potrivite:
   1. Unde ..... cap, ... vai de picioare.
   2. Cine ..... după doi iepuri, ... nici unul.
   3. Cînd pisica ..... acasă, șoarecii ..... pe masă.
   4. Cînd doi ....., al treilea .....
   5. Leneșul mai mult ....., scumpul mai mult .....
3. Copiați textul, subliniați verbele:

„Mihnea încalecă, calul său tropotă;
Fuge ca vîntul;
Sună pădurile, fîșîie frunzele;
Geme pămîntul;

Scanned with OKEN Scanner

Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare;
Cerul se-ntunecă, munții se clatină;
Mihnea tresare."

(D. Bolintineanu — *Mihnea și Baba*)

4. Citiți textul, găsiți verbele și spuneți la ce număr sînt:

„— Da... te rog să nu mă lași!

— ?!

— Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciția; să vedem cît ne ești de prietin!"

(I.L. Caragiale — *Bacalaureat*)

5. Scoateți verbele, arătați la ce număr sînt și treceți-le la plural pe cele care sînt la singular și la singular pe cele care sînt la plural:

„Se suie și el într-un copac să taie crengi, să se sfîrșească lucrul mai degrabă.

„«Poate vin duhurile. De n-o fi gata năsălia, nu-l vor mai lua, n-o să-l mai ducă pe tărîmul celălalt!» gîndește el."

(Al. Mitru — *Vrăjitorul Hahațuchi*)

6. Copiați textul și subliniați verbele; arătați la ce timp sînt: „Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare și pornește spre țancurile de stîncă din zare, printre care vrea să-l lase rătăcit."

(Emil Gîrleanu — *Căprioara*)

7. Treceți următoarele verbe la timpul viitor:
trecea, auzi, venea, a văzut, se rostogolise, împinsesem, dădurăm, rostiseră.
8. Treceți verbele din exercițiul 6 la timpul trecut.
9. Dați cinci exemple de verbe la timpul prezent. Puneți-le la trecut și apoi la viitor, formînd cu ele propoziții.
10. Treceți verbele următoare la persoana I plural a aceluiași timp: am urmărit, urmărisem, urmăream, urmăresc, voi urmări, urmării.

Scanned with OKEN Scanner

11. Scrieți textul, subliniați verbele și arătați la ce număr și ce timp sînt:

„Ură mai neagră a cuprins-o împotriva cotropitorilor. Își va mai vedea feciorii?... Chiar din clipa aceea a și început a-i aștepta. Auzea tropote necontenite: poate treceau alte călărimi ale Moldovei."

(Eusebiu Camilar — *Vrancea*)

12. Copiați cele două texte, a) și b), scoateți verbele și arătați la ce persoană sînt:

a) „Iar Tisac îi striga din urmă, arătînd bîta noduroasă:

— Stai, ursule, ce te grăbești atît?! Nu știi că se găsește leac pentru orice cojoc?!"

(Al. Mitru — *Ursul năpădit de purici*)

b) „Fulgi uriași deasupra țării cad,
Pe bărăgane vînturile țipă,
Somn neclintit de iarbă și de brad
Învăluiește munții sub aripă."

(Nicolae Labiș — *Zurgălăul*)

13. Subliniați verbele, precizați la ce timp sînt și treceți-le la aceeași persoană, timpul viitor:

„Noi sîntem cei dintîi care-am gustat
Din rodu-mbelșugat al luptei tale,
Noi liber am crescut și-am învățat,
Cum liber suie fumul din furnale.

De mult ostașii tăi în surd convoi,
Înlănțuiți stropeau cu sînge glia..."

(Nicolae Labiș — *Partidului*)

14. Treceți verbele: *a munci* și *a învăța* la persoana a II-a singular, I și a III-a plural la prezent, trecut și viitor.

15. Copiați textul, subliniați verbele, arătați timpul, numărul și persoana. Treceți-le la timpul viitor, aceeași persoană.

„— Vine, vine acuma, puișorul mamii! răspunde cucoana. Și sărută pe nepoțel apoi îi potrivește pălăria".

(I.L. Caragiale — *Dl. Goe*)

Scanned with OKEN Scanner

16. Scoateți verbele și arătați numărul, timpul și persoana:

a) „Biata fată a unchiașului torcea, țesea, făcea pîine, mătura și scutura fără să zică nici pîs! Dară baba punea parte fetei sale și pîra la unchiaș pe fiica lui și o tot ocăra.“

(P. Ispirescu — *Fata moșului cea cuminte*)

b) „Bate vînt de primăvară și pe muguri îi deschide.
Vîntul bate, frunza crește și voioasă lunca rîde.“

(V. Alecsandri — *Lunca din Mircești*)

c) „A trecut...
Dinspre cîmpie,
Vuiet greu de fierărie
Se destramă în tăcere...
Scade în depărtare...
Piere...“

(G. Topîrceanu — *Acceleratul*)

d) „Se duse, se duse și la foc nu mai ajunse; dar în drumul ei întîlni o grădină părăginită care o strigă, zicîndu-i:

— Fată mare, fată mare! vino, de-mi curăță pomii ce mi-au mai rămas, de omizi; și cînd te-i întoarce, ți-oi da poame coapte să mănînci.“

(P. Ispirescu — *Fata moșului cea cuminte*)

e) „Țăranul mergea pe lîngă boi și-i tot îndemna să meargă mai iute, ca să ajungă degrabă acasă și să-i ieie pielea vulpii.“

(I. Creangă — *Ursul păcălit de vulpe*)

17. Înlocuiți verbele din exercițiul 16, e) cu alte verbe avînd înțeles asemănător.

18. Scrieți textele, subliniați verbele, precizați numărul, timpul și persoana:

a) „După ce termină de citit scrisoarea, fata în alb începu să-l mîngîie pe Philipple și să-i șoptească rar cu voce blîndă:

— Nu fi trist, Philipple, prostule! Vor sosi în curînd oaspeți... și o să fim liberi... și o să cîntăm, Philipple, prostu-

Scanned with OKEN Scanner

ţule... Auzi? Acum avem alte treburi... Scrisoarea asta trebuie să ajungă departe, la prietenii noştri..."

(C. Chiriţă — *Cireşarii*)

b) „Nici şcoala unde m-a învăţat el nu mai este. Acuma băieţii învaţă într-alt loc, într-o clădire nou, naltă şi frumoasă. Eu m-am dus s-o văd însă pe aceea; eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara şi frig iarna. În locul acela a trăit un om. Pentru amintirea lui îţi trimit această scrisoare. Poate şi tu vei gîndi o clipă la dascălul acesta necunoscut şi-i vei dori odihnă lină..."

(M. Sadoveanu — *Domnu' Trandafir*)

19. Grupaţi verbele următoare astfel ca fiecare grupă să cuprindă cuvinte cu înţeles asemănător:
a) a afla, a agăţa, a se îngrămădi, a arunca, a se caria, a călători, a atîrna, a găsi, a se îmbulzi, a se strica, a merge, a se aglomera, a azvîrli, a cutreiera, a descoperi, a suspenda, a lepăda;
b) a călăuzi, a cerceta, a ghici, a hotărî, a invada, a examina, a înregistra, a învinge, a conduce, a descoperi, a stabili, a studia, a nota, a povăţui, a năvăli, a izbîndi, a consemna, a fixa, a cotropi, a birui.
Exemplu: a afla, a găsi, a descoperi.

20. Copiaţi textul, subliniaţi cu o linie verbele şi cu două pronumele. Explicaţi oral scrierea grupului verb-pronume:

a) „Şi-oi cînta, cîntare-oi tare
Să audă mic şi mare."

(Folclor)

b) „Nani, nani, puiul mamii...
Culcă-mi-te mititel
Şi te scoală măricel."

(Folclor)

c) „— Ei, apoi! Ştiutu-v-am eu că şi voi mi-aţi fost de aceştia, zise moş Luca, mergînd pe lîngă cai, plin de năduh..."

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

Scanned with OKEN Scanner

d) „Și cîte și cîte lucruri care m-au înfiorat și m-au bucurat! Pe toate le-am văzut.“

(M. Sadoveanu — *Domnu' Trandafir*)

e) „— Ți-l dau dacă-mi faci o poezie...
— Da' eu nu scriu poezii.
— Ba scrii.
— Cine ți-a spus ție?
— Nu spun, da' știu eu...
— Dacă nu spui, nu-ți spun poezia.“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

f) „Spune-mi-vei ori nu, eu tot le voi găsi și încă și capul reteza-ți-l voi.“

g) „— Auzi că tot nu-i dumerit. Ia du-l la cancelarie și fă-l să înțeleagă odată.“

(Al. Vlahuță — *Socoteala*)

h) „Fata cu ochii plini de lacrimi îi mulțumi că a scăpat-o de zmeu, și-l rugă să-i fie milă și de surorile ei.“

(P. Ispirescu — *Prîslea cel voinic și merele de aur*)

3.4. Rolul verbului în propoziție

1. Alcătuiți cinci propoziții cu verbe care să aibă rol de predicat. Scrieți-le pe caiete, subliniați predicatele și puneți în paranteze, la sfîrșit de propoziție, întrebarea.
   Exemplu: Copilul *nu simte* oboseala (ce face?)
2. Găsiți cinci exemple în care verbul *a fi* să formeze predicat împreună cu alt cuvînt și să arate ce este, cum este sau cine este subiectul.
3. Formulați cinci exemple în care verbul *a fi* să formeze singur predicatul.
   Exemplu: Aici *sînt* brazi înalți și deși *(sînt = există, se află)*.
4. Copiați textul, subliniați verbele care au rol de predicat în propoziție. Puneți întrebarea și precizati timpul verbelor:

Scanned with OKEN Scanner

„Copiii dorm, visîndu-şi jocul.
Mai toarce mama. În curînd,
Pe vatră ea-nveleşte focul,
Încuie uşile la tindă,
Se culc-apoi. Iar cariu-n grindă
S-aude-acum rozînd."

(G. Coşbuc — *Noapte de vară*)

5. Scoateţi predicatele din versurile următoare şi spuneţi prin ce sînt exprimate. Puneţi întrebarea.

„Ba se răscolesc şi cîinii
De prin curţi, şi sar la ei
Pe la garduri ies femei,
Se urnesc miraţi bătrînii
Din bordei.
— „Ce-i pe drum atîta gură?
— „Nu-i nimic. Copii ştrengari."
— „Ei, auzi! Vedea-i-aş mari,
Parcă trece adunătură
De tătari!"

(G. Coşbuc — *Iarna pe uliţă*)

Exemplu: *se răscolesc* — predicat — exprimat prin verb — ce fac?

6. Copiaţi textul, subliniaţi verbele care au rol de predicat în propoziţie. Scoateţi predicatele şi precizaţi prin ce sînt exprimate — persoana, timpul, numărul.

Exemplu: *veniţi* — predicat — exprimat prin verb — persoana a II-a — plural — prezent — ce faceţi?

a) „Şi-acum veniţi cu drag în ţară!
Voi revedeţi cîmpia iară,
Şi cuiburile voastre-n crîng!
E vară, vară!
Aş vrea la suflet să vă strîng,
Să rîd de fericit, să plîng!"

(G. Coşbuc — *Vestitorii primăverii*)

b) „— Patrocle, îi zise ea, eu ştiu că tu eşti căţel vrednic şi viteaz; dar ce ne facem noi dacă ne-om rătăci în pădure?

Scanned with OKEN Scanner

Acu ar fi bine să cioplim o toacă de lemn de tei şi s-o anină̦m într-un vîrf de copac. Cînd bate vîntul, toaca sună şi bunicii ne caută şi ne găsesc. Dar nu putem face toacă, pentru că n-am luat cuţit de acasă."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

c) „Ilie o zbugheşte afară din şopron, Şoltuz îl priveşte cu nedumerire. Ilie îl apucă de urechi şi e gata să sară în şa, dar dulăul se scutură, îl trînteşte în ţărînă şi îi pune o labă uriaşă pe piept."

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

d) „Ghiar în clipa aceea, Lizuca dădu un ţipăt. O umbră răsărise într-o dîră de raze, ţupăind cătră scorbură. Din cînd în cînd se oprea, se înălţa şi mişca două coarne lungi şi drepte."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

e) — Dacă ai veni să-mi ţii de urît, să mă ierţi că nu am unde te adăposti. Cînd va suna telefonul în urechea ta, obişnuită cu muzica lină, te vei înfricoşa. Dumneata eşti un neastîmpărat; te cunosc; îţi place să fugi, să te întorci, să sari în sus şi să te ascunzi în iarbă...

(După Tudor Arghezi — *Cri-Cri*)

f) „Bătrînelul se opri şi duduia Lizuca privi în juru-i. Văzu cum toate jivinele şi paserile s-au întors cu ochii lucind către domniţa şi înţelese că toate aşteptau de la dînsa o poveste. Şi se bucură nespus. Observă apoi că bursucul se aşezase cu botul pe labe, cuminte şi blînd, sclipind din cînd în cînd din ochii lui de jăratec."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

F. Cuvinte de legătură

1. Subliniaţi cuvintele de legătură şi arătaţi oral între ce cuvinte stabilesc legătura:

„Trec albinele *spre* faguri
Şi furnici se-arată-n praguri,

Scanned with OKEN Scanner

Cu ochi mari, cu ochelari
Și cu șorț de bucătari!“

(Domnița Georgescu — *Pui de greier*)

Exemplu: — *spre* — cuvînt de legătură între complementul *faguri* și verbul *trec.*

2. Subliniați cuvintele de legătură din versurile următoare:

„A venit un lup din crîng
Ș-alerga din sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plîng.“

(G. Coșbuc — *Cîntec*)

3. Subliniați cu o linie cuvintele de legătură care leagă părți de propoziție diferite și cu două linii pe cele care leagă părți de propoziție de același fel sau propoziții.

„Împăratul luă buruienile de la arap și porunci să-i dea cal împărătesc și un rînd de haine de aur ce-ți luau vederile de frumusețe, apoi chemă pe împărăteasă să-i deà buruienile să le fiarbă și să le bea.“

(Omul de piatră)

4. Aflați cuvintele de legătură, arătați între ce fel de părți de propoziție stabilesc raporturi și construiți cu ele și alte propoziții:
   1. După ce le-am spus tot au luat-o la fugă.
   2. Exercițiul trebuie să fie corect.
   3. Lîngă pomii aceștia se poate așeza o bancă.
   4. Nu trebuie să venim azi, ci atunci cînd vom fi anunțați.
   5. Haiducii trăiau în codru, în mijlocul naturii.
   6. Lîngă castel se afla un lac mare și limpede.
   7. Era timp urît, dar totul s-a sfîrșit cu bine.
   8. Iarba, florile și mușchiul crud alcătuiau un tablou încîntător.
5. Copiați textele, subliniați cu o linie cuvintele de legătură ce stabilesc raportul între părți de propoziție de același fel sau propoziții și cu două linii cuvintele care fac legătura între părți de propoziție diferite.

Scanned with OKEN Scanner

a) „Unii ziceau că ar fi fără de margini, iar alții spuneau că țin minte de a fi auzit din bătrîni că s-ar fi bătut odinioară împăratul cu vecinii săi, din care unii erau mai mari și mai puternici, iar alții mai mici și mai slabi decît dînsul."

(Ioan Slavici — *Zîna zorilor*)

b) „Mai rămînea, nu-i vorbă, neîmpărțită bucata de la mijloc, pînă la partea fratelui mai mare, dar pe aceasta, ca să nu fie gîlceavă, au împărțit-o frații mai mari între dînșii.

— Așa! grăi Petrea, și-a făcut fiecare partea dreaptă."

(Ioan Slavici — *Petrea Prostul*)

c) „Preumblîndu-mi ochii, cînd peste șesul cu străluciri și scînteie, cînd prin munții cu tainice și răcoroase raze, mă așezam pe un bolovan de piatră..."

(Al. Odobescu — *Pe plaiurile Bisocei*)

d) „— Poate-i zice că și rațele de apă sînt ale voastre și toporul din fundul iazului. Voi învăța eu să puneți stăpînire pe lucrurile din lume, cornoraților!"

(Ion Creangă — *Dănilă Prepeleac*)

e) „— Am mai umblat eu cu o mulțime de cucoane, cu mai ce boieroaice și cu alte fețe cinstite, și slavă Domnului! nu s-au plîns de mine."

(Ion Creangă — *Moș Nichifor Coțcariul*)

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV

Familia de cuvinte

1. Formaţi familiile de cuvinte ale cuvintelor *drum*, *brad*. Alcătuiţi propoziţii cu ele.
2. Formaţi familiile de cuvinte ale cuvintelor:
   a) piatră, om, grădină, alb, barbă.
   b) cald, învăţ, gheaţă, şir, loc.
3. Alcătuiţi cu cuvintele: păstor, a paşte, a păstori, păstoraş, păscut, la diferite forme, o scurtă povestire.
4. Grupaţi cuvintele de mai jos pe familii de cuvinte:
   stropitoare, fum, barcă, strîmt, înfumurat, cuprind, strop, grăsime, bărcuţă, aprind, îngrăşat, strîmtoare, îmbarcare, îngrăşăminte, strîmtorat, deprind, fumuleţ, grăsuţ, stropesc, prind, fumător, barcagiu, gras, desprind.
5. Folosind cuvintele următoare, construiţi propoziţii:
   duios, duioşie, înduişător, a înduioşa.
6. Faceţi o scurtă povestire în care să folosiţi cuvinte din familia cuvîntului *copil*. Subliniaţi-le.
7. Grupaţi următoarele cuvinte pe familii:
   piatră, plug, frică, pietriş, fricos, plugar, pietrar, plugărie, neînfricat, pietrărie, pluguşor, pietros, înfricoşat, plugărime, pietricică, plugărit.
8. Alcătuiţi un text scurt cu propoziţii în care să folosiţi cuvinte din familia cuvîntului *român*.
9. Citiţi textul şi subliniaţi cuvintele care fac parte din aceeaşi familie de cuvinte:
   La şcoală au venit mulţi şcolari şi şcolăriţe. Te impresionează atîta şcolărime. Toţi sînt îmbrăcaţi frumos, şcolăreşte. La festivitate sosesc şcolari şi de la şcolile vecine. După ani de zile ne vom aduce aminte cu plăcere de copiii cu care am şcolărit.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul V

Exerciții cu abrevieri

1. Scrieți cuvintele indicate de abrevierile următoare:
   subst., f., art., pl., sg., m., nehot., ort., vb., n., pron.
2. Formați propoziții cu următoarele cuvinte prescurtate și spuneți denumirea completă:
   C.A.P., A.C.R., A.D.A.S., B.T.T., O.C.L.
3. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți denumirile complete ale cuvintelor abreviate date: R.S.R., P.C.R., U.T.C., M.A.N., U.G.S.R.
4. Scrieți propoziții în care să folosiți substantive ce denumesc puncte cardinale și prescurtați-le.
5. Abreviați numele unităților de măsură cunoscute.
6. Care sînt numele instituțiilor și organizațiilor indicate prin abreviere:
   1. Elevii depun banii la C.E.C.
   2. În vacanță ei vor merge într-o excursie prin O.N.T.
   3. Întreg publicul este deservit cu promptitudine de P.T.T.R.
   4. TAROM asigură transportul rapid al pasagerilor.
   5. Indicați cinci nume de instituții și forma abreviată corectă a numelui lor.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VI

Sunete, silabe, vocale și consoane duble

1. Subliniați cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea*, *oa*, *ea*:

„Dup-atîta frig și ceață
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheață
Nasul și picioarele“

(G. Topîrceanu — *Primăvara*)

2. Construiți propoziții cu ajutorul cuvintelor subliniate la exercițiul 1.
3. Arătați care sînt consoanele și vocalele din cuvintele subliniate:

„Boierii s-au *bucurat*, au mai chibzuit ce-au chibzuit și s-au *împrăștiat* apoi pe la casele lor, ca să se *pregătească* pentru alegerea *Vidrei*.“

(V. Colin — *Basme*)

4. Despărțiți în silabe cuvintele din versurile următoare:

„Cerul și-a schimbat veșmîntul
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vîntul
Ca un foșnet lung de apă.“

(G. Topîrceanu — *Balada munților*)

5. Arătați din cîte silabe este alcătuit fiecare cuvînt:

„Și acum, la treabă toți!
Tu, săgeți să strîngi! Cît poți!
Tu, tai brusturi. Tu, s-aduni
Pentru suliți ghimpi de pruni!“

(Violeta Zamfirescu — *Robinsonii*)

Scanned with OKEN Scanner

6. Citiţi textul, despărţiţi în silabe şi arătaţi vocalele şi consoanele:

„Cînd eşti pionier
Cinsteşte-ţi, păstrează-ţi cuvîntul
Să fie ca seva ce umple
De roade pămîntul.“

(Violeta Zamfirescu — *Cînd eşti pionier*)

7. Citiţi textul, precizaţi numărul sunetelor, literelor şi despărţiţi în silabe:

„Cu părul nins, cu ochii mici
Şi calzi de duioşie,
Aieve parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie.“

(Şt. O. Iosif — *Bunica*)

8. Alegeţi zece cuvinte din textele următoare, cărora să le faceţi analiză fonetică completă (sunet, literă, silabă):

a) „Iarba care creştea acolo era albastră nu verde ca cea de pe pămînt, şi se înălţa pînă peste genunchi.“

(V. Colin — *Basme*)

b) „Înfloriseră trandafirii sălbatici şi sulfina. Era vremea cînd cîntă toate păsările cîmpului...“

(Eusebiu Camilar — *Stejarul din Borzeşti*)

9. Citiţi textul, stabiliţi vocalele şi consoanele, despărţiţi în silabe:

„Dar a doua zi dimineaţa foamea i-a impus rău de tot. Fără să ţină socoteală de lene, cu toţi s-au unit şi au răcnit odată:

— Mîn-ca-re!“

(V. Colin — *Basme*)

10. Din formele paralele date tăiaţi-le pe cele care nu sînt corecte:

fiinţa — finţă
ştinţa — ştiinţă
fiindcă — findcă

Scanned with OKEN Scanner

11. Cu cuvintele rămase alcătuiți propoziții și subliniați vocala dublă din cuvinte.
12. Dați exemple de 3 cuvinte care conțin vocale duble.
13. Subliniați cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea*, *oa*, *ie*, *ua*:

a) „Torcea, torcea, fus după fus,
Din zori și pînă-n seară;
Cu furca-n brîu, cu gîndul dus,
Era frumoasă de nespus
În portu-i de la țară...“

(Șt. O. Iosif — *Bunica*)

b) „În sihla măruntă de la margine, lumina se cernea în ploaie deasă și caldă de raze.“

(M. Sadoveanu — *În Pădurea Petrișorului*)

c) „Iar prin crînguri s-aud semne:
Ghionoaia taie lemne,
Gaița într-o gîrneață
Se proclamă cîntăreață,
Iar din mreaja somnului
Ies gîndacii domnului
Ro-șii!“

(D. Zamfirescu — *Barza*)

d) „Ce duh ai și ce putere
Să-mpletești ceară cu miere,
De la floarea din grădină,
Ostenită de albină?
.....
Ca din lînă, ca din ace,
Țesi rețeaua de ghioace,
De celule-n care pui
Miere dulce și un pui.“

(T. Arghezi — *Fetica*)

Scanned with OKEN Scanner

14. Dintre cele două forme date subliniaţi forma corectă. Construiţi propoziţii cu cuvintele subliniate pe care le scrieţi în caiet:

alee	aleie
ideie	idee
licee	liceie

15. Cum se scrie corect: *poet*, *poezie*, *poem* sau *poiet*, *poiezie*, *poiem*?
16. Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte care se scriu cu vocală dublă. Citiţi cuvintele corect:
zoologie, cooperativă, alcool, cooperaţie.
17. Citiţi cuvintele: accent, accentuez, accelerat, accelerezi, acceleraţie, accept, accident, accesoriu, acces.
18. Construiţi propoziţii cu cuvintele de la exerciţiul 17.
19. Citiţi cuvintele: februarie, septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie. Subliniaţi consoana scrisă înaintea consoanei *r*.
20. Construiţi propoziţii cu cuvintele date la exerciţiul 19.
21. Găsiţi şi voi cîte trei cuvinte care se scriu cu vocală dublă şi cu consoană dublă. Alcătuiţi cu ele propoziţii.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VII

Scheme pentru analize gramaticale

A. Texte analizate

1. Curtea palatului era pustie.

(Vladimir Colin — *Basme*)

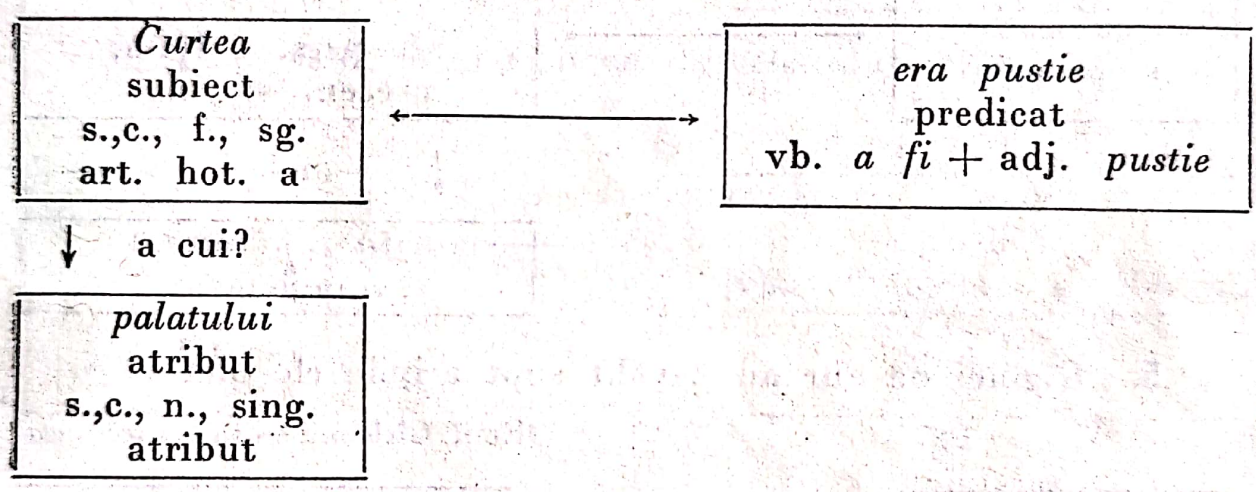

2. Pereții stîncoși sînt înalți și repezi.

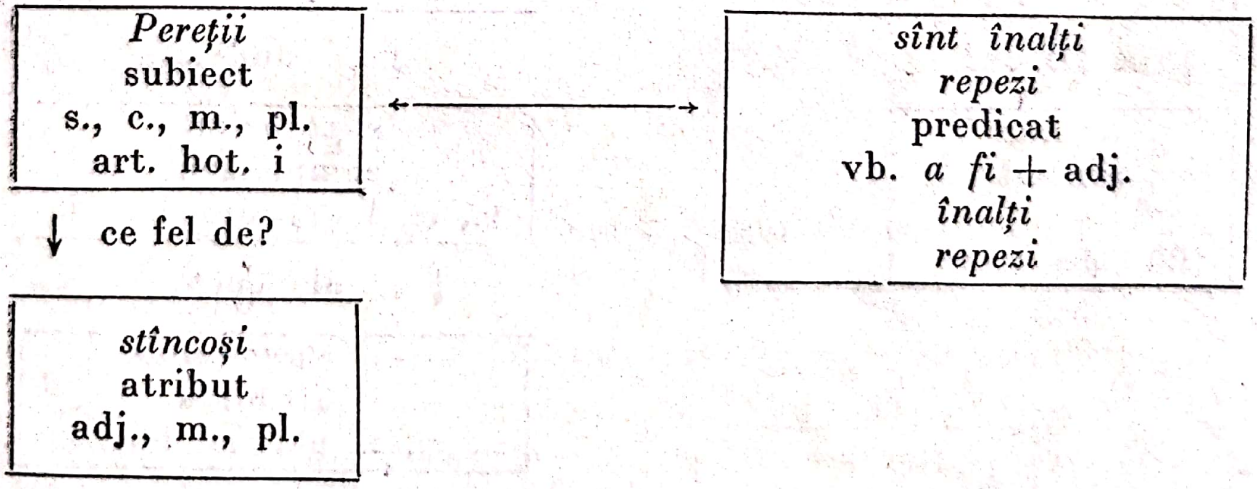

Scanned with OKEN Scanner

3. Lizuca îi ascultă atentă.

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

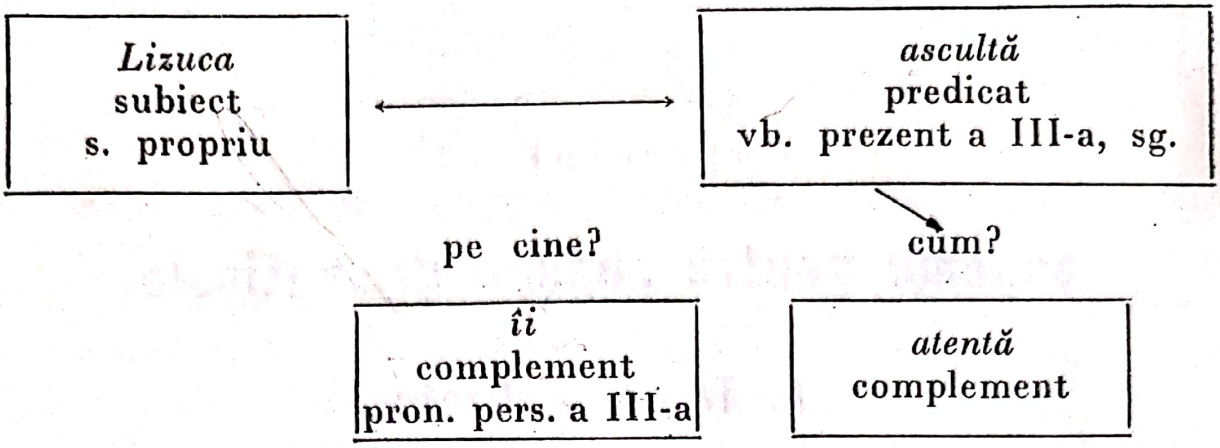

4. Ceahlăul se zărește în depărtare.

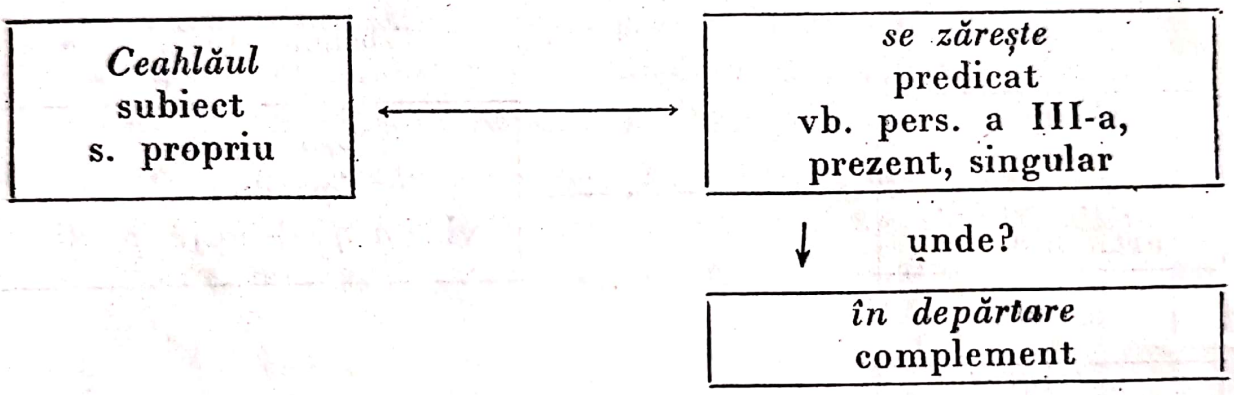

5. „Gîgîlîci de aur au năvălit supt aripile cloștilor..."

(Emil Gîrleanu — *În curtea mea*)

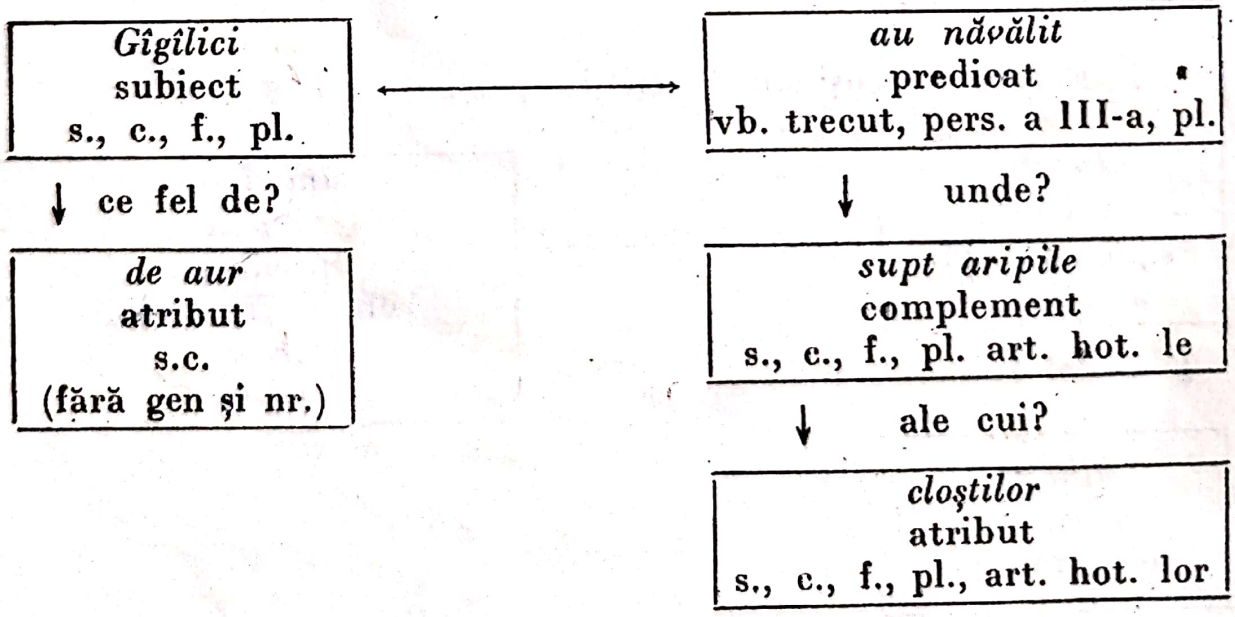

Scanned with OKEN Scanner

6. „Liniștea se întinse ca limpezimea unei ape."

(M. Sadoveanu)

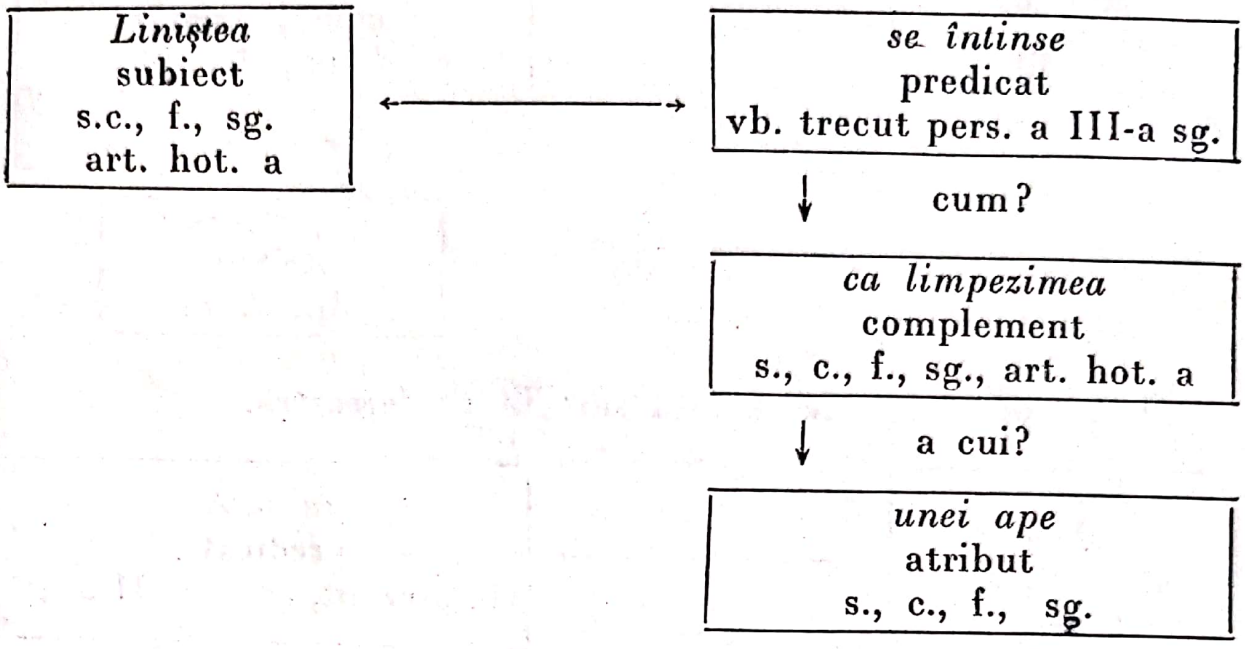

7. „După sălcii urmau pîlcuri de salcîmi înfloriți.

(M. Sadoveanu)

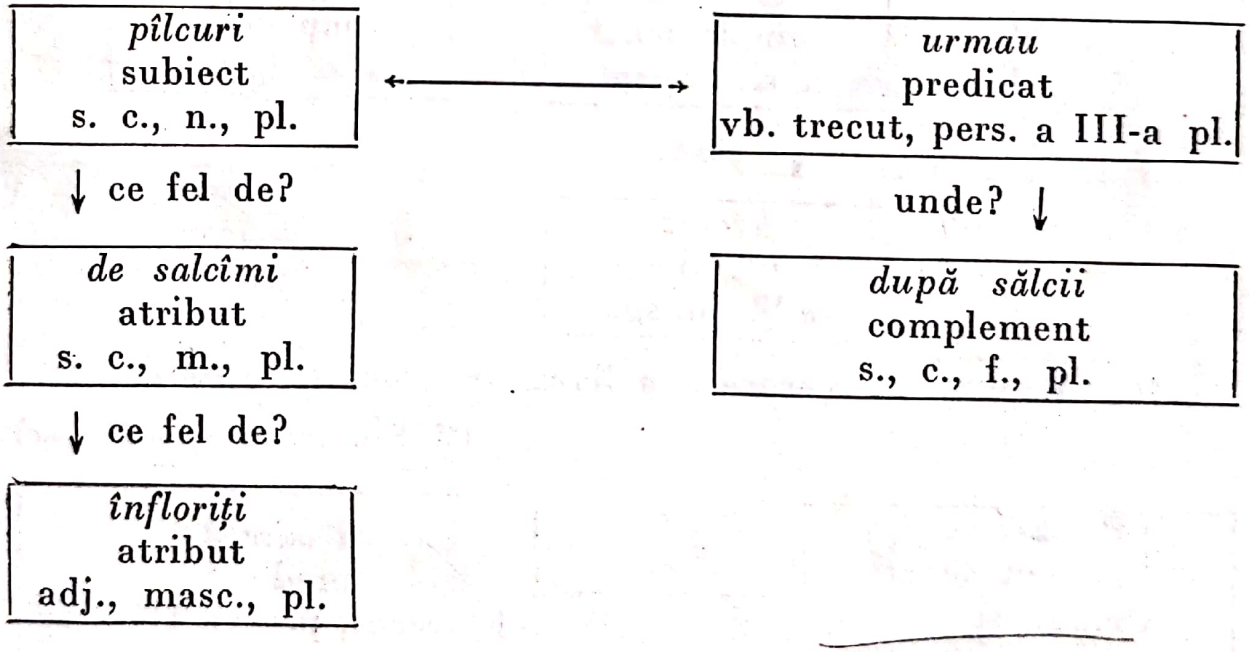

8. Plopul mlădios își tremură frunzele foșnitoare.

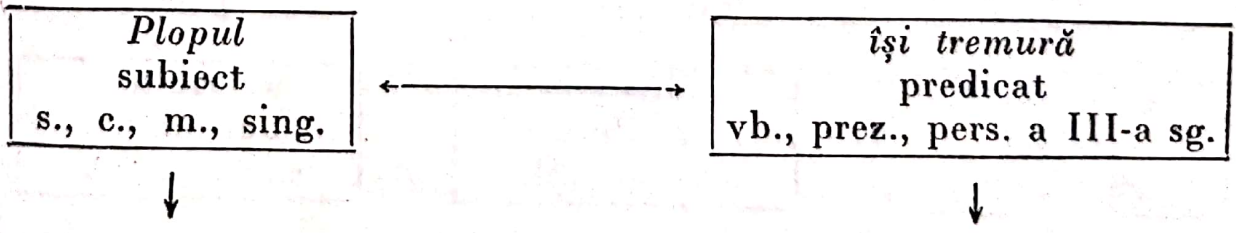

Scanned with OKEN Scanner

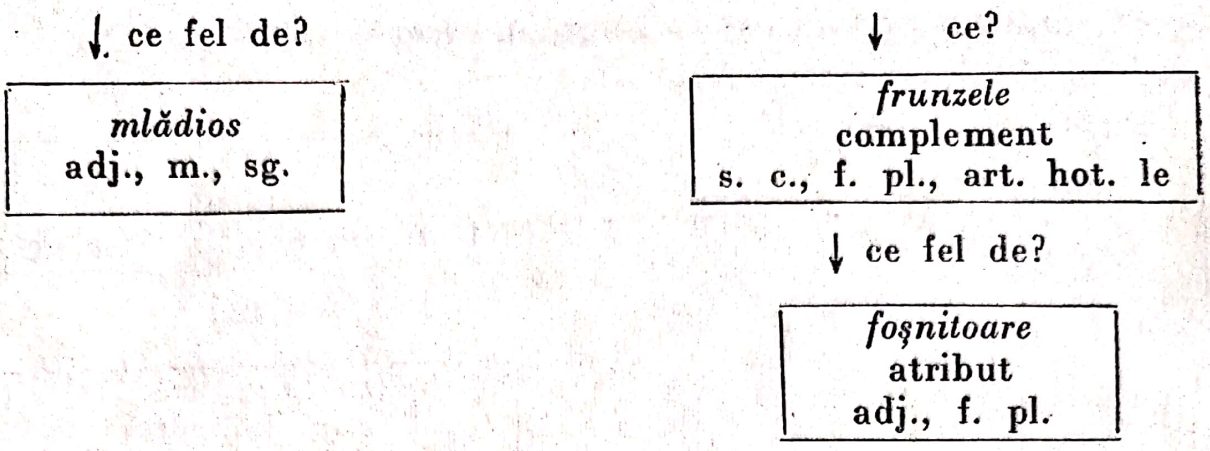

9. La omul harnic se uită sărăcia pe fereastră.

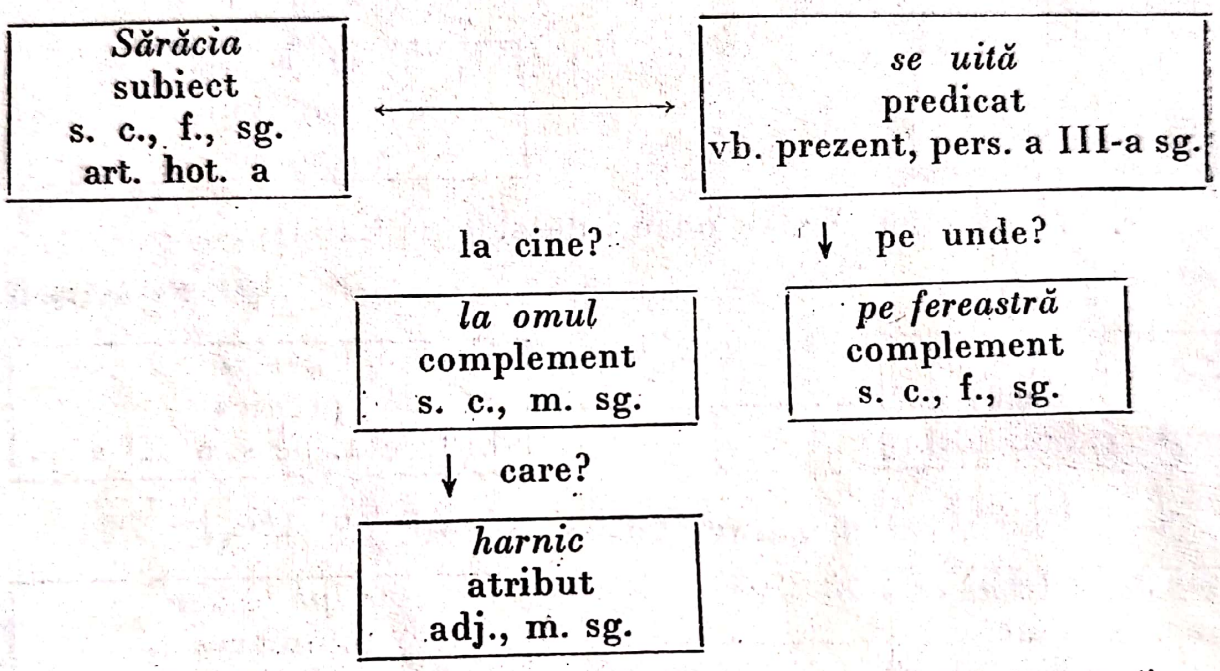

10. „Bogăţia de verdeaţă a livezilor a cucerit zidurile."

(M. Sadoveanu — *Casa veche*)

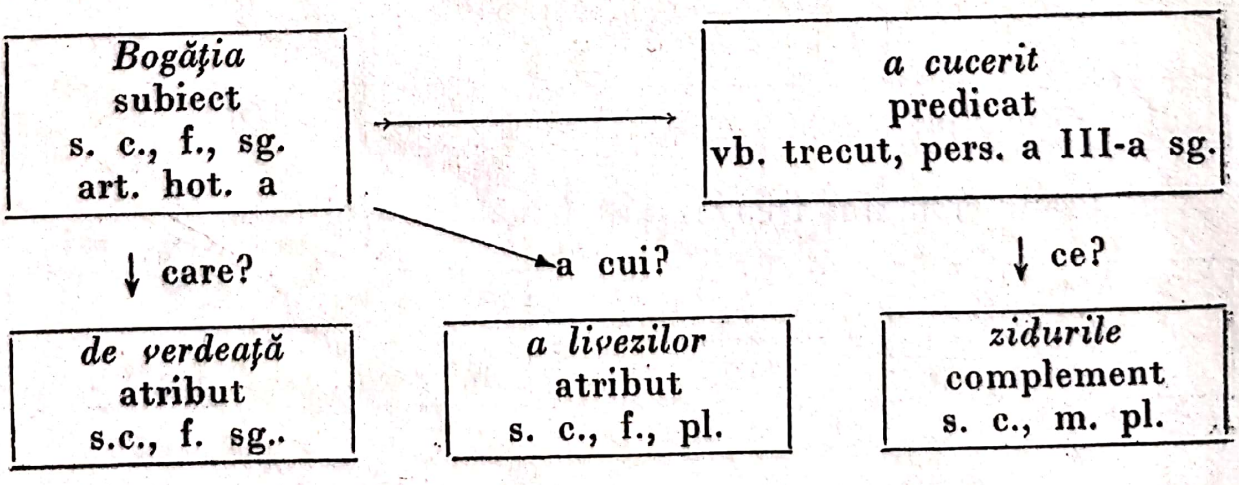

11. Copiii culeg din pădure flori și ghindă.

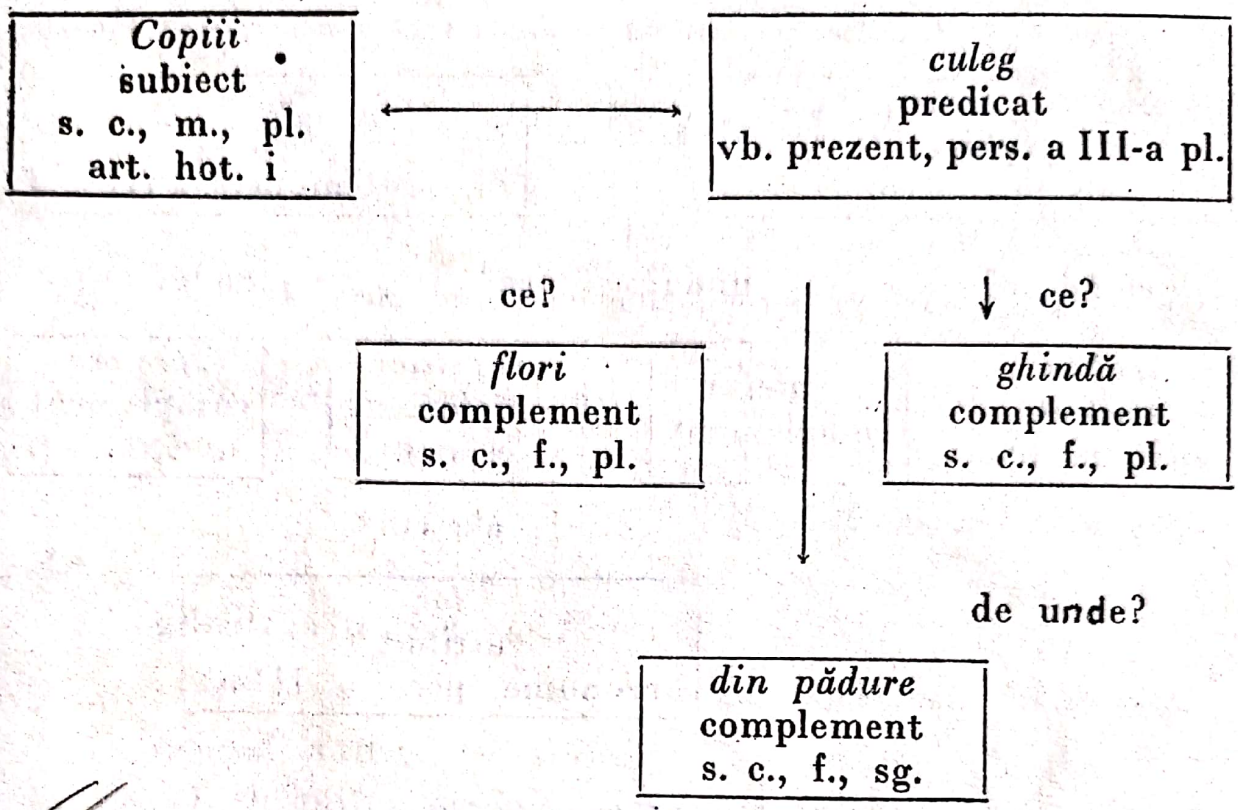

12. Căprioara avea o codiță mică, albă și pufoasă.

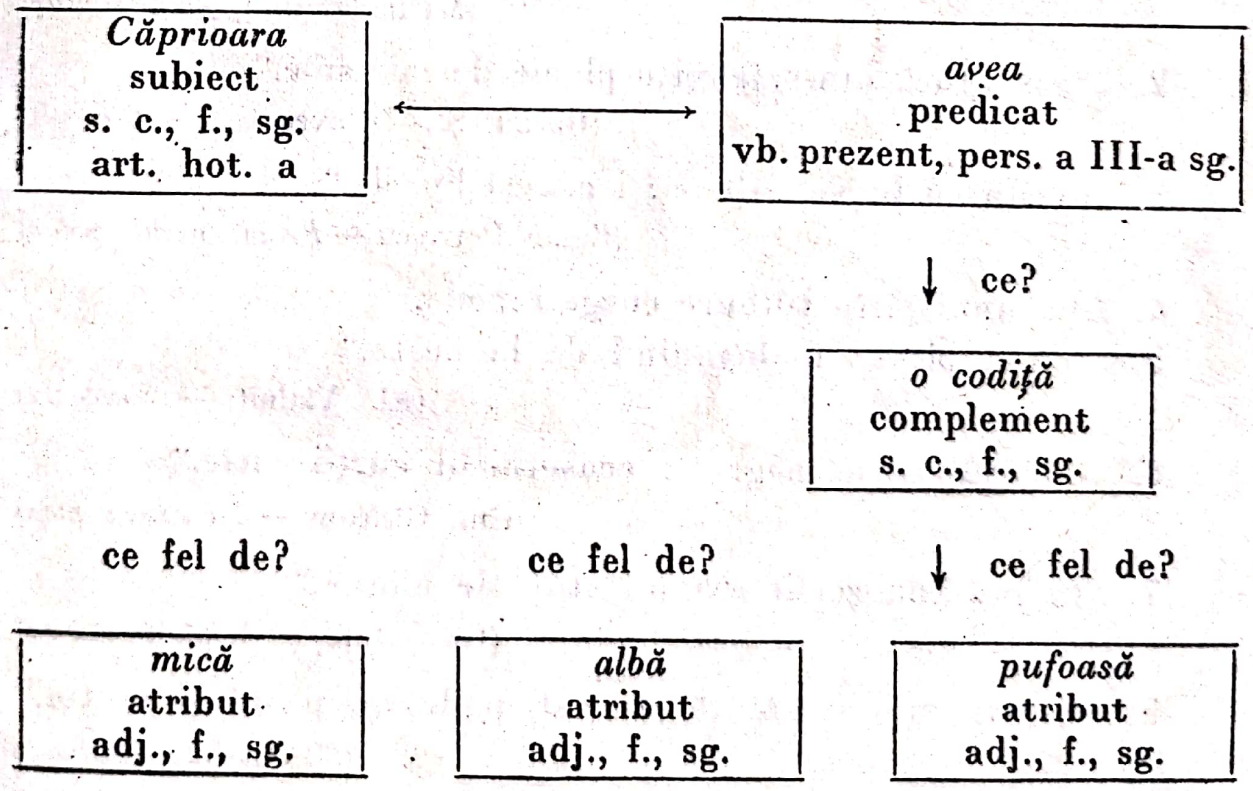

Scanned with OKEN Scanner

13. „Aici stejarii, brazii și fagii trufași înalță capetele lor spre cer...“

(N. Bălcescu — *Istoria românilor supt Mihaĭ-Voievod Viteazul*)

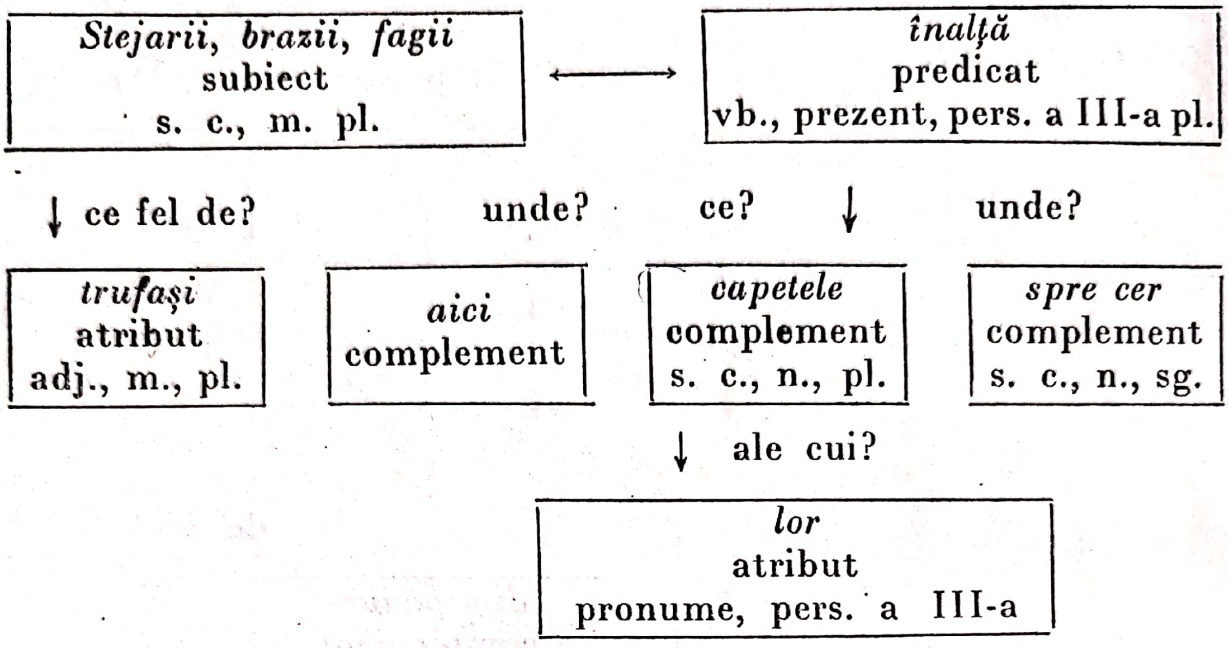

B. Texte neanalizate

1. „Săniuța repezită mergea ca fulgerul.“

(M. Sadoveanu — *La săniuș*)

2. „Se scutură din salcîmi o ploaie de miresme.“

(Barbu Șt. Delavrancea — *Bunicul*)

3. „Fetița cu bucle bălane își mușcă buzele.“

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

4. Apa unui pîrîu tulbure curge repede.

5. „Ion a plecat bodogănind de la curte.“

(Al. Vlahuță — *Socoteala*)

6. „Cucoșul acela negru e ceasornicul curții mele.“

(Em. Gîrleanu — *În curtea mea*)

7. „În grădina școlii era un stup de albine.“

(Gica Iuteș — *Miță Fărîmiță*)

8. „Ascult cum freamătă cîmpul, pădurea, pîrîul și vîntul.“

(G. Coșbuc — *Cîntec*)

Scanned with OKEN Scanner

9. „La noi sînt codrii verzi de brad
Şi cîmpuri de mătasă;“

(O. Goga — *Noi*)

10. „Ciocănitoarea se caţără cu ghearele de trunchiul unui mesteacăn.“

(Emil Gîrleanu — *Cioc! Cioc! Cioc!*)

11. Acolo, vîrfurile munţilor sînt acoperite cu zăpadă şi cu gheaţă.

12. „Peste fagi cu vîrfuri sure
A căzut amurgul rece.“

(G. Topîrceanu — *Acceleratul*)

13. „Acolo, în iarba înaltă, necosită, se ridică o colibă din îngrăditură de frunzari.“

(M. Sadoveanu — *Singurătăţi*)

14. „Vuietul surd şi nedesluşit al Tazlăului se schimbase în urlet clocotitor de ape vijelioase.“

(C. Hogaş — *În munţii Neamţului*)

15. „Copilul cel mărunţel îmi vorbea cu seriozitate şi cu durere, ca un om mare.“

(M. Sadoveanu — *Un om năcăjit*)

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VIII

Texte pentru probleme ortografice și de punctuație

A. Scrierea cu ii și iii

8.1. Substantivul

1. „În păduri troznesc stejarii!...“

(V. Alecsandri — *Miezul iernei*)

2. Dar copiii speriați au luat-o la fugă spre sat, strigînd: — Tătarii... Vin tătarii!

(După Eusebiu Camilar — *Stejarul din Borzești*)

3. „Pe cîmpul neted ies românii cu-a lor pluguri!“

(V. Alecsandri — *Plugurile*)

4. „Ieri am fost iar la podgorii
Să ajut culegătorii.“

(Violeta Zamfirescu — *La podgorii*)

5. „De la gîrlă-n pîlcuri dese
Zgomotoși copiii vin;“

(G. Coșbuc — *Noapte de vară*)

6. Căsuța se afla la marginea pădurii. Noaptea, în lumina lunii, totul era minunat. Jivinele dumbrăvii ajungeau uneori pînă la gardul căsuței. Oamenii însă dorm și nu știu nimic.

7. „...în zori vine vînt rece pe văgăuna pîrăului, îi înțeapă obrajii și îi ofilește ochișorii.“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

Scanned with OKEN Scanner

8. „Duduia Lizuca deschise ochii... Unul din prichindeii cărunți se ridică...
...așezînd în cupa florii cu licurici, porni repede cu făclioara aceea spre rîpa pîrăului. Luminița luci în negura văii...
Licuricii se stînseră."

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

9. Toamna pomii sînt plini de roade. Oamenii culeg fructe. Culesul viilor e în toi. Culegătorii sînt bucuroși de rezultatul muncii lor. Pe cîmp țăranii muncesc pentru recolta viitoare.

8.2. Adjectivul

1. „.....Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii."

(V. Alecsandri — *Miezul iernei*)

2. „I-e rușine de copii
Că din mugurii-aurii
I-au ieșit, în loc de flori...
Mițișori!"

(Otilia Cazimir — *Mițișorii*)

3. Harnicii pionieri au obținut rezultate frumoase.
4. Privim cu emoție zidurile vechii cetăți.
5. Argintii plopi se înșirau de-a lungul șoselei.
6. Noi eram singurii elevi care nu renunțasem.
7. Cenușiii nori prevesteau furtună.
8. Nori plumburii se adunaseră pe cer.

8.3. Verbul

1. „Și vreau bade, să mai știi
C-avem multe bucurii."

(Folclor)

2. „— ...Fii bun și ieși o lecuță la vedere."

(Vladimir Colin — *Bob-de-Grîu*)

Scanned with OKEN Scanner

3. „Pentru tine, primăvară,
Care-aduci belşug în ţară,
Care vii
Peste cîmpii,
Cu bănuţi de păpădii
Şi cu cîntec de copii!“

(Otilia Cazimir — *Pentru tine primăvară*)

4. „Nu ştii: flori sînt ori albine?“

(Otilia Cazimir — *Pentru tine primăvară*)

5. „Tîrziu, întorcîndu-mă îl găsii înseninat, căci mioara i se înviorase.“

(M. Sadoveanu — *Un om năcăjit*)

6. „Ia, acum mai vii de-acasă, fătul meu!“

(Ion Creangă — *Harap Alb*)

7. „Mă apropii prin întuneric... mă aplec pe sub crengile piersicilor.“

(Ionel Teodoreanu — *Uliţa copilăriei*)

8. Citii cartea cu emoţie şi plăcere.
9. Tu să fii mereu în primele rînduri ale detaşamentului.
10. De departe auzii un strigăt puternic.
11. Tu scrii foarte frumos.

B. Probleme de punctuaţie

8.4. Punctul (.)

La sfîrşit de comunicare:

1. „Iar cel mai mic era sărac.“

(I. Creangă — *Dănilă Prepeleac*)

2. Ei grăbiră pasul.
3. Astăzi vom scrie o compunere.

Scanned with OKEN Scanner

4. Afară plouă neîncetat și bate vîntul.
5. În jurul meu totul este nou și frumos.
6. Printre pomii din livadă înfloriți proaspăt, zarzărul, alb ca neaua avea o frumusețe aparte, deosebită.

8.5. Semnul întrebării (?)

După cuvinte, grupuri de cuvinte, propoziții sau fraze cu caracter interogativ:

1. De ce calci țară străină, han nelegiuit? De ce distrugi totul? De ce omori oameni nevinovați?

(După Eusebiu Camilar — *Stejarul din Borzești*)

2. „Te mai doare nasul, puișorule? întreabă mam'mare?“

(I.L. Caragiale — *Dl. Goe*)

3. „Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt
Cu crengile la pămînt?“

(M. Eminescu — *Ce te legeni...*)

4. „— Și asta-i veste rea, moșnege?
.....
— Dar ce vrei moșule?“

(Ion Creangă — *Povestea porcului*)

5. „— Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta? Noi să lucrăm și ea să doarmă?...“
. . . . . .
— „La ceafă?... Vede toate?...“

(Ion Creangă — *Soacra cu trei nurori*)

6. Cine-i acolo?
7. „— Da de unde știți voi povestea asta, măi băieți?“

(Povești nemuritoare — *Mugurel și Zîna Zorilor*)

8. „— Cine te-a învățat ca să mă întrebi tu pe mine așa?“

(I. Slavici — *Zîna Zînelor*)

Scanned with OKEN Scanner

9. „— Nu ţi-e cald, moş Gheorghe cu căciula aia groasă?...“

(Alex. Mitru — *Poveşti cu tîlc*)

10. „Cine dintre locuitori are să ne facă vreo plîngere?“

(Al. Mitru — *Domnul din Vladimiri*)

8.6. Semnul exclamării (!)

După cuvinte sau propoziţii care exprimă o exclamaţie:

1. „— Să-ţi fie de bine, nănaşule!“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

2. „— Pe tine nu vreau! zice Goe cu umor.“

(I.L. Caragiale — *Dl. Goe*)

3. „— Staţi! Staţi să-i punem ochii de cărbune! strigă un tovarăş de joacă.“

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

4. „— Ursul, răcnea groful, mă striveşte ursul! Săriţi!“

(Vladimir Colin — *Basme*)

5. „— Valeu, cumătră, talpele mele! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima-n mine!“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

6. „— Haide! Vino! E vînatul tău. Dreptul tău. Te poftesc la masa ta!“...

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

7. Ce frumos e parcul înflorit!
8. Ei, ce-aş mai merge şi eu dacă aş putea!
9. „Mărgăritarul cel mai strălucitor este hărnicia!“

(Al. Mitru — *Cine este cel mai puternic de pe pămînt*)

8.7. Virgula (,)

a) *Desparte cuvinte care arată o strigare de restul propoziţiei:*

1. „— Stăpîne, aşterne un ţol aici în mijlocul ogrăzii.“

(Ion Creangă — *Punguţa cu doi bani*)

Scanned with OKEN Scanner

2. „— Cumătră, mă pîrlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa.“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

3. „Patrocle, vorbi Lizuca, înălțînd arătătorul mîinii stîngi, eu nu mai stau aici.“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

4. „— Da ce-i aceasta, moșule, zise unul din ei.“

(Ion Creangă — *Povestea porcului*)

5. „— Iartă-mă grofule, scînci vrăjitoarea.“

(Vladimir Colin — *Basme*)

6. „— Uite, coniță, Ionel nu s-astîmpără!“

(I.L. Caragiale — *Vizită*)

7. „— Hei, voi, cei de pe corabie! Nu pricep nimic...“

(Vladimir Colin — *Basme*)

8. „— Ce te-a adus la mine, Vaniușa?“

(Vladimir Colin — *Basme*)

9. „— Ce s-a întîmplat cu tine, prietene Fram?...“

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

10. „— Domnilor, ne zise el, vă mărturisesc cu rușine că, pîn-a nu veni în țările Dumneavoastră, nici nu presupuneam că se află în Europa o Moldavie și o Valahie.“

(V. Alecsandri — *Balta Albă*)

b) *Desparte părți de propoziție de același fel:*

1. „Mesteceni, plopi și ulmi se ridicau la deal pe costișă...“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

2. „Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gîndăcel, un flutur, un clopoțel în floare,
După o iarnă lungă și-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!“

(V. Alecsandri — *Sfîrșitul iernei*)

3. „Dascălul nostru era un holtei frumos, zdravăn și voinic și-l chema Vasile a Vasilicăi.“

(I. Creangă — *Amintiri din copilărie*)

Scanned with OKEN Scanner

4. „Grîu, popușoi, secară, mei și orz,
Nici o sămînță n-are să se piardă."

(Tudor Arghezi — *Belșug*)

5. „Aici stejarii, brazii și fagii trufași înalță capul lor spre cer."

(N. Bălcescu — *Istoria românilor supt Mihai-Voievod Viteazul*)

6. „Arcul și săgețile, ghioaga și praștia stau aruncate la pămînt, rugina și putregaiul se lipise de ele și le rodea puterea."

(Al. Odobescu — *Pseudocynegeticos*)

7. „Soarele cînd iese-n zori
Caligrafiază-ncet
Fructe, iarbă, gușteri, flori.
— Pune-i zece pe caiet."

(Violeta Zamfirescu — *Nota bună*)

8. Un buchet de flori frumoase, gingașe, viu colorate, se odihnea în mînuța fetiței.
9. Cît vedeai cu ochii erau numai stînci golașe, cenușii, ascuțite.
10. „Mîna îi alinta blana albă, catifelată și umedă de vîntul sărat al mării."

(Cezar Petrescu — *Fram, ursul polar*)

8.8. Două puncte (:)

a) *Înaintea reproducerii cuvintelor unei persoane:*

1. „Moșneagul atunci zise îngăimat:
— D-apoi ai să-l poți face, dragul tatei?"

(Ion Creangă — *Povestea porcului*)

2. „Iar în vuietul acela s-a auzit un glas năprasnic:
— Cine îndrăznește să tulbure veacurile pe care le port în spinare?"

(V. Colin — *Basme*)

3. „Suie mîndru și grăbit,
Să vestească-n lumea mare:
— Preacinstită adunare,
Primăvara a sosit!"

(Otilia Cazimir — *De pe-o Bună-dimineața*)

Scanned with OKEN Scanner

4. „Și cum ajunge și începe:

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți,
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țîțe,
Drob de sare
În spinare."

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

5. „Cucoșul supărat de asta, nu se lasă, și se ia după trăsură, spuind neîncetat:

Cucurigu! boieri mari
Dați punguța cu doi bani."

(Ion Creangă — *Punguța cu doi bani*)

6. „Iar copilașii veseli, cu pieptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: Bine-ai sosit!"

(V. Alecsandri — *Oaspeții primăverii*)

7. „Deodată, călugărul cel slab care tocmai aduna niște iarbă începu să strige:
— Fraților, minune! Am găsit un ou."

(Povești nemuritoare — *Povestea celor trei călugări isteți*)

8. „Seara cînd ei credeau că ea doarme, îl auzi pe tatăl său:
— Mîine să rămîi tu acasă."

(I. Agîrbiceanu — *Nepoata lui moș Mitruț*)

9. „Alergă într-un suflet la rege, tatăl ei, și-i spuse:
— Tată, dă poruncă să mi se facă o coroniță din picăturile de rouă!"

(*Coronița de rouă*)

b) *Înaintea unei enumerări sau a unei explicații:*

1. „Dar toată suflarea și făptura de prinprejur îi țineau hangul: vîntul gemea ca un nebun, copacii din pădure se văicăreau, pietrele țipau, vreascurile țiuiau și chiar lemnele de pe foc pocneau de ger."

(Ion Creangă — *Povestea lui Harap Alb*)

Scanned with OKEN Scanner

2. „— Ia am treabă la împăratul: feciorul meu se prinde că i-a face podul.“

(Ion Creangă — *Povestea porcului*)

3. „Dar vorba veche: părețiii au urechi și fereștile ochi.“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

4. „...poate vrun buhaiu înfuriat i-a veni de hac: l-a lua în coarne și-om scăpa de supărare.“

(Ion Creangă — *Punguța cu doi bani*)

5. „— Am să-l dau în haznaua cu bani: poate va înghiți la galbeni, i-a sta vreunul în gît, s-a îneca și-om scăpa de dînsul.“

(Ion Creangă — *Punguța cu doi bani*)

6. Cît privești cu ochii numai belșug: grîu, orz, ovăz, secară.

7. „Cu totul alta e Costan: mic la statură, îndesat la făptură, cu brațul de bărbat, cu pumnul îndesat.“

(Ioan Slavici — *Zîna zorilor*)

8.9. Liniuța de unire (-)

a) *Între două sau mai multe cuvinte care se rostesc împreună:*

1. „Lăsa-m-oi de răzășie
Ca s-apuc în haiducie.“

(Folclor)

2. „— Da, dă-mi-l, dă-mi-l! că-ți dau și eu o sămînță bună.“

(Ion Creangă — *Dănilă Prepeleac*)

3. „Paloșu-i atîrnă-n cui,
Aninat de-o cracă...“

(Șt. O. Iosif — *Gruia*)

4. „Să-l trezesc, să nu-l trezesc?“

(V. Colin — *Basme*)

5. „— Om bun, fie-ți milă și dă-mi un pahar cu apă!“

(V. Colin — *Basme*)

6. „— Unde-i, să-l pun pe-o măsea?“

(V. Colin — *Basme*)

Scanned with OKEN Scanner

b) Ia; i-a
La; l-a
Sa; s-a
Sau; s-au

1. „— Rîzi tu, rîzi, Bob-de Grîu, i-a răspuns namila, dar ia cearcă să mă ţii oleacă.“

(V. Colin — *Bob-de-Grîu*)

2. Ea i-a dat povaţă să meargă să-l ia pe colegul lui şi să pornească împreună.
3. „A trecut Bob-de-Grîu prin apă şi a ieşit la mal, iar vîrcolacii, cînd l-au văzut cu piatra de moară la gît, au încremenit.“

(V. Colin — *Bob-de-Grîu*)

4. Ileana şi-a dus frăţiorul la şcoală, l-a povăţuit şi privindu-l cu duioşie a pornit spre casă.
5. La şcoală şi acasă pionierul trebuie să fie exemplu.
6. La mare, Ionel l-a întîlnit pe Sorin, un vechi prieten al său. A doua zi s-au dus împreună la plajă.
7. L-a dus, l-a întors, dar n-a putut să-l rătăcească.
8. „Dacă s-a văzut închis între patru pereţi, s-a speriat ea straşnic şi a început să zboare de colo-colo.“

(Vladimir Colin — *Bob-de-Grîu*)

9. „S-a apucat apoi de barba moşneagului, şi hai-hai, s-a căţărat şi s-a urcat pînă i-a ajuns la bărbie.“

(Vladimir Colin — *Bob-de-Grîu*)

10. Drumeţia s-a amînat. Toţi sînt trişti. S-au dus zîmbetele şi veselia. La şcoală sau acasă numai priviri mohorîte.

Sanda, admiratoare a naturii, a convins-o pe sora sa, Maria, că trebuie să aibă răbdare.

— Ia o carte despre Ceahlău şi citeşte! Ne va folosi în excursie.

Maria i-a ascultat sfatul căci l-a găsit folositor.

11. Pionierii fruntaşi merg pe stadion sau la alte acţiuni plăcute şi instructive. Ionel este şi el pionier. Cravata sa strălu-

ceşte mereu pe umeri. Astăzi s-a dus împreună cu prietenul său Sorin la cercul de înot.

12. Copiii s-au hotărît să plece într-o excursie. Nu ştiau ce să facă: să ia maşina sau trenul?
13. Sau pleci acasă sau rămîi.
14. S-au dus zilele frumoase de primăvară, s-au schimbat toate în natură şi noi, copiii, aşteptăm cu nerăbdare vacanţa.
15. Toţi intră sau ies din odaie, îşi fac de lucru sau pun întrebări ca să nu-şi arate supărarea.
16. „Cînd s-au deschis şi cînd s-au frînt,
Nici nu mai ştiu;
Ori prea curînd, ori prea tîrziu..."

(Otilia Cazimir — *Poezii*)

8.10. Linia de dialog (—)

Indică începutul vorbirii fiecărei persoane care ia parte la convorbire.

1. „În mijlocul cîmpului văzu un bordei. Se apropie, şi un băieţaş ieşi tocmai atunci din bordei:
— Cine eşti? întrebă Agim.
— Eu! Vîntul!...
— Tu? se miră Agim. Atît de tînăr?
— De mii şi mii de ani sînt tînăr, răspunse vîntul, şi tînăr am să rămîn pînă la sfîrşitul lumii..."

(Vladimir Colin — *Basme*)

2. „— Dar o să mă ajute să cînt? întrebă Vaniuşa.
— Numai el poate să te ajute, spuse ţestoasa.
— Atunci sînt gata! Rămîi cu bine, stăpînă!
— Du-te cu bine, Vaniuşa!"

(Vladimir Colin — *Basme*)

3. „Bătrînul cuprinse într-o mînă pe fată şi în cealaltă pe băiat.
— O! voinicii moşului, şopti el şi zîmbi pe sub mustăţi.
— Tată moşule, dar cocorii unde se duc, cînd se duc?

Scanned with OKEN Scanner

— În țara cocorilor.
— În țara cocorilor?
— Da!“

(B. Șt. Delavrancea — *Bunicul*)

4. „— Auzit-ați ce-am spus eu?
— Da, mămucă, ziseră iezii.
— Pot să am nădejde în voi?“

(Ion Creangă — *Capra cu trei iezi*)

5. „— Tot mai stai în cuib ostatec?
Nu-ți miroase-a fîn văratec?
— Aripa mi se-nfioară.
— Puiule, încearcă, zboară!“

(Violeta Zamfirescu — *Puiul și soarele*)

8.11. Punctul și virgula (;)

O pauză mai mare decît cea redată prin virgulă și mai mică decît cea redată prin punct:

1. „În zadar oamenii ce prezidă osînda vrură a împlini porunca domnească; nimeni nu se mai găsi care să vrea a lua locul gîdei.“

(N. Bălcescu — *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

2. „— Bine ați venit sănătoși; dar ce îmbli, împărate, să afli?“

(P. Ispirescu — *Tinerețe fără bătrînețe și viață fără moarte*)

3. „A fost odată un împărat, un împărat mare și puternic; împărăția lui era atît de mare, încît nici nu se știa unde se începe și unde se sfîrșește.“

(Ioan Slavici — *Zîna Zorilor*)

4. „Acolo stăteau bunica și mama și se sfătuiau; bunicul, plecat pe scăunaș, lucra la strung; eu mă tăvăleam pe pajiștea ogrăzii...“

(M. Sadoveanu — *Printre gene*)

Scanned with OKEN Scanner

5. „— Domnule! strigă impegatul; înțelege odată că nouă nu ne plătește statul aici ca să stăm de vorbă; avem treabă; n-avem vreme de conversație...“

(I.L. Caragiale — *Petiționar*)

„— Copila doarme, zise bătrînelul; ce facem noi acuma? Aici n-o putem lăsa...“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

6. „Undele lui clocotă, sfărîmate de bolovani, ș-azvîrlind în cer clăbuci albi, bulgări de zăpadă; curcubee subțiri tremură în pulberea străvezie a stropilor bătuți de soare.“

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

7. „Nu din orice lemn se face bucium; nu în oricare pămînt răsare trandafirul...“

(Al. Mitru — *Coconul învățat*)

8. „Tu îmi spui de haine frumoase; eu ți-oi spune de casă, de sapă, de săcere, de coasă și de plug; tu îmi spui mai mult de frumos; eu ți-oi spune de cele neapărat trebuincioase.“

(Ion Creangă — *Acul și. barosul*)

8.12. Semnele citării („...“)

Semne grafice care se folosesc cînd reproducem întocmai un text spus sau scris de cineva:

1. „Dar n-a apucat să facă doi pași și iar au început zurgălăii: «Augustine, ce-ai făcut? Ai pierdut tot ce-ai avut!».“

(Andersen — *Porcarul*)

2. „Atenție! Atenție! Transmitem de pe «Stadionul tineretului» desfășurarea celei de-a doua reprize a meciului de fotbal dintre echipele «Locomotiva» și «Progresul»...“

(Virgil Chiriac — *Cinci căpitani și „racheta“*)

3. „Cînd să iasă împăratul, la prag, numai iată că-l ține cineva de picior, s-aude un glas: «aici-s, tată!».“

Scanned with OKEN Scanner

„Fiul împăratului citeşte scrisoarea şi răspunde: «Dragi părinţi! Vă rog să puneţi ce v-a mai rămas».“

(Poveşti nemuritoare — *Mugurel şi Zîna zorilor*)

4. „Fata spuse mîhnită şi îngîndurată: «Mai am o pîine şi un ulcior de apă».“

(Petru Rezul — *Cei trei pitici voinici*)

5. „O cheamă Haruko-san, adică «onorabilă domnişoară Primăvară».“

(Folclor japonez)

6. „Nu cuteză nici unul; «lasă, c-oi cuteza eu» zise la urmă Petru.“

(Ioan Slavici — *Zîna Zorilor*)

7. „Mărite împărate, iată ghicitoarea mea:

«Grăieşte, dar gură nu are,
Merge dar fără picioare».“

(Povestea *Ghicitorile împăratului*)

8. „Mai aşa surioară!... Dar în gîndul meu: «Cînd ați şti voi cîte-a pătimit, sireaca din pricina mea şi eu din pricina ei, i-ați plînge de milă».“

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

9. „Pe suprafaţa netedă de hîrtie scrise cu litere mari oraşul de destinaţie, apoi cu litere mai mici: «Frizeria Higiena — pentru Cireşari».“

(Constantin Chiriţă — *Cireşarii*)

10. „...din vîrful cărora ne plăcea a ne da de-a rostogol; neobosiți la «puia-gaia», la «poarca», la «ţîrca».“

(V. Alecsandri — *Porojan*)

11. „Avram Iancu a spus: «...e ceva mai de preţ decît vîrsta: e neamul nostru cel fără vîrstă, ca soarele, ca apa, ca muntele!».“

Scanned with OKEN Scanner

8.13. Parantezele rotunde ( )

Un adaos în interiorul unei propoziţii sau fraze. O explicaţie, o precizare, un amănunt:

1. „Cred că din pricina asta li se spune urşi albi (dar firește, dacă vreunul dintre voi a aflat că li se spune albi din alte pricini, îl rog să-mi dea de ştire)."

(V. Colin — *Povestea ursului cafeniu*)

2. „Dă-mi mie voie să fac război cu iepurii, să-i nimicesc... Şi... (i-a şoptit la ureche) jumătate din carne ţi-o dărui ţie!"

(Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*)

3. „Să vedem, se veseli Kivi. Cred că-mi amintesc perfect vorbele: Ai Barbă, Cinstite Dascăle. Eşti Foarte Chibaci. Hi! Iapă Jărchinoasă. (Vorba asta mai cu seamă mă amuza)."

(M. Sadoveanu — *Nopţile de sînziene*)

4. „— Bine, boierule! glăsuieşte feciorul cu blîndeţe. Mă învoiesc... (Însă pisica blîndă zgîrie rău!...)"

(Al. Mitru — *Pe din două*)

5. „Ş-a adus aminte şi de mine: mi-a lăsat o salutare în stilul lui Nasredin:
— Mă duc: florile înfloresc şi fără Mehmet. Güle-güle-beiule!! (Acest «güle-güle» — «adio» otoman — înseamnă literal «zîmbind, zîmbind»...)"

(M. Sadoveanu — *Ostrovul lupilor*)

8.14. Punctele de suspensie (.....)

O pauză mare în cursul vorbirii cauzate de o întrerupere a şirului cuvintelor:

1. „— Măi... da bun eşti de gură!"

(Ion Creangă — *Acul şi Barosul*)

Scanned with OKEN Scanner

2. „— Dacă vreau, eu înfierbînt tot... ard cu putere... și...“

(Povestea *Vîntul, soarele și grîul*)

3. „Priveliști neașteptate, uimitoare, pururea altele, se prăvălesc la fiecare cotitură a drumului...“

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

4. „— A, de mult, n-am fost la casa bătrînească...“

(Al. Vlahuță — *România pitorească*)

5. „De frică, i-au crescut, i-au tot crescut urechile... De-atunci sînt așa mari!...“

(Al. Mitru — *Tomiță iepurașul*)

6. „Acela ce muncește este stăpînul vieții. Fără de el n-am putea să trăim...“

(Al. Mitru — *Cine este cel mai puternic de pe pămînt*)

7. „— Dacă ați ști voi pe ce cal am călătorit eu pînă în mijlocul pădurii...“

(Povești nemuritoare)

8. „Zise... apoi merseră... o zi ca vîntul, una ca gîndul, una ca dorul și una ca blestemul, pînă ce n-ajunseră în crepetul zorilor zilei a patra, la marginile pustiului...“

(Ioan Slavici — *Zîna zorilor*)

9. „— Pentru care pricină, mă rog ție...“

„— A trecut în zbor bîtlanul de la ostrovul de dincolo și ne-a lepădat veste... a rîs amar lelea Ileana.“

(M. Sadoveanu — *Nada florilor*)

10. „— Și împăratul a încălecat pe calul cel mai bun...

— Cel mai bun... îngînam eu, de frică să nu mă fure somnul.

— ...ș-a luat o desagă cu merinde și a plecaaat...

— ...ș-a plecaaat...

— Și s-a dus, s-a dus...

— Pînă a dat de o pădure mare și întunecoasă...

— ...întunecoasă ...

Scanned with OKEN Scanner

— ...de nu se vedea prin ea. Şi acolo şi-a legat calul de un stejar bătrîn, ş-a pus desăgile căpătîi şi a închis ochii ca să se odihnească...“

(B. Şt. Delavrancea — *Bunica*)

*

Copiaţi exemplele de mai jos şi puneţi semnele de punctuaţie care lipsesc:

1. Învăţătorul a spus elevilor Săptămîna viitoare vizităm muzeul Antipa Ionel l-a întrebat pe prietenul său Tu mergi cu noi El a răspuns Voi merge căci muzeul este foarte interesant Cînd am fost cu mama şi tatăl meu am văzut multe lucruri folositoare.
2. „Îşi priveşte frăţiorul Vrea săi spună ceva dar parcă nu îndrăzneşte Îşi ia inima-n dinţi
   — Mil dai şi mie
   — Ce săţi dau
   — Pe Şoltuz
   — De ce
   — Săl încalec...
   — Pe tine nu te duce Eşti prea greu
   — Ba mă duce
   — Ba nu te duce
   — Ba da
   — Încearcă...“

   (După Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)
3. „Mihai o ţine de rochie
   Unde e bunicul
   Nai auzit A plecat acasă la el Tatăl vostru la dus
   Şi se mai întoarce
   De ce să nu se întoarcă
   Ilie cu obrazul lipit de clanţă întreabă şi el
   Sa supărat pe noi“

   (Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)
4. „Zile şi nopţi luni şi săptămîni trecură. Feciorul de împărat şi fata din piatră trăiau înstrăinaţi de lume singuri singurei el numa cu dînsa ea numa cu el.“

   (Al. Odobescu — *Pseudocynegeticos*)

Scanned with OKEN Scanner

5. Copiaţi textul şi puneţi *virgulă* sau cuvîntul de legătură *şi* acolo unde este nevoie:

1. În vacanţă copiii pleacă la mare la munte.
2. Ei culeg din pădure ciuperci afine fragi.
3. Ionel Marioara Vasile au plecat împreună în tabără.
4. În pădurile mari întunecoase se ascund animalele sălbatice.
5. Vrăbiile ciorile sticleţii rămîn să ierneze la noi.
6. Căprioara avea o codiţă micuţă albă pufoasă.

*

Puneţi semnele de punctuaţie acolo unde trebuie:

1. „Ai trecut nefericitule în Valea Plîngerii îi ziseră ele cu totul speriate.“

(P. Ispirescu — *Tinereţe fără bătrîneţe şi viaţă fără moarte*)

2. „Cînd prinţesa se trezi văzu lîngă ea o glastră cu flori multicolore o frumoasă cupă cu mireasmă de trandafiri proaspătă şi un coş cu mere pere banane portocale zemoase smochine proaspete curmale dulci struguri aromaţi şi multe alte fructe.“

(Eusebiu Camilar — *O mie şi una de nopţi*)

3. „Zîna din poveste era mărunţică cu păr bălai frunte lată sprincene drepte ochi rotunzi gene mari şi rumenă la faţă
Zîna frumoasă gingaşă harnică cuminte şi cinstită.“

*

1. Transformaţi următoarele texte dialogate în povestire:

a) „Şi se sărutară feciorii de împăraţi în urările boierilor şi băură şi se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

— De cine în lume te temi tu mai mult?

— De nime-n lumea asta. Dar tu?

— Eu iar de nime, afară numai de Mama-pădurilor; o babă bătrînă şi urîtă care umblă prin împărăţia mea de mînă cu furtuna.“

(M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*)

b) „— Parcă-i şade mai bine cu beretul!... Zice mam'mare, scuipîndu-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

Scanned with OKEN Scanner

— Cu ce nu-i șade lui bine? adaugă tanti Mița, și-l scuipă și dumneaei și-l sărută.

— Lasă-l încolo! că prea e nu știu cum!... Auzi dumneata! pălăria nouă și biletul! zice mamița, prefăcîndu-se foarte supărată."

(I.L. Caragiale — *Dl. Goe*)

c) „Furnica l-a ascultat,
Dar așa l-a întrebat:
— Vara, cînd eu adunam.
Tu ce făceai? — Eu cîntam
În petrecere cu toți.
— Ai cîntat? Îmi pare bine!
Acum joacă dacă poți
Și la vară fă ca mine."

(Al. Donici — *Greierele și furnica*)

d) „Se strînseseră toate neamurile de păsări de la cîmpie și de la baltă și toți cîntăreții cei mărunți din dumbrăvi și livezi. Toate se rugau în limba lor, cereau milă și se văietau că îngheață.

Atuncea, pajura, Împărăteasa cea bătrînă de la munte, a vorbit astfel:

— Nu este chip, dragele mele. Trebuie să furăm oleacă de foc din cer; altfel pierim.

— Foarte bine! Adevărat cuvînt! Înțelept cuvînt, măria-ta!

— Fără îndoială, răspunse împărăteasa. Acum rămîne de văzut cine se duce să aducă un firișor de foc.

Păsările cele mici începură a țîrîi din toate părțile:

— Măria-ta trebuie să te duci; ești împărătească, ești tare; singură tu poți răzbate pînă la cer.

— A! nu, asta nu se cuvine, grăi pajura. Cum să rămîneți fără stăpînire?

— Atunci cine se duce? întîmpină corbul; eu cu dragă inimă m-aș jertfi, dar nu pot."

(M. Sadoveanu — *Stigletele*)

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IX

Texte pentru dictări

1. „Petrică are doi prieteni — Mircea și Ionel. Toți trei sînt în clasa a II-a. Tovarășa învățătoare le-a dat pentru acasă un exercițiu și să citească o lectură.
Petrică a citit povestea, dar nu și-a făcut exercițiul.
A doua zi, cum a venit la școală, a început să roage pe colegii lui să-l ajute.
Mircea i-a dat caietul său și i-a zis:
— Copiază răspunsul. Eu am socotit bine.
Ionel îl aude și-i spune:
— Nu copia, Petrică! Eu am să-ți explic și ai să-ți faci singur exercițiul."

(Prietenul adevărat)

2. „— Încotro fugi, surioară?
— Ia, mă duc și eu la moară!
Și-s grăbită, și-s grăbită,
Că mi-i casa negrijită,
Că mi-s rufele la soare,
Și copiii cer mîncare."

(Otilia Cazimir — *Gospodina*)

3. „Odată, două capre se întîlniră pe o punte îngustă.
— Fă-mi loc să trec! zisă una dintre ele...
— Ba poftește, fă-mi tu mie loc, că eu am pus mai întîi piciorul pe punte, răspunse cealaltă.
— Dă-te la o parte, că eu sînt mai bătrînă și am dreptul să trec mai întîi!

Scanned with OKEN Scanner

— Ba eu trebuie să trec!
— Ba eu!
— Ba eu!“

(Cele două capre)

4. A venit toamna, cu zile scurte și ploi dese. Berzele, rîndunelele și celelalte păsări călătoare au plecat în țările calde. În livadă se culeg merele, perele, prunele brumării și strugurii. Pe cîmp țăranii cooperatori au recoltat porumbul și ară pămîntul pentru semănatul grîului. Recolta bogată a adus multă bucurie cooperatorilor.

5. „Într-o zi, un vînt aspru aduse nouri albi ca niște troiene și, după ce căptuși cerul cu ei, prinse a ninge din văzduh neaua în fulgi mari...
Satul trimitea nenumărați stîlpi de fum auriu în lumina soarelui, spre cerul albastru. Pe costișă se dădeau copiii cu săniuțele într-o gălăgie straşnică.“

(M. Sadoveanu — *Iarna*)

6. „Trei femei scot apă din fîntînă. Lîngă fîntînă, pe o piatră sta un bătrîn. O femeie spune celorlalte:
— Feciorul meu este isteț, nimeni nu-l întrece.
— Iar al meu cîntă ca o privighetoare, spuse cealaltă.
A treia tace.
— De ce nu spui nimic despre fiul tău? o întrebară vecinele.
— Ce pot să spun? răspunse femeia. Fiul meu nu are nimic deosebit.“

(Manualul de citire cl. a II-a — *Fiii*)

7. „Pavel stătea pe bancă și învăța. Pe fața lui se vedea că e tare mîhnit.
— De ce ești atît de necăjit, băiete? îl întrebă mama.
— Cum să nu fiu necăjit?... Nu pot să învăț poezia!
— Dragul meu, spuse mama, prin străduință și silință vei ajunge să înveți orice lecție.“

(Manualul de citire cl. a II-a — *Melcul de pe zid*)

Scanned with OKEN Scanner

8. „— Dar pîn-atunci ai să speli puntea, ai să-nalți pînzele corăbiei, ai să muncești să-ți cîștigi pîinea. Bucata pe degeaba noi nu-ți dăm...
— Să muncesc eu?... răcnea crîșmarul.“

(Al. Mitru — *Crîșmarul și maimuța*)

9. „Într-o poiană mică... cu iarbă scurtă, deasă... în desișul arinilor, deasupra și pe marginea înaltă a malului Bistriței, îmi așezai conacul meu... Pisicuța luă o baie de spate și de coaste în iarba verde și răcoroasă a poienii, ...se scutură plină de mulțumire și, vîrîndu-și botu-i negru și fin în iarba fragedă, începu a paște.“

(C. Hogaș — *Spre Nichit*)

10. „— Cine, puștiul ăla? zise Sobolul nepăsător. Ei și? Mă mir că-i mai poartă de grijă! Mereu o ia razna și se rătăcește, și iar te pomenești cu el; îi plac aventurile!“

(Kenneth Grahame — *Vîntul prin sălcii*)

11. „A fost odată un cap încoronat, stăpîn peste o împărăție întinsă și bogată, în care mergeau toate bine. Pînă într-o zi însă, cînd un vecin lacom, îngîmfat și sîngeros, Volbură-împărat, s-a năpustit asupra-i cu război.“

(Mihail Lungianu — *Alb-Împărat*)

12. „— La ce boierule! Unde vezi domnia ta primejdia? Noi stăm la București. Odată Vodă tăiat, ce mi se mai poate întîmpla?“

(Gheorghe Băjenaru — *Cerbii lui Mihai Vodă*)

„— Nici o pravilă nu oprește pe om de a întîmpina răul cu răul! Șarpele cînd îți iese înainte, dai cu ciomagul de-l lovești ca să-i iei viața...“

(Al. Mitru — *Domnul din Vladimiri*)

13. „Bătrînul zîmbi din nou și grăi astfel:
— Eu știu unde se ascunde zmeul, și am să te ajut să-i dai de urmă, dar în schimbul a tot ce fac pentru tine ajută-mă, rogu-te, și tu. Mama zmeului e o zgripțuroaică rea și urîcioasă,

Scanned with OKEN Scanner

care știe multe taine. Întreab-o cum aș putea să-mi recapăt vederea!“

(Vladimir Colin — *Basme*)

14. „Apoi le spune copiilor povestea cloștii cu pui de pe cer, a carului cel mare și a celui mic și — silindu-i să-l găsească pe bolta albastră, printre stelele nesfîrșite — povestea Luceafărului. Dar povestea rămîne neterminată. E tîrziu, bunicul trebuie să doarmă. Mama îi pregătește patul, în odaia musafirilor, și bunicul o urmează, fiindcă acum e și el un fel de copil ascultător...“

(Gh. Tomozei — *Dacă treci rîul Selenei*)

15. „Dar acul și foarfeca nu vroiau să muncească pentru el, așa că nici nu mișcau. S-a înciudat atunci împăratul și, cît era el de împărat, a pus mîna pe ac, vrînd pasămite să-l îndemne la treabă. Numai că acul odată s-a smucit și, cît ai zice peșteș, a cusut buzele împăratului de n-a mai putut deschide gura și scoate vreo vorbă. Iar foarfeca s-a năpustit asupra călăului și, dintr-o singură mișcare, i-a tăiat capul. Apoi acul și foarfeca s-au aciuat în buzunarul croitorului, care-a ieșit liniștit din palat, fără ca nimeni să cuteze a-l opri.“

(Vladimir Colin — *Basme*)

16. „Cucoșul, cum scăpă din mîinile moșneagului, fugi de-acasă și umbla pe drumuri, besmetec. Și cum mergea el pe un drum, numai iacă găsește o punguță cu doi bani. Și cum o găsește, o și ia în clonț și se întoarnă cu dînsa înapoi spre casa moșneagului. Pe drum, întîlnește o trăsură c-un boier și cu niște cucoane. Boierul se uită cu băgare de samă la cucoș, vede în clonțu-i o punguță și zice vezeteului:

— Măi! Ia dă-te jos și vezi ce are cucoșul cela în plisc?“

(Ion Creangă — *Punguța cu doi bani*)

17. „— De vînzare ți-e găinușa ceea, măi băiete?

— De vînzare, moșule!

— Şi cît ceri pe dînsa, măi ţîcă?
— Cît crezi şi dumneata că face!
— Adu-o încoa la moşu s-o drămăluiască."

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

18. — Mamă, hai să mergem să vedem orăşelul copiilor.
— Să mergem!
Şi Măriuca împreună cu Sorin şi cu mama lor s-au dus să-l viziteze. Lumini de toate culorile, imagini din basme te întîmpinau pretutindeni.
— Unde este moş Gerilă? întrebă micuţul Sorin privind în toate părţile.
— Iată-l! exclamă sora lui, descoperindu-l pe moşneagul darnic în spatele pomului de iarnă.

19. „În fiecare seară cei trei ţînci, încep să se roage cu glasuri subţirele:
— Bunică, spune povestea!
Bătrîna întreabă cu prefăcută mirare:
— Care poveste?
— Povestea cu împăratul Măzărean.
— Apoi nu v-am spus-o ş-aseară?
— Ne-ai spus-o, dar noi am uitat-o, bunicuţo! Spune-ne povestea cu împăratul Măzărean!"

(M. Sadoveanu — *Făt-Frumos Măzărean*)

20. „Tîrziu, într-un miez de noapte, paznicul mahalalei dădu peste Nastratin preumblîndu-se agale pe uliţele pustii.
— Ce cauţi în puterea nopţii pe străzi, haihui? îl întrebă.
— Mi-a fugit somnul, pe el îl caut! îi răspunse Hogea în largul său."

(Viorica Dinescu — *Alte isprăvi de-ale lui Nastratin Hogea*)

21. „Glasul lui dintr-odată scăzuse într-un tremur de lacrimi.
— Şi pe omul care ţi-a plătit oaia nu-l cunoşti?
— Nu-i din sat de la noi, nu-l cunosc.
— De ce nu te-ai întors repede să spui lui tatu-tău?
— Tătuca nu-i acasă; a ieşit la arat cu cei mari."

(M. Sadoveanu — *Un om năcăjit*)

Scanned with OKEN Scanner

22. „Ce să facă acum rîmlenii cu Bristena? Au trimis-o la Roma, la împăratului lor, să vadă şi ei ce fel de luptători sînt în Dacia.
— De piatră!? s-a mirat împăratul cînd a dat cu ochii de fetiţă.
— La voi toţi oamenii sînt de piatră? a întrebat-o unul.
— Toţi sînt tari şi neclintiţi ca pietrele, a răspuns cu curaj fetiţa."

(David Sava — *Bristena, fiica dacilor*)

23. „Numai că la război au luat parte şi copiii dacilor. Aşa, dacii aşteptau acum pe rîmleni în cete, cete, prin munţi.
— Unde or fi duşmanii? şi-a întrebat un taraboste ceata lui.
— Eu am să aflu, zice Bristena, fetiţa unui luptător.
— Cum ai să afli?
— Aşa, că am să mă duc cu mieluşeii la păscut iarbă.
Zis şi făcut: a luat cu ea încă doi copilaşi mai mici, fraţiorii ei, şi cu cîţiva berbeci s-a apropiat de tabăra duşmanilor."

(David Sava — *Bristena, fiica dacilor*)

24. „— Călugăre îţi mulţumesc că ai frînt braţul ce cuteza să mă lovească. Dar nu-ţi îngădui a-mi ponegri dregătorii.
— E viclean, Măria ta!
— Dacă stărui, înseamnă că-l cunoşti pe spătarul Ilieş.
— Nu-l cunosc, dar îl simt.
— Ei! Tu n-ai de unde şti de cîte ori ist dregător m-a apărat de mîna ucigaşă a iscoadelor lui Petru Aron."

(Dumitru Almaş — *Arcaşul Măriei Sale*)

25. „O furnică duce-n spate
Un grăunte jumătate.
— Încotro fugi, surioară?
— Ia, mă duc şi eu la moară!

Şi-s grăbită, şi-s grăbită,
Că mi-i casa negrijită,
Şi mi-s rufele la soare
Şi copiii cer mîncare..."

(Otilia Cazimir — *Gospodina*)

Scanned with OKEN Scanner

26. „— Ce înseamnă asta, Eleno? vorbi ea apăsat, cu o voce scăzută, dramatic. De cîte ori te-am făcut atentă asupra acestor lucruri? De ce-ai înlemnit? Ia-o!... Nu-nțelegi că, dacă o mai văd o clipă, trebuie să chemați doctorul? Ah! E ceva îngrozitor! oftă ea cu desnădejde, întorcîndu-se spre musafiri. E zadarnic orice; zadarnic! Nu știu ce să mai fac cu copilul acesta. Uitați-vă dumneavoastră cu ce obiceiuri mi-a venit de la bunicii ei.“

(M. Sadoveanu — *Dumbrava minunată*)

27. „— Să nu uiți, Ștefăniță, că legea noastră e apărarea pămîntului strămoșesc! Să n-ai milă de năvălitori! La foc și pară, răspunde-le cu foc și pară!

— N-am să uit, tată! Am să răzbun sîngele lui Mitruț și al sărmanei noastre Moldove...“

(Eusebiu Camilar — *Stejarul din Borzești*)

Cuprins

CUVÎNT ÎNAINTE 3
LISTA DE ABREVIERI 4

CLASA A II-a

CAPITOLUL I — FONETICA 6
A. Sunet, literă (consoane și vocale) 6
B. Grupurile de litere **ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi** 9
C. Silaba, despărțirea în silabe 11
D. Consoana dublă **n**, scrierea lui **m** înainte de **b** și **p**; scrierea lui **â** 17

CAPITOLUL II — PROPOZIȚIA 20
A. Recunoaștere, punctuație 20
B. Părțile principale de propoziție 23
2.1. Cuvinte care arată despre cine se vorbește în propoziție .. 23
2.2. Cuvinte care arată ce face, ce este, cum este ființa sau lucrul despre care se vorbește în propoziție 28

CAPITOLUL III — CUVINTE CARE DENUMESC FIINȚE ȘI LUCRURI 34

CAPITOLUL IV — CUVINTE CARE EXPRIMĂ ACȚIUNI ALE FIINȚELOR SAU LUCRURILOR 40

CLASA A III-a

CAPITOLUL I — PROPOZIȚIA 45
A. Subiectul 45
B. Predicatul 49
C. Acordul predicatului cu subiectul 52
D. Propoziția simplă (alcătuire, recunoaștere) 55

CAPITOLUL II — PĂRȚI DE VORBIRE 58
A. Substantivul (recunoaștere, fel, număr) 58
2.1. Pronunțarea și scrierea cuvintelor care conțin grupurile **ia, ie, ea, oa** 64
B. Adjectivul (recunoaștere) 66
C. Verbul (recunoaștere, număr, timp) 69

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL I — PĂRȚI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE 73
A. Subiectul 73
B. Predicatul 76
C. Propoziția simplă. Acordul predicatului cu subiectul..... 81

CAPITOLUL II — PĂRȚI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE 85
A. Atributul 85
B. Complementul 89
C. Propoziția dezvoltată 93
D. Construcții după scheme..... 99

CAPITOLUL III — PĂRȚI DE VORBIRE 102
A. Substantivul (fel, gen, număr)..... 102
B. Articolul 108
3.1. Rolul substantivului în propoziție..... 111
C. Adjectivul 116
3.2. Rolul adjectivului în propoziție..... 122
D. Pronumele (pronumele personal, recunoaștere, număr, persoană) 125
3.3. Rolul pronumelui în propoziție..... 130
E. Verbul (recunoaștere, număr, persoană, timp)..... 133
3.4. Rolul verbului în propoziție 138
F. Cuvinte de legătură..... 140

CAPITOLUL IV — FAMILIA DE CUVINTE..... 143

CAPITOLUL V — EXERCIȚII CU ABREVIERI..... 144

CAPITOLUL VI — SUNETE, SILABE, VOCALE ȘI CONSOANE DUBLE 145

CAPITOLUL VII — SCHEME PENTRU ANALIZE GRAMATICALE 149
A. Texte analizate 149
B. Texte neanalizate 154

CAPITOLUL VIII — TEXTE PENTRU PROBLEME ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE..... 156
A. Scrierea cu **ii** și **iii**..... 156
8.1. Substantivul 156
8.2. Adjectivul 157
8.3. Verbul 157
B. Probleme de punctuație..... 158
8.4. Punctul 158
8.5. Semnul întrebării 159

Scanned with OKEN Scanner

8.6. Semnul exclamării .....
8.7. Virgula .....
8.8. Două puncte .....
8.9. Liniuța de unire..... 1[illegible]
8.10. Linia de dialog 166
8.11. Punctul și virgula 167
8.12. Semnele citării 168
8.13. Parantezele rotunde 170
8.14. Punctele de suspensie 170

CAPITOLUL IX — TEXTE PENTRU DICTĂRI..... 175

Nr. colilor de tipar : 11,5
Tiraj : 206 080 ex.
Bun de tipar : 15.XII.1976

Com. nr. 60 441/6 132
Combinatul Poligrafic
„CASA SCÎNTEII"
București — R.S.R.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner